

איגוד
האינטרנט
הישראלי
ISOC-IL

פרטיות ילדים בעידן האינטרנט

מדיניות הסדרה מוצעת

נכתב ונערך על-ידי: עו"ד סאני כלב'

נבדק והוער על ידי: אורנה היילינגר, עו"ד מיטל גרייבר-שוורץ,

עו"ד יורם הכהן מאיגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)

אושר לפרסום על ידי: הועד המנהל של איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)

אוקטובר 2016

תוכן עניינים

א. סקירת מנהלים.....	4
ב. מבוא ורקע כללי.....	8
ג. ילדים ישראלים ברשת – סקירת הזירה הווירטואלית.....	14
ד. פרטיות קטינים בדין הישראלי – סקירה משפטית.....	17
ד.1 הזכות לפרטיות במשפט הישראלי – כללי.....	17
ד.2 הזכות לפרטיות של קטינים במשפט הישראלי.....	21
ד.2.א חקיקה והוראות הדין.....	22
ד.2.ב פרטיות קטינים – התפיסה המשפטית הכללית בדין הישראלי.....	26
ד.2.ג פרטיות ילדים והמסגרת המשפטית בדבר היחס בין הורים לילדים.....	27
ה. פרטיות קטינים בשיטות משפט שונות.....	30
ה.1 ארצות הברית.....	30
ה.2 האיחוד האירופי.....	34
ה.3 קנדה.....	36
ה.4 אנגליה.....	40
ה.5 גרמניה.....	42
ה.6 אפריקה.....	43
ה.7 סיכום.....	43
ו. אמצעים להגנה על קטינים ברשת.....	45
ו.1 הסדרה ופיקוח עצמי.....	45
ו.2 אמצעים טכנולוגיים.....	46
ו.3 חינוך והסברה.....	47
ו.4 תיווך הורי – פיקוח ומעורבות הורים ברשת.....	47
ז. חשיבותה של פרטיות עבור ילדים.....	51
ז.1 חשיבותה של פרטיות להתפתחות ילדים מנקודת מבט פסיכולוגית-התפתחותית.....	51
ז.2 חשיבותה של פרטיות בעיני קטינים.....	55
ח. דיון.....	59
ח.1 הצורך בהסדרה – הצדקות להסדרת נושא פרטיות קטינים בהוראות הדין.....	59
ח.1.א השוואת המצב המשפטי בישראל למצב המשפטי הנוהג בשיטות משפט שונות.....	59
ח.1.ב הצורך להגן על ילדים וההכרה בהם כבעלי זכויות עצמאיות.....	60

ח.2. דילמות ואתגרים מרכזיים.....	64
ח.2.א. הסכמה מדעת.....	64
ח.2.ב. ויתור הורים על פרטיות ילדיהם.....	65
ח.2.ג. אידון, וודאות משפטית ואי-הטלת נטל כבד מידי.....	65
ח.2.ד. הרתעת יתר של קטינים והסדרה לא יעילה.....	66
ט. המלצות אופרטיביות.....	67
ט.1. המלצות להסדרה בהוראות הדין.....	67
ט.1.א. סעיף הצהרתי.....	68
ט.1.ב. החמרת הסנקציה המוטלת על פגיעה בפרטיות קטינים.....	69
ט.1.ג. חובות המוטלות על מבקש מידע על אודות קטינים.....	69
ט.1.ד. הגבלות בדבר איסוף ושימוש במידע על אודות קטינים.....	72
ט.1.ה. החזרה מהסכמה לשימוש במידע על אודות קטין.....	74
ט.1.1. עיצוב טכנולוגי – אבטחת מידע ופרטיות באמצעות תכנון (privacy by design).....	75
ט.1.1.2. סיכום.....	76
ט.2. המלצות להורים – הסדרה "רכה".....	77
ט.2.א. עיקרון אחריות הורים לשמירה והגנה על פרטיות ילדיהם.....	77
ט.2.ב. שיתוף ילדים.....	78
ט.2.ג. תיווך הורי מומלץ.....	78
ט.2.ד. אמצעים טכנולוגיים מועדפים.....	79
ט.3. המלצות לשינוי מדיניות.....	80
ט.3.א. אורייניות טכנולוגית – דיגיטלית כחלק מתוכנית הלימודים בבתי ספר.....	80
ט.3.ב. הטמעת ההכרה בפרטיות ילדים בבתי ספר.....	81
ט.3.ג. הכשרת הורים לאורייניות טכנולוגית – דיגיטלית.....	81
ט.3.ד. מנגנון בית ספרי לקבלת סיוע במקרים של פגיעות ברשת.....	82
ט.3.ה. ועדה מייעצת לפרטיות קטינים אצל רשם מאגרי מידע.....	83
ט.3.ו. הקמת מערך מחקר בנושא התנהלות ילדים ברשת.....	83
י. סיכום.....	84
נספח א' – טיוטת הצעת חוק לתיקון חוק הגנת הפרטיות.....	87
נספח ב' – נוסח חוק הגנת הפרטיות המשלב את הצעת החוק.....	91
ביבליוגרפיה.....	106

"A child born today will grow up with no conception of privacy at all. They'll never know what it means to have a private moment to themselves, an unrecorded, unanalyzed thought. That's a problem because privacy matters. Privacy is what allows us to determine who we are, and who we want to be"

Edward Snowden 2013.¹

א. סקירת מנהלים

הרשת בכלל, והרשתות החברתיות בפרט, הינן חלק אינטגרלי ומרכזי בחייהם של ילדים ובני נוער. במקביל ליתרונות הרבים הנובעים כתוצאה משימוש של ילדים ובני-נוער ברשת, שימוש זה טומן בחובו גם אתגרים וקשיים מסוגים שונים. אתגר מרכזי נוגע לסוגיית השמירה על פרטיות ילדים ברשת ולהגנה על ילדים מפני פגיעות העשויות להתרחש כתוצאה מחשיפת מידע הנוגע אליהם ברשת.

מחקרים מעידים כי ילדים ובני נוער מבקשים פרטיות, לרבות ברשת, וכי פרטיות הינה הכרחית לשם התפתחות הזהות והאישיות של ילדים ובעיקר בני-נוער. כל האמור מחייב הכרה בזכותם לפרטיות של ילדים – הן מצד הורי הילדים והן מצד המדינה, שחובתה לאפשר לילדים להביא זכות זו לידי ביטוי.

מנגד, ילדים (בעיקר בגילאים צעירים) נחשבים ככלל ככאלו שאין בידם את היכולת הקוגניטיבית והנפשית להבין את מורכבות והיקף השימוש במידע ברשת, ולהתמודד עם הסכנות הקיימות ברשת. במסגרת שימושם ברשתות חברתיות נוטים ילדים ובני-נוער לחשוף מידע אישי רב באופן אשר עלול לחשוף אותם לתופעות פסולות כגון פדופיליה, גניבת זהות ובריונות רשת (cyberbullying).

החקיקה והוראות הדין בישראל אינן כוללות התייחסות ייחודית לסוגיית ההגנה על פרטיות במידע על אודות קטינים ברשת. בניגוד למצב בישראל, סוגיה זו מוסדרת בצורות שונות במרבית שיטות המשפט הזרות, באופן המעניק למידע הנוגע לקטינים הגנה משמעותית יותר מזו הניתנת לבגירים.

במסגרת פעילותו של איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר) לקידום מדיניות ציבורית ראויה בסוגיות הקשורות ברשת, התגבשה התובנה כי נוכח היקף השימוש של ילדים ברשת, הסוגיה הקונקרטית של הפרטיות במידע על אודות ילדים ברשת מחייבת בחינה מעמיקה. לשם כך, נשכרו שירותיו של עו"ד סאני כלב, תלמיד לתואר

¹Edward Snowden's Alternative Christmas Message 2013, available at: <https://www.youtube.com/watch?v=QA5Odbogf5I>.

שלישי בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב, שזה תחום התמחותו. המסמך להלן נכתב על ידי עו"ד כלב, ואושר כעמדת איגוד האינטרנט הישראלי על ידי הדרג המקצועי באיגוד ועל ידי הוועד המנהל שלו.

עמדת איגוד האינטרנט הישראלי המוצגת במסמך זה, הינה כי קיים צורך להסדיר נושא ההגנה על פרטיות קטינים, הן במסגרת הוראות הדין ותיקון חוק הגנת הפרטיות והן במסגרת "רכה" של המלצות לציבור ההורים ושינוי מדיניות משרדי ממשלה. הסדרת הנושא חייבת להיות כזו אשר תבטא הכרה בזכותם לפרטיות של ילדים ובזכותם לשלוט במידע הנוגע אליהם, תוך כינון של רשתות הגנה המכירות בסיכונים הקיימים ברשת ובמגבלות הטבעיות של ילדים, באופן אשר יגן על ילדים מפני פגיעות קשות ובלתי הכרחיות בפרטיותם ובחייהם.

להלן פירוט עיקרי המלצות איגוד האינטרנט לתיקון חוק הגנת הפרטיות:

- **תיקון חוק הגנת הפרטיות באופן שיוצהר בו כי קטינים זכאים לפרטיות ולהגנה על פרטיותם.**
- **העלאת רף הענישה בחוק במקרים של פגיעה בפרטיות קטינים וכן קביעת רף גבוה יותר לפיצוי ללא הוכחת נזק בגין פגיעה בפרטיות קטינים. החמרה זו נועדה להדגיש את החשיבות בהגנה על פרטיות קטינים וכן להביא לצמצום פגיעות שאינן הכרחיות בפרטיותם של ילדים.**
- **הטלת חובות נוספות על גורמים המבקשים לאסוף מידע על אודות קטינים על מנת להבטיח כי הסכמה לאיסוף המידע ניתנה כנדרש. בין היתר מוצע:**

- לחייב את מבקש המידע ישירות מקטינים לנסח את בקשת איסוף המידע באופן הולם לגילם של קטינים.
- לחייב את מבקש המידע לפרסם אזהרה בדבר הפגיעה האפשרית בפרטיותו של קטין, תוך פירוט ההשלכות האפשריות של מתן ההסכמה לאיסוף המידע ופירוט בדבר הגורמים אליהם המידע עשוי להיות מועבר.
- לחייב את מבקש המידע להפריד בין הליך בקשת הסכמה לאיסוף המידע לבין הליך בקשת הסכמה להעברת המידע לצדדים שלישיים.
- לחייב את מבקש המידע להשקיע מאמצים סבירים על מנת להבטיח ולאמת כי ההסכמה לאיסוף ושימוש במידע על אודות קטין ניתנה על-ידי הגורם המוסמך להעניק הסכמה זו.
- **הטלה של מגבלות נוספות על תהליך איסוף ושימוש במידע על אודות קטינים, מעבר לקבוע ביחס לאיסוף ושימוש במידע על אודות בגירים. בין היתר מוצע:**
- לאסור איסוף מידע על אודות קטין מתחת לגיל 13 אלא בהסכמה מדעת של הוריו, וכן כי איסוף מידע על אודות קטינים (בכל גיל) יהיה רק לצרכים הכרחיים ומוגדרים.

- 6 -

- מוצע כי יומלץ להורים המבקשים להגן על פרטיות ילדיהם ברשת לגלות מעורבות בהתנהלות ילדיהם ברשת תוך חינוך לגלישה בטוחה, בניית אמון ויצירת שיתוף בין הורים לילדיהם.
- מוצע כי יומלץ להורים המבקשים לעשות שימוש באמצעים טכנולוגיים להגנה על התנהלות ילדיהם ברשת לעשות שימוש בתוכנות סינון אך להימנע מלהשתמש בכלים טכנולוגיים של מעקב, פיקוח וניטור מידע על אודות ילדים. כלים אלו אינם נחשבים יעילים ושימוש בהם עשוי לפגוע שלא לצורך בילדיהם. לפיכך מומלץ כי השימוש בכלים מסוג זה ייעשה, אם בכלל, רק במצבי קיצון.

לבסוף, בנוסף להסדרה החוקית וההמלצות להורים, עמדת איגוד האינטרנט כי יש צורך גם בקביעת מדיניות מסודרת בכל הנוגע להכשרת ילדים והורים בנושא שמירה על פרטיות ילדים ברשת. העמדה שבבסיס המלצות אלו הינה כי חינוך להגנה על פרטיות ברשת, הן של ילדים והן של הורים, הינו הכלי היעיל ביותר למניעה של שימוש לא מושכל ברשת ולהגנה מפני פגיעות ברשת.

לאור כך, עמדת איגוד האינטרנט הינה כי על הרשויות השונות (משרד החינוך, משרד המשפטים, רשויות מקומיות) לפעול להטמעת ערכים של שמירה על פרטיות ברשת וללימוד אוריינות טכנולוגית – דיגיטלית, להורים ולילדיהם. יישום של תכניות שכאלו יבטאו הכרה של הרשויות בחובתן לפעול בצורות שונות להגנה על ילדים ולמניעת פגיעה בהם.

ב. מבוא ורקע כללי

ההתפתחות הטכנולוגית בתחום המחשב, המידע הדיגיטלי והרשתות החברתיות מחוללות מהפכה חברתית, כלכלית ופוליטית. טכנולוגיות המידע (Information Technologies) חודרות כמעט לכל תחום ומשפיעות בצורה משמעותית על המציאות וחייו היום-יום.² מצב עניינים זה משפיע גם על חייהם של ילדים ובני-נוער ומציב אתגרים בכל הנוגע לכיבוד פרטיותם ולשמירה עליה – בעיקר בכל הנוגע לפעילותם ברשת.³

הרשת בכלל והרשתות החברתיות בפרט הפכו זה מכבר לחלק אינטגרלי ומרכזי בחייהם של ילדים ובני-נוער.⁴ לתופעה זו יתרונות רבים. ילדים ובני-נוער עושים שימוש ברשת לצורכי לימוד. כמו כן, הרשת נחשבת כלי מרכזי המאפשר לילדים ולבני-נוער להחליף רעיונות ולפתח את היצירתיות ויכולת הביטוי שלהם.⁵ בנוסף, הזירה הווירטואלית היא זירה מרכזית בחייהם של קטינים (במיוחד בני-נוער), שבה מתנהלים קשרים חברתיים רבים ומרכזיים לחייהם.⁶ במובן זה הרשת מהווה פלטפורמה המאפשרת לילדים ולבני-נוער להביא לידי ביטוי את האופן שבו הם נתפסים על-ידי עצמם, ובדרך כך, עשויה להוביל להעצמתם ולפיתוח זהותם.⁷ עם זאת השימוש הרב של ילדים ובני-נוער ברשת טומן בחובו גם אתגרים וקשיים מסוגים שונים. אתגר מרכזי נוגע לסוגיית השמירה על פרטיות ילדים ברשת, ולהגנה על ילדים מפני פגיעות העשויות להתרחש כתוצאה מחשיפת מידע הנוגע אליהם ברשת, ושימוש של גורמים שונים במידע זה.⁸

² ניבה אלקין-קורן ומיכאל בירנהק "הקדמה: משפט וטכנולוגיות מידע" **רשת משפטית** 11 (ניבה אלקין-קורן ומיכאל בירנהק עורכים, 2011).

³ יובהר כי לרשת השפעה גם על פרטיותם של בגירים וכי קיימת חשיבות לבחינת ההשלכות של ההתפתחויות הטכנולוגיות על זכותם לפרטיות של בגירים, והאופן בו ניתן להגן על זכות זו. עם זאת, נושא זה חורג ממסגרתו של מסמך זה.

⁴ משה משעלי, יריב פאר ואוהד פורן "מנגנוני שמירה טכנולוגיים המותאמים להגנה ברשתות החברתיות כרכיב משלים בתיווך הורי פרואקטיבי" **פסיכולוגיה עברית**, <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3094>. לפי סקר שנערך בקרב בני-נוער בשנת 2012 לבחינת אופן שימושם בפייסבוק נמצא כי 94% מבני הנוער בישראל הינם בעלי פרופיל בפייסבוק. ענת כהן ולאח עייני "דפוסי שימוש בפייסבוק בקרב בני-נוער וזיקה להליכים חינוכיים", **ספר כנס צ'ייס למחקרי טכנולוגיות למידה 2012: האדם הלומד בעידן הטכנולוגי** 8 (י' עשת-אלקלעי, א' כספי, ס' עדן, נ' גרי, י' יאיר, י' קלמן עורכים, 2012).

⁵ Sonia Livingstone & Ellen Helsper, Balancing Opportunities and Risks in Teenagers' Use of the Internet: The Role of Online Skills and Internet Self-Efficacy, 12 New Media & Soc. 309 (2010).

⁶ שם, בעמ' 77-100. ראו גם: danah boyd, It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens (2014); Mizuko Ito, Sonja Baumer, Matteo Bittanti, danah boyd, Rachel Cody, Becky Herr-Stephenson, Heather A. Horst, Patricia G. Lange, Dilan Mahendran, Katynka Z. Martinez, C.J. Pascoe, Dan Perkel, Laura Robinson, Chirsto Sims, & Lias Tripp, Hanging Out, Messing Around, and Geeking Out – Kids Living and Learning with New Media (2010).

⁸ להרחבה בדבר הסיכונים של שימוש קטינים ברשת ראו: The Protection of Children Online – Recommendation of the OECD Council Report on risks faced by children online and policies to protect them (2012), נמצא ב: <https://www.oecd.org/sti/ieconomy/childrenonline-with-cover.pdf>.

במסגרת שימושם ברשתות חברתיות נוטים ילדים ובני-נוער לחשוף מידע רב, לרבות תמונות אינטימיות, מידע על אודות יחסיהם בתוך המשפחה ועם סביבתם, ונתונים הנחשבים פרטיים כדוגמת מספר תעודת זהות, כתובות דוא"ל ותאריך לידה.⁹ מצב זה נכון ככל הנראה גם ביחס לילדים ובני-נוער ישראלים.¹⁰ הסיבות לכך עשויות לנבוע מכשל של קטינים בהבנת מדיניות שמירת הפרטיות באתרים השונים,¹¹ אי-הכרה בהשלכות של חשיפת המידע וכן מתוך נטייתם הטבעית של קטינים לקחת סיכונים.¹² סיבה אחרת עשויה להיות טמונה

McAfee, *The Digital Divide: How the Online Behavior of Teens is Getting Past Parents* (6.2012), Available at: <http://www.mcafee.com/us/resources/misc/digital-divide-study.pdf>
Sonia Livingstone, *Taking Risky* ;<http://www.mcafee.com/us/resources/misc/digital-divide-study.pdf>
Opportunities in Youthful Content Creation: Teenagers' Use of Social Networking Sites for Intimacy, Privacy and Self-expression, 10 NEW MEDIA & SOC. 393, 404 (2008)
קטינים כחשיפה של מידע פרטי. כך, על-פי סקר שנערך באירופה בשנת 2014, רק רבע מילדים בגילאים 11 עד 16 ציינו כי הם נוהגים לשתף מידע פרטי ברשת. נתון זה עשוי להצביע על פער בין תפיסתם של קטינים לבגירים בכל הנוגע למשמעות חשיפת מידע כגון מספר תעודת זהות או כתובת מייל. בעוד שבגירים רואים בכך חשיפה של מידע פרטי, ייתכן וקטינים אינם תופסים חשיפה של מידע זה כשיתוף בעניין פרטי. הנחה זו מתחברת לטענה רחבה יותר בנוגע לפער בין קטינים ובגירים בכל הנוגע לתפיסת פרטיות – פער אשר יוצג בהמשך המסמך. לעיון בתוצאות הסקר ראו: Sonia Livingstone, Giovanna Mascheroni, Kjartan Ólafsson & Leslie Haddo, *Children's online risk and opportunities: Comparative findings from EU Kids Online and Net Children Go Mobil* (11.2014), available at: http://eprints.lse.ac.uk/60513/1/_lse.ac.uk_storage_LIBRARY_Secondary_libfile_shared_repository_Content-EU%20Kids%20Online-EU%20Kids%20Online-Children%27s%20online%20risks_2014.pdf

¹⁰ ממחקר זה שנערך בישראל עלה כי ילדים ובני נוער מוכנים למסור מידע רב באינטרנט לרבות לגורמים זרים, תמורת הבטחה לזכות בפרס וכי ילדים בקבוצות הגיל הבוגרות יותר (תלמידי תיכון וחטיבת ביניים) היו מוכנים למסור מידע רב יותר מאשר ילדים בגילאים צעירים. ראו דפנה למיש, רבקה ריב"ק ורותם אלוני "ילדים ישראלים גולשים באינטרנט: מפאניקה מוסרית להורות אחראית" **מגמות** 137 (2-1), 2009. בסקר שנערך בשנת 2011 על-ידי עיריית חולון ובתמיכת איגוד האינטרנט הישראלי בקרב ילדים ובני-נוער ישראליים נמצא כי פרסום תמונות אישיות היא נורמה מקובלת בקרב ילדים ומתבגרים, ורק 22% ממשתתפי הסקר סבורים שלא נכון לנהוג כך. 81% מהנבדקים ציינו כי הם מתכוונים לפרסם תמונות אישיות בשנה שלאחר עריכת הסקר. בנוסף, הסקר מצא כי תלמידי החטיבה העליונה חושפים מידע אישי רב יותר באינטרנט מאשר ילדים בגילאים צעירים, וכי אחד מכל ארבעה שלח מידע אישי למישהו שאיננו מכיר (24%) וכאחד מתוך שלושה (33%) פרסם פרטים אישיים. לאור ממצאים אלו ואחרים, במסגרת ניתוח ממצאי הסקר נכתב כי: „ ילדים ומתבגרים אינם מבדילים בסיכון הפוטנציאלי בהתנהגויות של חשיפת מידע, יצירת קשר עם זרים ובריונות מקוונת (למעט השתתפות בחרם) עבור ילדים ומתבגרים באופן כללי ועבורם באופן אישי ... לגבי פרסום תמונות אישיות ברשת הממצאים חד משמעיים, הרשת נתפסת כמרחב לגיטימי להצגת תמונות אישיות בעיניהם של הילדים והמתבגרים ולתפיסתם גם בעיני חבריהם, הוריהם ומוריהם". ראו חגית ששון, רפי ארז וצביה אלגלי "תפיסות ועמדות כלפי התנהגויות בסיכון ברשת האינטרנט בקרב ילדים ומתבגרים" (2012), נמצא בעמוד אינטרנט שכתובתו:

http://data.isoc.org.il/sites/default/files/tpysvt_vmdvt_klpy_htnhgvyvt_sykvn_brsht_hytrnt_bqrb_ylodym_vmtbgrym_1.pdf. חיזוק לדברים ניתן לראות בסקר שערכה חברת בזק בשנת 2015 בנוגע לשימוש ברשת. בסקר זה נמצא כי בני נוער (13-17) משתפים 9.6 תמונות בשבוע – קרי תמונה ביום מבחינה סטטיסטית. ראו בזק, "החיים בעידן הדיגיטלי: דוח בזק למצב האינטרנט בישראל לשנת 2015", נמצא ב: http://www.bezeq.co.il/media/PDF/internetreport_2015.pdf. חרף כל האמור יציין כי לא נמצאו סקרים ומחקרים מקיפים עדכניים בדבר חשיפת ושיתוף מידע של ילדים ובני-נוער ישראלים ברשת, כך שיתכן כי תמונת המצב המתוארת לעיל אינה מדויקת ועדכנית ביחס לנעשה כיום בישראל. הערכה היא כי תמונת המצב לא השתנתה בצורה משמעותית, ואם כבר כי כתוצאה מעליית היקף השימוש של ילדים ומתבגרים בטלפונים חכמים, כי ילדים עשויים לחשוף יותר מידע כיום מאשר בעבר. עדות לכך ניתן לראות בסקר שנערך בקרב ילדים באירופה, שם נמצא כי בין השנים 2010 ל – 2014 חלה עלייה בכל הנוגע לשיתוף תמונות וסרטונים ברשת על-ידי ילדים. ראו: Livingstone, Mascheroni, Olafsson&Haddo, *Children's online risk and opportunities*, לעיל ה"ש 9. כאמור, עניין זה מחייב בדיקה עדכנית ומקיפה.

Chris J. Hoofnagle, Jennifer King, Su Li, & Joseph Turow, *How Different are Young Adults from Older Adults*¹¹ *When it comes to Information Privacy Attitudes and Policies?* (2010), available at SSRN: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1589864.

.Neil M. Richards, *Four Privacy Myths* in A WORLD WITHOUT PRIVACY? 16–20 (Austin Sarat, ed. 2015)¹²

ההתנהלות היומיומית של ילדיהם, גם כאשר הילדים אינם פעילים ברשת (off the grid). כך, הורים משתמשים ברשת ובאמצעים טכנולוגיים שונים על-מנת לקבל מידע אודות מיקומם הגיאוגרפי של ילדיהם בכל שעות היום.²⁰ הורים רבים תומכים בהתקנת מצלמות במוסדות החינוך של ילדיהם ומשתמשים באפליקציות המעדכנות אותם בזמן אמת, באמצעות שליחת עדכונים לטלפון הסלולרי שלהם, בנוגע להתנהלות ילדם בבית הספר.²¹ כמו כן, מספר הולך וגדל של הורים מתקינים בביתם מערכות "חכמות" המאפשרות להם לעקוב אחר המתרחש בביתם (ומכאן גם אחר התנהלות ילדיהם) באמצעות הטלפון הסלולרי שלהם.²² תופעה זו באה לידי ביטוי בדבריו של סקוט מק'נילי (McNealy), מייסד חברת Sun Microsystems:

"They're going to slap that baby's bottom, then slip an ID chip in their neck or between their shoulders so you can keep track of your kid. That's not Big Brother; that's dad".²³

הרצון של הורים לפקח על התנהלות ילדיהם והשימוש ההולך וגובר שלהם בטכנולוגיות מעקב לשם כך, מביא למצב בו מידע רב על אודות קטינים נאגר במאגרי מידע המנוהלים על-ידי גורמים שלישיים המעניקים את השירותים האמורים עבור ההורים. משמעות הדבר הינה שמידע רב על אודות ילדים ובני-נוער נמצא ברחבי הרשת ובמאגרי מידע אלקטרוניים שונים – אם כתוצאה משימושם של הילדים ובני הנוער ברשת ואם כתוצאה מפעילותם של הורים המבקשים לפקח על פעילותם ילדיהם (ברשת ומחוצה לה), ולגונן עליהם.

לכך יש להוסיף גם הורים רבים החושפים מידע על אודות ילדיהם ברשת, שלא למטרת הגנה עליהם. כך לדוגמה, הורים המעלים תמונות של ילדיהם ומידע על אודותיהם לרשתות חברתיות, או כאלו המאפשרים

Research Center Parents, Teens and Digital Monitoring, (2016), available at: http://www.pewinternet.org/files/2016/01/PI_2016-01-07_Parents-Teens-Digital-Monitoring_FINAL.pdf

Nathan Fisk, "... When no one is hearing them swear" – Youth Safety and the Pedagogy of Surveillance, 12 SURVEILL SOC. 566 (2014); Gaia Bernstein & Zvi Triger, Over-Parenting, 44 U.C. DAVIS L. REV. 1221, 1236 (2010–2011).

²¹ ירדן סקופ "הפרעת בשיעור? אותך לאפליקציה" הארץ 18.03.16 <http://www.haaretz.co.il/news/education/.premium-1.2886907>. להרחבה בעניין התפתחות השימוש במצלמות מעקב בבתי ספר ראו: Lotem Perry-Hazan & Michael Birnhack, Privacy, CCTV, and School Surveillance in the Shadow of Imagined Law, 50 Law 7 Soc. Rev. (forthcoming 2016), available at SSRN: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2715558. לדיון בעניין העברת בית הספר מידע אישי של תלמיד להוריו ראו: Melissa Prober, Please Don't Tell My Parents: The Validity of School Policies Mandating Parental Notification of a Student's Pregnancy, 71 BROOK. L. REV. 557 (2005).

²² דוגמה לגישה זו ניתן לראות בדבריו של מייסד ומנכ"ל פייסבוק, מארק צוקרברג, אשר בפוסט שעסק בבינה מלאכותית, כתב כי בכוונתו להתקין מערכת שכזו בחדרה של בתו: "I'll teach it to let me know if anything is going on in Max's room." <https://www.facebook.com/zuck/posts/10102577175875681>. ²³ Stephen Shankland, McNealy: Chipper about chips, ZDNET (25.2.2003), available at: <http://www.zdnet.com/article/mcnealy-chipper-about-chips/>

השתתפות ילדיהם בתוכניות מציאות חושפניות (כדוגמת "סופר נני", "מחברים", "פוסרז" ו"אימא מחליפה"), שלאחר שידורן בטלוויזיה עולות לרשת.²⁴

גם רשויות המדינה וגופים ציבוריים עשויים לאסוף מידע על אודות ילדים ולעשות בו שימוש, (לרבות להעבירו לגורמים פרטיים). לדוגמא, במשרד החינוך פועלת הרשות הארצית למדידה והערכה (ראמ"ה),²⁵ אשר אוספת מידע על אודות כל תלמידי ישראל ועורכת, בין היתר, את מבדקי המיצ"ב. תופעת העברת מידע דיגיטלי הנוגע לתלמידים מבתי הספר לגופים שלישיים, ללא הסכמת התלמידים או הוריהם, הינה תופעה נרחבת בארצות הברית.²⁶ דוגמה מקומית – בשנת 2010 קנסה הרשות למשפט, טכנולוגיה ומידע במשרד המשפטים את עיריית רמת-גן על שהעבירה מידע על אודות תלמידי התיכונים הלומדים בעיר לקבוצת קידום. במקרה זה עיריית רמת גן עשתה שימוש במידע אישי של תלמידים בניגוד למטרת מאגר המידע של העירייה בו כוללים פרטיהם, ובניגוד למטרה שלשמה נמסר המידע. קבוצת קידום עשתה שימוש במידע ושלה מכתב פנייה לתלמידי תיכון בעיר רמת גן, בלי לציין מהיכן השיגה את המידע.²⁷

המציאות המתוארת לעיל משפיעה באופן ברור על הזכות לפרטיות של ילדים ובני-נוער, ועל יכולתם להביא זכות זו לידי מימוש. ילדים ובעיקר בני-נוער נחשבים ככאלו הזקוקים למרחב פרטי ואישי לשם התפתחות הזהות והאישיות שלהם, ופרטיות נחשבת הכלי המרכזי שמאפשר להם להשיג מרחב זה.²⁸ מחקרים אמפיריים מעידים באופן מובהק כי קטינים, ובמיוחד בני-נוער, מבקשים פרטיות ואף פועלים בצורות שונות על מנת להגן עליה, גם אם היא שונה בתכניה מהפרטיות כפי שהיא נתפסת על ידי בגירים, וכפי שבגירים מבקשים לעצמם.²⁹

²⁴יהונתן ליס "החשש: תכניות הראליטי מסוגה של "סופר נני" פוגעות בילדים" **הארץ** 30.06.2010 <http://www.haaretz.co.il/news/education/1.1209637>; עידן יוסף "זה בסדר לחשוף את התחת בטלוויזיה" **news1** 10.12.2013 <http://www.news1.co.il/Archive/001-D-341237-oo.html>; בנימין שמואלי "בין רייטינג לזכויות הילד, בין סופר נני, בית ספר למוסיקה ומאסטר שף ילדים ל-Kid Nation: אסדרת השתתפותם של ילדים בתוכניות מציאות (ראליטי)" **דין ודברים** ח 491 (2015).

²⁵www.education.gov.il/Rama.

²⁶ Lynn M. Daggett, Student Privacy and the Protection of Pupil Rights Act as Amended by No Child Left Behind, 12 UC DAVIS J. JUV. L. & POL'Y 51 (2008); Emily Gold Waldman, Show and Tell?: Students' Personal Lives, Behind, 47 CONN. L. REV. 699 (2015).

²⁷ משרד המשפטים "הטלת קנס מינהלי על עיריית רמת גן וקבוצת קידום", נמצא ב: <http://www.justice.gov.il/Units/ilita/news/Pages/NewsKnasRamatGan.aspx>.

²⁸ David Buckingham, *Introducing Identity*, in YOUTH, IDENTITY AND DIGITAL MEDIA 3 (David Buckingham ed., 2008); Gary B. Melton, *Minors and Privacy: Are Legal and Psychological Concepts Compatible?* 62 NEB. L. REV. 455 (1983); Karyn D. McKinney, *Space, Body, and Mind: Parental Perceptions of Children's Privacy Needs*, 19 J. FAM. ISSUES 75 (1998).

²⁹ Sonia Livingston, *Children's Privacy Online: Experimenting With Boundaries*; 6 ש"ס IT'S COMPLICATED, לעיל ה"ש 6; *Within and Beyond the Family*, in COMPUTERS, PHONES, AND THE INTERNET: DOMESTICATING INFORMATION TECHNOLOGY 132 (R. Kraut, M. Brynin, & Kiesler, Sara, eds. 2006).

המציאות המתוארת פוגעת בפרטיות ילדים בשני משורים שונים: האחד, פגיעה בפרטיות ילדים הנובעת מאיסוף המידע על אודותיהם ברשת, עיבודו והעברתו לגורמים שלישיים – תהליך שנעשה על-ידי רשויות המדינה וגורמים מסחריים, לרוב ללא קבלת הסכמה מדעת מטעם הילדים.³⁰ השני, פגיעה בפרטיות ילדים הנובעת מעצם המעקב והפיקוח של הוריהם אחר פעילותם, לרבות תחושת המעקב וההשפעה של תחושה זו על התנהלות הילדים בחיי היום-יום.³¹

חרף המורכבות האמורה (ואולי בגללה) הוראות הדין במשפט הישראלי אינן מעניקות התייחסות מיוחדת לסוגיית פרטיותם של קטינים בכלל, וברשת בפרט.³²

מטרתו של מסמך זה היא לבחון את הצורך הקיים בהסדרה של נושא פרטיות קטינים ברשת וכן להציג את האפשרויות השונות להסדרה שכזו. יצוין כבר עתה כי עיקר הדיון בסוגיה זו סב סביב המתח בין הרצון להכיר בזכותם לפרטיות של קטינים ולאפשר להם להביא זכות זו לידי ביטוי, לבין הצורך והחובה להגן על קטינים, לרבות מפני עצמם. ההצעות השונות שיפורטו במסגרת מסמך זה מבוססות על ניסיון לאזן בין הצרכים האמורים ולענות על האתגרים השונים הקיימים בנושא זה.

בחלק ג' למסמך זה תוצג סקירה של העולם הווירטואלי-רשתי בו נמצאים ופועלים ילדים. בחלקים ד' ו-ה' תוצג סקירה של המצב בדין הישראלי ובמשפט הבינלאומי בכל הנוגע לשמירה והגנה על פרטיות קטינים בכלל, וברשת בפרט. בחלק ו' יוצגו בקצרה האמצעים בהם נעשה שימוש להגנה על ילדים ברשת. חלק ד' יעסוק בחשיבותה של פרטיות לקטינים ובצורך להגן עליה, וזאת מנקודת המבט של תיאוריות מתחום הפסיכולוגיה ההתפתחותית ותוך הצגת מחקרים אמפיריים שנערכו בתחום. בחלק ח' יוצג דיון בנוגע לתופעת המעורבות של ילדים ברשתות חברתיות והדילמות העולות בנוגע לסוגיית הסדרת נושא פרטיות קטינים בהוראות הדין. בחלק ט' יוצגו ההמלצות וההצעות להסדרת הנושא. חלק י' יציג את סיכום המסמך. בסיום המסמך תוצג טיוטת הצעת חוק לתיקון חוק הגנת הפרטיות וכן רשימה ביבליוגרפית.

³⁰ להרחבה בעניין המשמעות של איסוף מידע אישי, עיבודו והעברתו לגורמים שלישיים ראו מיכאל בירנהק **מרחב פרטי: הזכות לפרטיות בין משפט לטכנולוגיה** 169 (2010). דיון בעניין נושא "הסכמה מדעת" בכלל ושל קטינים בפרט ייערך בהמשך המסמך.
³¹ מישל פוקו **לפקח ולהעניש – הולדת בית הסוהר** (דניאלה יואל מתרגמת, 2015). פוקו טוען, בנייתוחו את הפן-אופטיקון, כי עצם תחושת המעקב גורמת לשינוי התנהגות. תחושת המעקב משנה את התנהגותו של הפרט, ממשטרת את התנהלותו ומנרמלת אותה.
³² המסגרת המשפטית תוצג בהרחבה בהמשך המסמך.

ג. ילדים ישראלים ברשת – סקירת הזירה הווירטואלית

בטרם נעסוק בשאלת הפרטיות של ילדים (בכלל וברשת בפרט) ובהיבטים המשפטיים של סוגיה זו יש להכיר את "העולם" הרשתי-ווירטואלי בו פועלים ילדים. סקירה זו חשובה כרקע לדיון שיערך בהמשך המסמך.

כאמור, הזירה הווירטואלית היא זירה מרכזית בחייהם של ילדים ובני-נוער. כך, מתוך סקר שערך בשנת 2015 המרכז לאינטרנט בטוח של איגוד האינטרנט הישראלי בקרב 500 בני נוער בגילאים 12-17, נמצא כי כרבע (25%) מהילדים הצהירו כי הם מבליים בין 4 ל-6 שעות ביום ברשת. 32% מהילדים הצהירו כי הם מבליים ברשת בין שעתיים לארבע שעות ביום.³³

מתוך סקרים שונים עולה שהפעולה העיקרית של בני-נוער היא שימוש ברשתות חברתיות מסוגים שונים. שימוש מרכזי נוסף הוא צפייה בסרטים, בסדרות טלוויזיה ובקליפים מוסיקליים.³⁴ שימושים נוספים של ילדים ברשת הם משחקים (לרבות משחקי רשת), חיפוש מידע, קניות והשוואת מחירים וכן שימוש בדואר אלקטרוני. בכל הנוגע לאתרי אינטרנט המועדפים על בני נוער – מתוך סקר מכון מדגם עולה כי האתר הפופולרי ביותר בקרב בני נוער הוא יוטיוב (YouTube). אתרים פופולריים נוספים הם פייסבוק ומאקו. אתרים נוספים הנחשבים פופולריים בעיני בני נוער לפי הסקר הם: אתר הצפייה הישירה Sdarot.ner; ynet; וואלה; אתר הפורומים הצעירים FXP; אתר ערוץ 7 (בקרב הציבור הדתי); אתר ראש 1 וויקיפדיה.³⁵

בכל הנוגע לילדים בגילאים צעירים יותר, אתר אינטרנט פופולרי ביותר הוא "מיקמק". אתר זה הוא עולם וירטואלי המיועד לילדים ומאפשר להם לבנות עולם שלם סביב הדמות שהם בוחרים. במסגרת כתבה שפורסמה בנושא נטען כי באתר 4.4 מיליון דמויות רשומות ובאתר נרשמות 900,000 כניסות מדי חודש בממוצע (ביום נכנסים לאתר 95,000 משתמשים), כאשר כל חודש מצטרפים לאתר 40,000 משתמשים. זמן שהייה הממוצע באתר, בהתאם לכתבה, הוא 90 דקות למשתמש.³⁶

ילדים ובני נוער עושים שימוש רב גם בטלפונים חכמים ובאפליקציות המותקנות בהם. במסגרת מחקר של אתר "גלובס" משנת 2015 עולה כי ל – 83% מהילדים בגילאים 8-15 מחזיקים ברשותם טלפון חכם. 72%

³³איגוד האינטרנט הישראלי, סקר המרכז לאינטרנט בטוח, (2015), נמצא ב: <http://data.isoc.org.il/data/580>.

³⁴שם. ראו גם חננאל רוזנברג "מדיה, ילדים ובני נוער: נתוני צריכה, הרגלי שימוש ופרקטיקות חברתיות", **התקשורת בישראל –**

סדרי יום, שימושים ומגמות (עורכים רפי מן ואזי לב-און, 2015). נמצא ב:

<http://aunmedia.org/sites/default/files/research/mr2015/MediaReport2015%20Ch7.pdf>

³⁵רוזנברג, שם, בעמ' 87-88.

³⁶רוני שגב "מיקמק: למה הילדים שלנו התמכרו?" **מאקו** (8.9.13), נמצא ב: <http://www.mako.co.il/home-family->

kids/products/Article-oe9fc713eed5041006.htm

מהילדים בגיל 8 העידו כי הם מחזיקים בטלפון חכם בעוד שבקרב בני 15 מדובר על כ- 97% מהילדים. כרבע מהילדים משתמשים בטלפון הסלולרי למעלה מחמש שעות ביום.³⁷

בכל הנוגע לאפליקציות הפופולריות אצל ילדים ובני נוער – מתוך מחקר של חברת בזק משנת 2015 העוסק במצב האינטרנט בישראל עולה כי 51% מבני הנוער מבלים רבות באפליקציית אינסטגרם (Instagram) – אפליקציה חנימית לשיתוף תמונות וסרטונים וידאו קצרים. בנוסף, לפי סקר זה, 35% מבני הנוער עושים שימוש באפליקציית סנאפצ'ט (Snapchat) – אפליקציה חנימית לשליחת תמונות, קטעי וידאו, טקסטים וציוורים. הייחוד של אפליקציה זו הינה ששולח ההודעה יכול לקבוע לכמה זמן יוכל מקבל ההודעה לראותה, ולאחר זמן זה ההודעה תיעלם ממכשיר מקבל ההודעה. מתוך סקר זה עולה גם כי בני נוער עושים שימוש רב באפליקציית וואטסאפ (WhatsApp) המאפשרת העברת מידע, סרטונים ותמונות בין משתמשים. כך, לפי הסקר, 80% מבני הנוער בין הגילאים 13 – 17 עושים שימוש באפליקציה זו. שימוש מועט יותר עושים בני הנוער בטוויטר (13% מבני נוער בגילאי 13-17).³⁸

סקר של חברת teenk אשר ממצאיו פורסמו באתר "גלובס" מציגים תמונה דומה אם כי לא זהה. לפי סקר זה, האפליקציות הפופולריות ביותר בקרב בני נוער הן: וואטסאפ (95%); אינסטגרם (72.3%); סנאפצ'ט (55.5%); פייסבוק (36.1%); יוטיוב (19.3%); טוויטר (0.8%).³⁹

הדברים דומים גם שמדובר בילדים בגילאים צעירים יותר. כך, במחקר של אתר "גלובס", אשר בחן התנהלות של ילדים בני 8 עד 15, נמצא כי האפליקציה הפופולרית ביותר בקרב ילדים אלו הינה וואטסאפ (63%), וזאת לצד משחקים שונים. אפליקציות פופולריות נוספות הן מוזיקה, צילום, סרטונים ופייסבוק (41% לכל קטגוריה), אינסטגרם (39%), מראה או פנס (36%), ערוצי טלוויזיה (28%) ויישומי ספורט (15%).⁴⁰

כמובן שיש לזכור כי כל הנתונים המוצגים מתוך המחקרים נכונים למועד בו הם נערכו, וכי עולם הרשת בכלל, והאפליקציות בפרט, הוא עולם דינמי ומשתנה. כך לדוגמה, אפליקציית סיקרט (Secret) לשליחת הודעות אנונימיות, שהייתה פופולרית בקרב בני נוער בעולם, נסגרה באמצע שנת 2015.⁴¹ דוגמה אחרת, אפליקציית בליינדספוט (Blindspot) – אפליקציה לשליחת הודעות בעילום שם – אשר הושקה בדצמבר 2015, וזכתה

³⁷ אפרת אהרוני "סקר: מאיזה גיל הילדים בישראל מחזיקים סמארטפון?" מאקו (26.1.15), נמצא ב: <http://www.mako.co.il/home-family-kids/products/Article-od45bafbe552b41006.htm>

³⁸ בזק, "החיים בעידן הדיגיטלי: דוח בזק למצב האינטרנט בישראל לשנת 2015", נמצא ב: http://www.bezeq.co.il/media/PDF/internetreport_2015.pdf

³⁹ רועי גולדנברג "16 מיליארד דולר ו-100 מיליון משתמשים: מה הקסם של סנאפצ'ט?", גלובס (19.8.15), נמצא ב: <http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001062106>

⁴⁰ אהרוני, לעיל ה"ש 37.

⁴¹ מערכת וואלה "אפליקציית סיקרט הודיעה על סגירה" וואלה (30.4.15), נמצא ב: <http://tech.walla.co.il/item/2850205>

להצלחה, בין היתר, בקרב בני נוער ישראליים.⁴² דוגמה אחרת ועדכנית ביותר הינה אפליקציית המשחק "פוקימון גו" (Pokémon Go) אשר הושקה במהלך שנת 2016 ונחשבת (נכון למועד כתיבת דוח זה) למשחק פופולרי ביותר בכלל, ובקרב בני נוער (בארץ ובעולם), בפרט.⁴³

עולם וירטואלי נוסף בו פועלים ילדים הוא עולם משחקי מחשב. לפי אורן, החשיפה של ילדים לעולם זה מתחילה בגיל צעיר (סביבות גיל 4) ועולה ככל שמתבגרים. משחקי המחשב מחולקים ככלל לשניים: משחקים "סגורים" בהם השחקן משחק מול המחשב, ומשחקי רשת (משחקים מקוונים) בהם המשחק נערך מול ועם שחקנים אחרים. תחומי המשחקים הם רבים ומגוונים: משחקי פעולה, משחקי מהירות וספורט, משחקי בנייה, מציאות מדומה, מבוכים ודרקונים, משחקי מלחמה ועוד.⁴⁴

התמונה העולה מסקירה זו היא כי ילדים ובני נוער עושים שימוש יום-יומי, אינטנסיבי ומגוון ביישומים שונים, אשר כולם מבוססים על תשתית הרשת. אחת ההשלכות של מציאות זו הינה שמידע אישי רב על אודות קטינים נאסף ברשת ומעובד על-ידי תאגידים מסחריים הפועלים לשיווק ממוקד של מוצרים לילדים ובני נוער. גורמים אלו פועלים במסגרת האתרים השונים המיועדים לילדים, בפיתוח אפליקציות ומשחקי רשת (שהינם ברוב המקרים שימושים שאינם כרוכים בתשלום כספי), ובמהלך פעילותם אוגרים מידע אישי רב על אודות ילדים לצרכים מסחריים ומתוך אינטרסים כלכליים. על רקע זה, ועל בסיס ההבנה כי מידע רב על אודות הקטינים נאסף במסגרת שימושם ברשת, נעבור לדון בסוגית פרטיות ילדים בדיון הישראלי.

⁴²יצוין כי בעקבות ההצלחה והביקורת הקשה שהוטחה באפליקציה החלו ניסיונות להסדיר בחקיקה את פעילותן של אפליקציות המאפשרות שליחת הודעות בעילום שם. ראו אמרי סדן "ביוזמת שקד: משרד המשפטים נגד בליינדספוט" **nrg** (15.2.16), נמצא ב: <http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/754/927.html>.

⁴³נמרוד צוק "הנוער של היום, רק פוקימון יש לו בראש" **כלכליסט** (12.7.16) נמצא ב: <http://www.calcalist.co.il/internet/articles/0.7340.L-3692965.00.html>

⁴⁴להרחבה ראו: דרור אורן "ילדים משחקים באינטרנט" (2010), נמצא ב: <http://www.drororen.com/?item=84§ion=40>; שיזף רפאלי ולימור שגב "משחקים רציניים" **הד החינוך** (2010), נמצא ב: <https://www.itu.org.il/?CategoryId=1730&ArticleID=16901>.

ד. פרטיות קטינים בדין הישראלי – סקירה משפטית

בחלקו הראשון של פרק זה תוצג סקירה משפטית בנוגע למעמדה ומהותה של הזכות לפרטיות במשפט הישראלי בכלל. החלק השני יתמקד במקומה של הזכות לפרטיות של קטינים במשפט הישראלי. לאור רוחב היריעה ונושא מסמך זה, סקירה זו תתמקד בהוראות הדין המרכזיות וכן בסוגיות הפרטיות במידע (Data Protection).

ד.1 הזכות לפרטיות במשפט הישראלי – כללי

הזכות לפרטיות היא זכות חוקתית במשפט הישראלי. זכות זו מנויה במפורש בסעיף 7 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, אשר קובע כי "כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו".⁴⁵ עם חקיקת חוק היסוד הוגדרה הזכות לפרטיות על-ידי בתי המשפט כ"זכות יסוד".⁴⁶ הסדר מפורט בדבר הזכות לפרטיות, הכולל פירוט בדבר מה נחשב כפעולה המפרה זכות זו, נקבע עוד בטרם חקיקת חוק היסוד בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הגנת הפרטיות" או "החוק"). מכוחו של חוק הגנת הפרטיות הותקנו תקנות שונות המפרטות הסדרים הספציפיים להגנה על פרטיות במצבים שונים.⁴⁷

הזכות לפרטיות מוסדרת גם במסגרת הוראות דין שונות המתייחסות להגנה על פרטיותו של אדם במקרים ספציפיים. כך לדוגמה, חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979, האוסר על האזנה ללא הסכמה לשיחה המתקיימת בין פרטים ועל שימוש במידע זה, אלא בהיתר. פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, וחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף החשוד), התשנ"ו – 1996, קובעים הגבלות בכל הנוגע לחיפוש בכליו ובגופו של אדם, וזאת תוך הכרה בזכותו לפרטיות. חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 קובע כי רשות ציבורית לא תמסור מידע שגילוי מהווה פגיעה בפרטיות כמשמעותה בחוק הגנת הפרטיות, אלא אם הגילוי מותר על פי דין. חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 מאפשר לבתי המשפט לאסור פרסום בדבר מידע על הליכים משפטיים בנסיבות מסוימות.

הוראות הדין במשפט הישראלי מסדירות באופן ספציפי גם את זכותם לפרטיות של פרטים בעלי מאפיינים מסוימים. כך לדוגמה, חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 הקובע כללים בדבר שמירת פרטיותם של חולים

⁴⁵ חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (להלן: "חוק היסוד").

⁴⁶ ע"א 1917/92 סקולר נ' ג'רבי, פ"ד מז(5) 764, 775 (1993). בפסק דין זה בקשת ילדיה של מנוחה לעיין בפרטי חשבון הבנק של בן הזוג המנוח של אימם, נדחתה. נקבע כי הזכות לפרטיות אינה עוברת מן העולם יחד עם בעל הזכות, אלא ממשיכה להיות מוגנת גם לאחר מותו.

⁴⁷ דוגמת תקנות הגנת הפרטיות (העברת מידע אל מאגרי מידע שמחוץ לגבולות המדינה), התשס"א-2001, תקנות הגנת הפרטיות (קביעת מאגרי מידע הכוללים מידע שלא לגילוי), התשמ"ז-1987, תקנות הגנת הפרטיות (תנאי החזקת מידע ושמירתו וסדרי העברת מידע בין גופים ציבוריים), התשנ"ו-1986 ותקנות הגנת הפרטיות (תנאים לעיון במידע וסדרי הדין בערעור על סירוב לבקשת עיון), התשמ"א-1981.

במסגרת קבלת טיפול רפואי וחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, הקובע בסעיף 6(א) (1) כי מימוש זכויות ומתן שירותים לאדם עם מוגבלות ייעשו, בין היתר, "תוך הקפדה על כבוד האדם, חירותו והגנה על פרטיותו".

חרף מרכזיותה של הזכות לפרטיות בחקיקה הישראלית, הוראות הדין אינן כוללת הרחבה בדבר מהותה של זכות זו. ההגדרה הבסיסית והראשונית לזכות לפרטיות נקבעה במאמר המכונן של וורן וברנדייס, והיא "הזכות להיעזב במנוחה" (The right to be let alone).⁴⁸ תפיסה זו של הזכות לפרטיות מצאה מקומה במספר פסיקות של בית המשפט העליון, בהן נקבע שאדם הוא פרט אוטונומי, שפרטיותו מאפשרת לו "תחום מחייה" שבו הוא קובע את דרכי התנהלותו.⁴⁹ כך, בדבריו של נשיא בית המשפט העליון (בתוארו אז) אהרן ברק:

"הזכות לפרטיות – כמו הזכות לכבוד האדם אליה היא קשורה בקשר הדוק – מבוססת על האוטונומיה של הפרט... הכרה בפרטיות היא ההכרה באדם כפרט אוטונומי הזכאי לייחוד אל מול האחרים. ייחוד זה הוא המאפשר לאדם להתבצר באישיותו כבעלת משמעות הראויה לכיבוד... עניינה של זכות הפרטיות הוא... באינטרס האישי של האדם בפיתוח האוטונומיה שלו, במנוחת נפשו, בזכותו להיות עם עצמו ובזכותו לכבוד ולחירות" ... הפרטיות נועדה לאפשר לפרט "תחום מחייה" שבו הוא הקובע את דרכי התנהלותו, בלא מעורבותה של החברה. בתחום זה האדם הוא עם עצמו. זו "הזכות להעזב לנפשו".⁵⁰

הזכות לפרטיות היא אפוא הזכות המרכזית המאפשרת לאדם לשלוט על האוטונומיה שלו, ולמנוע את הפגיעה בה. לא בכדי הגדיר השופט סולברג פרטיות כ"גרעין הקשה של האוטונומיה האנושית".⁵¹ עם זאת וחרף מעמדה הרם, הזכות לפרטיות נחשבת לזכות עמומה ולפיכך היא זוכה להגדרות ופרשנויות שונות.⁵² כפי שצוין

⁴⁸ Samuel Warren & Louis Brandeis, *The Right to Privacy*, 4 HARV. L. REV. 193 (1890).

⁴⁹ ראו למשל בג"ץ 2481/93 דיין נ' מפקד מחוז ירושלים, פ"ד מח(2) 456, 471 (1994) (להלן: "עניין דיין"), (בג"ץ דחה עתירה כנגד החלטה שלא לאשר קיומה של אספת מחאה בקרבת ביתו של הרב עובדיה יוסף); ע"א 1211/96 כהן נ' נשיונל קונסלטנטס, פ"ד נב(1) 481 (1998) (נקבע שחברה שעיסוקה בביצוע הערכות כלכליות של חברות מחויבת עקרונית להעביר מידע בדבר שווי של חברה אשר נכנסה לפירוק נכסים ולהליך פירוק, לידי המפרק שמונה לה); בג"ץ 8070/98 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד הפנים, פ"ד נח(4) 842 (2004) (נאסר על המדינה לאפשר גישה ישירה למאגר המידע של מרשם האוכלוסין על-ידי חיבור מחשב משרד הפנים לגורמים שונים).

⁵⁰ בג"ץ 6650/04 פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי נתניה (פורסם בנבו, 2006) (להלן: "עניין פלונית") (נפסק שתמונות אישה במצב אינטימי עם גבר, שצולמו על-ידי בעלה תוך פגיעה בפרטיותה, פסולות לשימוש כראיות בהליך הגירושין).

⁵¹ ע"א 8954/11 פלוני נ' פלונית, פסקה 76 (פורסם בנבו, 22.05.14).

⁵² להרחבה ביחס לגישות התיאורטיות השונות בנוגע לזכות לפרטיות ראו בירנהק, **מרחב פרטי**, לעיל ה"ש 30, בעמ' 57-88.

בפסיקה, אחת הסיבות לכך הינה שהזכות לפרטיות פועלת באופן שונה במעגלים חברתיים, תרבותיים וכלכליים שונים, שעיצובם תלוי הקשר חברתי וטכנולוגי.⁵³

ההסדר המרכזי בנוגע להגנה על פרטיות במשפט הישראלי קבוע בחוק הגנת הפרטיות. חוק זה עוסק בהגנה מפני פגיעה פיזית בפרטיותו של אדם תוך קביעה כי פעולות מסוימות – כגון מעקב אחר אדם באופן העלול להטרידו וצילום ברשות היחיד – הינן פעולות הפוגעות בפרטיות. החוק עוסק גם בהגנה מפני שימוש לרעה במידע על אודות אדם, תוך מתן אפשרות לעשות שימוש במידע לצרכים לגיטימיים. החוק קובע כי פגיעה בפרטיות עשויה להוות עבירה פלילית ועוולה אזרחית, תוך שהוא מציג רשימה של התנהגויות אשר יישום שלהן – ללא קבלת הסכמה – יחשב כפוגע בפרטיותו של אדם.⁵⁴ עם זאת החוק מסדיר גם הגנות העשויות לעמוד לאדם שעשה שימוש במידע על אודות אדם אחר באופן הפוגע בפרטיותו גם ללא קבלת הסכמה לכך – זאת, בין היתר, אם השימוש במידע נעשה לצרכים לגיטימיים ו/או על-פי חובות וסמכויות הקבועות בדיון.⁵⁵

חלק ב' לחוק עוסק באופן ספציפי במידע ממוחשב המעובד והנאגר במאגרי מידע. ההסדר הקבוע בחוק נועד לאזן בין הצורך להגן על הסיכונים והפגיעה העלולה להיגרם לפרטיות כתוצאה מעיבוד מידע ממוחשב, לבין הצורך להשתמש במידע לצרכים לגיטימיים.⁵⁶

העיקרון הבסיסי הקבוע בחוק הגנת הפרטיות (ובדיני הפרטיות בכלל) הינו כי לכל אדם עומדת הזכות לוותר על זכותו לפרטיות. כלומר, ויתור על פרטיות מתוך הסכמה שולל את עצם פגיעה בה.⁵⁷ הדין הישראלי אוסר על איסוף מידע הנוגע לאדם, פרסומו, עיבודו, אחסונו במאגר מידע או העברתו לגורמים שלישיים, אלא אם

⁵³ע"מ 9341/05 התנועה לחופש המידע נ' רשות החברות הממשלתיות (פורסם בבנו, 19.05.2009) (נפסק כי יש למסור למערכת, התנועה לחופש המידע, פרטים של מועמדים שנפסלו מכהונת דירקטור בחברה ממשלתית לצד עילת הפסילה ויתר הפרטים הרלוונטיים לעניין, חרף הפגיעה בזכותם לפרטיות של המועמדים); Rivka Ribak, *Privacy is a Basic American* :: *Value: Globalization and the Construction of Web Privacy in Israel*, 10 COMM. REV. 1 (2007).

⁵⁴סעיפים 4 ו-5 לחוק הגנת הפרטיות.

⁵⁵סעיף 18 לחוק.

⁵⁶ בית המשפט העליון התייחס להשלכות הקדמה הטכנולוגית על הזכות לפרטיות ועל הצורך לאזן בין החובה להגן על פרטיות מפני פגיעות העלולות להיגרם בעידן הדיגיטלי ליכולת להשתמש במידע לצרכים לגיטימיים. בעש"מ 6843/01 **דוד נ' נציב שירות המדינה**, פ"ד נו(2) 918, 923 (2002), שעסק בהחלת הדין המשמעתי על עובד מדינה, ציינה השופטת ביניש כי: "ההישגים הטכנולוגיים של העידן המודרני הביאו עמם כתוצאת לוואי אפשרויות נרחבות לפגיעה בפרטיות. מאגרי המידע המצויים בידי הרשויות, בכלל, ובידי מס הכנסה, בפרט, נותנים בידי עובדי הציבור שיש להם גישה אליהם יכולת ועוצמה לאסוף מידע רב על כל אדם מהציבור בישראל בכל היבט מתחומי חייו. חזונו האפוקליפטי של ג'ורג' אורוול בדבר 'האח הגדול' עלול על נקלה להפוך למציאות חיים אם לא יושמו הגבולות לנגישות למאגרים ולשימוש בהם מעבר למטרה המוגבלת שלשמה ניתנה הסמכות למופקדים על מאגרי המידע".

⁵⁷רות גביון "איסור פרסום הפוגע בפרטיות – הזכות לפרטיות וזכות הציבור לדעת" **זכויות אדם בישראל – קובץ מאמרים לכבוד חיים ה' כהן** 177 (רות גביון עורכת, 1982). ראו גם אלי הלם **דיני הגנת הפרטיות** 41 (2003), שמסביר כי "הקביעה כי הסכמת האדם לווייתור על פרטיותו שוללת את אפשרות הפגיעה בה, מהווה הצהרה כי מדובר בזכות דיספוזיטיבית הניתנת לווייתור ולמחילה. . . ההסכמה עצמה היא חלק אינהרנטי של הזכות, באופן שאם ניתנה – לא קמה זכות תביעה". לפי בירנהק, כשאדם אינו מסכים שיצלמו אותו ברשות היחיד, שיפרסמו צילום משפיל שלו שצולם ברשות הרבים או שיעשו שימוש במידע על-אודותיו, ופעולות אלו נעשות, ניטלת מהאדם היכולת לשלוט במידע הנוגע לו, ופרטיותו נפגעת. ראו בירנהק "שליטה והסכמה", לעיל ה"ש 15, בעמ' 49.

ניתנה לכך הסכמתו של האדם, וגם אז השימוש במידע יכול להיעשות אך ורק בהתאם למטרה המוצהרת שלאורה התקבלה ההסכמה (עקרון צמידות המטרה).⁵⁸

עיקרון זה מוסדר בסעיף 3 לחוק, אשר קובע כי הסכמה לפעולה הפוגעת בפרטיות יכולה להינתן במפורש או מכללא, ושעליה להיות "הסכמה מדעת" (Informed Consent).⁵⁹ דוקטרינת ההסכמה מדעת נובעת מההכרה בזכותו של אדם לקבל החלטות הנוגעות לגופו, מעשיו וחיו, מתוך ידע, והינה מעוגנת בהכרה באוטונומיה הבסיסית של אדם על גופו.⁶⁰ במובן זה, הסכמה מדעת משמעותה כי הסכמה לפגיעה בפרטיותו של אדם צריכה להינתן רק לאחר שהאדם יודע ומבין את משמעות הפעולה המתבקשת, הפגיעה הצפויה והשלכותיה.⁶¹ סעיף 11 לחוק קובע הסדר מיוחד בנוגע להליך קבלת הסכמה כאשר מדובר על איסוף מידע למאגר מידע. על פי סעיף זה, על מבקש המידע לגלות לאדם שאת המידע על אודותיו (או על אודות אדם אחר) הוא מבקש, האם חלה עליו חובה חוקית למסור את המידע או שמסירת המידע תלויה ברצונו ובהסכמתו; המטרה אשר לשמה מבוקש המידע; ולמי יימסר המידע.

על אף מרכזיותו של עקרון ההסכמה בדיני הפרטיות במשפט הישראלי, יש בו מספר כשלים מרכזיים.⁶² כשל אחד נובע מכך שעיקרון זה מבוסס על ההנחה שאנשים פועלים בצורה רציונאלית – הנחה שאינה מבוססת כלל וכלל. כשל אחר נובע מהקושי של פרטים להבין לעומק את משמעותה של ההסכמה הניתנת על-ידם ואת השלכותיה. כשל זה בא לידי ביטוי במיוחד בסביבה הדיגיטלית.⁶³ לאור הקושי הכרוך בהבנת מדיניות הפרטיות באתרים השונים, מרבית האנשים "מסכימים" ללא הבנה או התעמקות בקבוע בהם.⁶⁴ פתרונות שונים שהוצעו בעניין, כגון לקצר את מסמכי המדיניות ולפשט אותם, נמצאו כלא יעילים במיוחד.⁶⁵

כשל מרכזי נוסף בהליכי מתן הסכמה לויתור על פרטיות מתקיים כאשר יש חוסר שוויון מובנה בין הצד המבקש ההסכמה לבין האדם שמתבקש לתת אותה. מטבע הדברים, במצבים בהם יש פערי כוחות ברורים בין

⁵⁸ סעיף 2(9) לחוק הגנת הפרטיות.

⁵⁹ הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון מס' 9), התשס"ז-2007 ה"ח 230 (התקבל בכנסת ביום 19.6.2007).

⁶⁰ בהקשר של טיפול רפואי, ראו למשל פנינה ליפשיץ-אבירם **ההסכמה מודעת של קטין לטיפול רפואי** 31-27 (2006); נילי קרקו **אייל דוקטרינת ההסכמה מדעת בחוק זכויות החולה, תשנ"ו 1996** (2008).

⁶¹ בירנהק **מרחב פרטי**, לעיל ה"ש 30, בעמ' 100.

⁶² להרחבה בנושא הכשלים בעיקרון ההסכמה בדיני הפרטיות ראו סאני בלב, **חזרה מההסכמה לויתור על פרטיות – המקרה של הורים וילדים**, (עבודה השקולה לעבודת גמר לתואר "מוסמך במשפטים", אוניברסיטת ת"א – הפקולטה למשפטים, 2015).

⁶³ בירנהק **מרחב פרטי**, לעיל ה"ש 30, בעמ' 105-106.

⁶⁴ Daniel J. Solove, *Privacy Self-Management and the Consent Dilemma*, 126 HARV. L. REV. 1880, 1885 (2013); Joseph Turow, Lauren Feldman, and Kimberly Meltzer, *Open to Exploitation: American Shoppers Online*; (2013) and *Offline* (2005), available

at: http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1035&context=asc_paper

⁶⁵ M. Ryan Calo, *Against Notice Skepticism in Privacy (and Elsewhere)*, 87 NOTRE DAME L. REV. 1027, 1033 (2012).

הצדדים, כמו המצב הנפוץ במערכת יחסים בין עובד למעביד ובין הורים לילדים, קשה לראות בהסכמה הניתנת לבקשת הצד החזק, בהסכמה הניתנת מתוך רצון חופשי ואמיתי של הצד ש"מסכים".⁶⁶

לאור הכשלים שצוינו, יש הטוענים שמנגנון ההסכמה אינו כלי מספק לשמירה והגנה על פרטיותו של אדם, ושיש למצוא כלים נוספים לשם כך, כדוגמת קביעת חובה לעיצוב לפרטיות של מערכת המידע שאוספת מידע מוגן פרטיות (Privacy by Design).⁶⁷ אפשרות נוספת היא לא להסתפק בקבלת הסכמה לשימוש במידע אלא לבחון במקביל גם את חוקיות האיסוף והשימוש וזאת על יסוד עקרונות חוקתיים של סבירות ומידתיות, ותוך בחינת קריטריונים שונים כגון: הזיקה בין איסוף המידע למטרה שלשמה הוא נאסף; האם השגת המטרה מחייבת שימוש בסוג והיקף המידע שנאסף או שניתן להסתפק במידע פחות לצורך כך; היחס בין הפגיעה בפרטיות של הפרט הנובעת מאיסוף המידע אל מול הלגיטימיות והכרחיות שבאיסוף זה.⁶⁸ תפיסה זו מבטאת כניסה של עקרונות חוקתיים ומינהליים כדוגמת המידתיות והסבירות לתחומי המשפט הפרטי, וזאת מתוך הכרה בחשיבותה של הזכות לפרטיות ובקושי של מנגנון "ההסכמה מדעת" להעניק לפרט את האפשרות האמיתית לשלוט על מידע הנוגע אליו, ומכאן על פרטיותו.⁶⁹

עד כאן הוצגה המסגרת הכללית בדבר הזכות לפרטיות במשפט הישראלי והעקרונות המרכזיים העומדים בבסיסה. החלק הבא יתמקד בזכותם לפרטיות של קטינים במשפט הישראלי.

ד. 2. הזכות לפרטיות של קטינים במשפט הישראלי

בחלק זה יוצגו הוראות הדין העוסקות בזכות לפרטיות של קטינים, תוך התמקדות בסוגית פרטיות במידע. כמו כן תוצג התייחסות למסגרת המשפטית המסדירה את מערכת היחסים בין הורים לילדים, שלה השלכות על זכותם לפרטיות של קטינים, ועל אופן מימושה.

⁶⁶ הסכמה, על פי מהותה, חייבת להינתן מתוך בחירה ורצון חופשי ולא מתוך לחץ פסול או שימוש בכוח. ריפשטיין, בפרשנותו את תורתו של קאנט, טען שהסכמה מהווה ביטוי לזכאותו (entitlement) של אדם להיות האדון של עצמו (his or her own "master"). ARTHUR RIPSTEIN, FORCE AND FREEDOM: KANT'S LEGAL AND POLITICAL PHILOSOPHY, 108 (2009).

⁶⁷ Julie E. Cohen, *Examined Lives*, 52 STAN. L. REV. 1373, 1435 (2000).
⁶⁸ הרשות למשפט ולטכנולוגיה במשרד המשפטים, טיוטת כללי אתיקה והתנהגות לבעלי מאגרים האוספים מידע על קטינים (2011); <http://www.justice.gov.il/Units/ilita/Pirsumim/docsforcomments/Documents/minorsdataposition.pdf>

⁶⁹ דוגמה ליישום תפיסה זו ניתן לראות בהחלטת בית הדין הארצי לעבודה בפרשת אוניברסיטת ת"א נגד ההסתדרות הכללית החדשה. בפסיקה זו קבע בית הדין כי הנהלת האוניברסיטה רשאית לחייב עובדים הניגשים למכרזים פנימיים לעמוד במבחני התאמה. עם זאת, בית הדין קבע, על יסוד הוראות חוק היסוד כבוד האדם וחירותו וחוק הגנת הפרטיות, כי על הנהלת האוניברסיטה לנקוט בכל הצעדים הסבירים על מנת לשמור על פרטיות הנבחנים, כך שהחלירה לפרטיות העובד תהא סבירה, לא תהא מעל למידה הדרושה ושתוצאות המבחנים יישמשו אך ורק את המטרה של גיוס וקידום עובדים. ראו דב"א (ארצי) 4-70/97 אוניברסיטת ת"א נ' ההסתדרות הכללית החדשה, האגף לאיגוד מקצועי (פורסם בבנו, 17.6.98).

ד.2.א חקיקה והוראות הדין

על-פי כללי המשפט הישראלי, קטין הוא אדם שטרם מלאו לו שמונה עשרה שנה.⁷⁰ הזכות לפרטיות של קטינים במשפט הישראלי אינה מוסדרת תחת חוק ייעודי אחד, אלא נובעת מארבעה מקורות שונים: האחד, כללי המשפט הבין-לאומי; השני, הוראות הדין החוקתיות החלות על הציבור, ובכלל זה גם על קטינים; השלישי, החקיקה "הרגילה" העוסקת בזכות לפרטיות ואשר אינה מוגבלת בגיל, ומבאן חלה גם על קטינים; הרביעי, הוראות דין והסדרים ספציפיים הנוגעים לזכות לפרטיות של קטינים בתחומי חיים שונים.

במישור הבין-לאומי, סעיף 16 לאמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, עליה חתומה ישראל, קובע מפורשות כי ילד לא יהא נתון להתערבות שרירותית או בלתי חוקית בפרטיותו, משפחתו, ביתו, או תכתובתו, ואף לא לפגיעות שלא כחוק בכבודו ובשמו הטוב. סעיף זה קובע גם כי ילדים זכאים להגנת החקיקה במדינות החתומות על האמנה, כנגד התערבויות או פגיעות שבאלו. אמנה זו מהווה מקור פרשני במשפט הישראלי.

הזכות החוקתית לפרטיות עומדת לילדים במשפט הישראלי מכוח הוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. סעיף 7 לחוק היסוד קובע בצורה מפורשת כי "כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו." סעיף זה, בדומה לכלל הוראותיו של חוק היסוד, חל גם על קטינים, וזאת מהטעם שלזכויות המנויות בו אין מגבלת גיל.⁷¹

הזכות לפרטיות עומדת לקטינים במשפט הישראלי גם מכוח חקיקה "רגילה" וכללית:

בך, חוק הגנת הפרטיות לא כולל התייחסות מיוחדת לקטינים. עם זאת, חוק זה חל על קטינים מהטעם שגם בו, בדומה לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, לא נקבעה כל מגבלת גיל. לפיכך, הכלל הבסיסי הקבוע בחוק זה, לפיו לא יפגע אדם בפרטיות של זולתו אלא בקבלת הסכמתו לכך, חל לכאורה גם על קטינים. סעיף 19 לחוק זכויות החולה, הקובע את חובת שמירת סודיות רפואית כלפי כל מטופל, חל גם הוא על קטינים שכן סעיף זה אינו כולל כל סייג המתייחס לגיל המטופל.⁷² על אותו העיקרון, הוראות סעיף 3(א)(5) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998 – האוסר על פרסום ללא הסכמה של תצלום, סרט או הקלטה המתמקד במיניותו של אדם והעלול להשפילו או לבזותו – חל גם על קטינים.

⁷⁰ 3' לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן: "חוק הכשרות המשפטית"), קובע שאדם שלא מלא לו 18 שנה הוא קטין. ס' 1 לאמנת האו"ם בדבר זכויות הילד קובע שילד פירושו יצור אנוש מתחת לגיל 18, אלא אם נקבע גיל בגרות קודם לכן, על-פי הדין החל על הילד. ראו אמנה בדבר זכויות הילד, כ"א 31, 221 (נפתחה לחתימה ב-1989) (אושרה ונכנסה לתוקף ב-1991) (להלן: "אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד"). 18 הוא הגיל המקובל להגדרת בגרות המשפטית של אדם ברוב המדינות המערביות. רבקה בר-יוסף "ילדות בסביבה החברתית המשתנה של סוף האלף השני" **מגמות** מ 3, 368 (2000).

⁷¹ עמדה זו הובעה בכתביו של פרופ' ברק. ראו למשל אהרן ברק "זכויות אדם מוגנות והמשפט הפרטי" **ספר קלינגהופר על המשפט הציבורי** 163, 165-166 (יצחק דמיר עורך, 1993); אהרן ברק **פרשנות במשפט – פרשנות חוקתית** כרך שלישי 435 (1994).

⁷² ס' 20(א) לחוק זכויות החולה קובע סייגים שונים לחובת שמירת הסודיות, מתוכם מתאפשרת העברת מידע בנוגע לקטין, להוריו או לגורמים אחרים המטפלים בו.

במישור הפרטני, החקיקה הישראלית כוללת מספר הוראות דין ספציפיות העוסקות בהגנה על מידע הנוגע לילדים:

סעיף 14 לחוק זכויות התלמיד, התשס"א-2000 קובע חובת סודיות לפיה כל אדם שהגיע אליו מידע על תלמיד עקב מילוי תפקיד שהוטל עליו לפי חוק זה, חייב לשמור המידע בסוד ולא לגלותו, אלא לצורך ביצוע תפקידו.⁷³

סעיף 24 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 אוסר על פרסום פרטים מזהים של קטין בנסיבות מסוימות, כגון במקרים בהם הקטין ניסה להתאבד או הובא בפני בית המשפט. האיסור חל גם על פרסום דבר המקשר קטין לבדיקה או טיפול פסיכיאטרי, וכן על פרסום תמונות ערום של קטין שמלאו לו חמש שנים, ושיש בפרסום בכדי לזהותו. האיסורים הקבועים בסעיף זה הם מוחלטים, ואין הסכמה של קטין או של האחראי עליו, יכולה להתיר פרסומים אלו.

סעיפים 21 ו-34 לחוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981 קובעים את הכללים בנוגע לאיסור גילוי מידע על אימוץ ילדים, לרבות זהותו של הילד המאומץ.

סעיף 214 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 קובע עונש של שלוש שנות מאסר על פרסום תועבה. על פרסום תועבה ובו דמותו של קטין נקבע עונש של חמש שנות מאסר. כמו כן נאסר שימוש בגופו של קטין לעשיית פרסום תועבה ואיסור החזקת פרסום תועבה ובו דמותו של קטין. סעיף 205א לחוק העונשין אוסר על פרסום ומסירת מידע בדבר זנות של קטין.

החוק למניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001, אשר נועד בין היתר להגן על פרטים מפני פגיעה בפרטיותם ובשלוות חייהם, חל באופן מפורש גם על קטינים.⁷⁴

סעיף 68(ד) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, מאפשר לבית המשפט לדון בעניין מסוים בדלתיים סגורות, אם ראה בכך צורך לשם הגנה על עניינו של קטין. סעיף 70(ג) לחוק בתי המשפט אוסר על פרסום עניינו של קטין, אלא באישור בית המשפט.⁷⁵ חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 קובע כי דיון בעניין ילדים יהיה בדלתיים סגורות.

⁷³ ת"א (שלום ת"א) 62077-07 **אילן ישעיהו נ' אביטל עמר** (פורסם בנבו, 13.09.10). נקבע שמורה שפרסמה מכתב בו כללה את דעתה (השלילית) בנוגע לתלמידה מסוימת, הפרה את חובת החיסיון שהוטלה עליה מכוח ס' 14 לחוק זכויות התלמיד.

⁷⁴ סעיף 3 לחוק.

⁷⁵ בפסיקת בית המשפט נקבע שס' 68(ד) ו-70(ג) לחוק בתי המשפט, והפגיעה בעקרון פומביות הדיון נובעים מרצון המחוקק להעניק הגנה מיוחדת לפרטיותם של קטינים. ע"א (מחוזי-ת"א) 2319/08 **פלוני ואח' נ' פלונית**, 22 (פורסם בנבו, 01.06.2011).

החוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955 קובע כללים בדבר הגנה על מידע על אודות ילדים הנחשף במסגרת חקירת ילדים.

בנוסף לכל האמור, החקיקה הישראלית כוללת הוראות דין אשר מגנות באופן עקיף על פרטיות ילדים. כך, החוק לגילוי נגיפי איידס, התשנ"ו-1996, מאפשר לקטינים בנסיבות מסוימות לערוך בדיקה לגילוי נגיף האיידס, מבלי לקבל את אישור הוריהם לכך. סעיף 316 לחוק העונשין מאפשר לקטינה בכל גיל להחליט לבדה על ביצוע הפלה.⁷⁶ המשותף להוראות אלו הינה שהן מעניקות אוטונומיה לקטינים לקבל החלטות הנוגעות אליהם, מבלי שמידע בעניין זה יועבר לגורמים אחרים, לרבות להוריהם. סעיף ג2 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959, האוסר שימוש בילדים מתחת לגיל 15 בתעמולת בחירות אף אם הוריהם מסכימים לכך, מגן גם הוא, באופן עקיף, על פרטיות ילדים.

עד כאן פירוט החקיקה הרלוונטית. בנוסף, הסדרים שונים העוסקים בפרטיות מידע על אודות קטינים קבועים גם בהנחיות מינהליות שונות.

דוגמה מרכזית הינה הנחיות משרד החינוך בנוגע להגנה על מידע על אודות תלמידים ברשת: כך, חוזר מנכ"ל משרד החינוך תשס"ג/7(א) (02.03.2003), מסדיר את הכללים החלים בנוגע לפרסום מידע על אודות תלמידים באתרי האינטרנט של בתי הספר.⁷⁷ חוזר מנכ"ל תשע"ב/4(א) (01.11.2012) עוסק בנוהלי התקשורת הראויים בקרב מורים, תלמידים והורים במרחבי הרשת בדגש על תקשורת באתרים בית-ספריים, ברשתות חינוכיות וברשתות חברתיות.⁷⁸ חוזר מנכ"ל תשע"ה/9(ב) (03.05.2015) מסדיר את הכללים החלים בנוגע למידע הנאסף על אודות תלמידים בבתי ספר במסגרת סקרים ופעילות מחקרית.⁷⁹ חוזר מנכ"ל תש"ע/3(א) (01.11.09) מסדיר את הכללים החלים בנוגע לשמירת מידע על אודות תלמידים במסגרת מאגרי מידע בבתי ספר, ואבטחתו של מידע זה.⁸⁰ חוזר מנכ"ל תשע"ה/9(א) (03.05.15) קובע כללים בנוגע להפעלתן של מצלמות אבטחה בבתי ספר ולטיפול של בתי ספר במידע הנאגר במסגרת פעילות המצלמות.⁸¹

⁷⁶ ס' 316 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

⁷⁷ http://cms.education.gov.il/educationcms/applications/mankal/arc/sc7ak3_6_3.htm

⁷⁸ <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/9/9-4/HoraotKeva/K-2012-4-1-9-4-10.htm>

⁷⁹ <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/3/3-9/HoraotKeva/K-2015-9-2-3-9-4.htm>

⁸⁰ <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/3/3-6/HoraotKeva/K-2010-3a-3-6-8.htm>

⁸¹ <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/3/3-7/HoraotKeva/K-2015-9-1-3-7-85.htm>

הסדרה נוספת קיימת בכל הנוגע להשתתפות קטינים בתוכניות טלוויזיה ובפרסומות.⁸² במקביל להסדרים אלו נוצרו גם הסדרים כללים בנוגע להגנה על פרטיות החלים על כלל הציבור ואשר מתייחסים באופן אגבי גם לקטינים. לדוגמה, הסדר אופן השימוש במצלמות מעקב במרחב הציבורי.⁸³

ההסדרים האמורים מושתתים בעיקרם על הוראותיו של חוק הגנת הפרטיות והעקרונות העומדים בבסיסו. בהתאם לכך, נקודת מוצא של הסדרים אלו הינה ככלל הגנה ושמירה על מידע הנוגע לילדים, תוך הסדרת האפשרות לחשוף מידע זה לגורמים מוסמכים – אם כתוצאה מקבלת הסכמה לכך, ואם כתוצאה מצורך לגיטימי לחשוף את המידע.

לסיכום עד כאן – חרף כך שהוראות הדין מתייחסות להיבטים שונים ורבים של פרטיות ילדים, בכל הנוגע לסוגית פרטיות במידע על אודות ילדים, בכלל וברשת בפרט – החוק הישראלי נעדר הסדר כולל וייחודי בעניין זה. החקיקה הישראלית מתייחסת למקרים הניתנים להגדרה כ"מקרי קצה" (כמו לדוגמה איסור פרסום שמו של קטין החשוד בפלילים או איסור הפצת תמונות עירום של ילדים מעל גיל 5), אך שותקת ביחס לשימוש "רגיל" ויומיומי במידע על אודות ילדים. משמעות הדבר הינה שסוגית פרטיות במידע על אודות ילדים, לרבות פרטיות ילדים ברשת, מושתתת למעשה על הוראותיו הכלליות של חוק הגנת הפרטיות, התקנות שהותקנו מכוחו והעקרונות העומדים בבסיסו. הסדרים ספציפיים העוסקים בפרטיות מידע על אודות ילדים ברשת (כדוגמת חוזרי מנכ"ל של משרד החינוך) מבוססים אפוא בעיקר על מסגרת משפטית זו.

לסיום חלק זה יצוין כי בעבר נעשו ניסיונות שונים להסדיר משפטית את נושא ההגנה על פרטיות ילדים (באופן מלא או חלקי), שהסתיימו ללא הצלחה.

כך, בשנת 1994, במסגרת תיקון מס' 2 לחוק הגנת הפרטיות, הוצע על ידי משרד המשפטים בהצעת החוק הממשלתית לקבוע כי במאגר מידע המשמש לשירותי דיוור ישיר לא ייכלל מידע על ילדים מתחת לגיל 12.⁸⁴

⁸² ראו תקנות עבודת נוער (העבדת ילד בהופעה או בפרסומת), התשנ"ט-1999; אמנת הרשות השנייה בנושא השתתפות ילדים בתוכניות טלוויזיה <http://www.rashutz.org.il/daily.asp?catId=125&pgId=83283>; תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות (1996); כללי הבזק (שידורי בעל הזיכיון), התשמ"ח-1987; כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (אתיקה בפרסומות בטלוויזיה), התשנ"ד-1994; כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (אתיקה בפרסומות ברדיו), התשנ"ט-1999; כללי רשות השידור – "תדריך נקדי" – 1998; כנסת – מרכז המחקר והמידע "השתתפות ילדים בתוכניות מציאות ופרסומות" (2013). בשנת 2012 נערכה חקירה של הרשות למשפט וטכנולוגיה במשרד המשפטים בנוגע לאיסוף מידע פסול של חברת "קשת" על קטינים המבקשים להירשם לתוכניות מציאות. נקבע שאיסוף מידע נרחב אודות הקטינים, מעבר לפרטי קשר וכדומה, ייעשה רק לאחר קבלת אישור הורים. ראו <http://index.justice.gov.il/Publications/Articles/Pages/HaskamaHorit.aspx>.

⁸³ הנחית רשם מאגרי מידע מס' 4/2012 "שימוש במצלמות אבטחה ומעקב ובמאגרי התמונות הנקלטות בהן" (21.10.2012) נמצא ב: index.justice.gov.il/Units/ilita/subjects/HaganatHapratyut/MeidaMerasham/Hanchayot/42013.pdf.

⁸⁴ הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון מס' 2) (מאגרי מידע), התשנ"ד-1993 ה"ח הממשלה 2234.

הצעה זו לא התקבלה. במסגרת דיוני הוועדה נטען בעניין זה, בין היתר, כי ילדים מוגנים על-ידי הוריהם וכי בשל כך, אין צורך בהסדר נוסף⁸⁵.

בשנת 2010 פרסמה רמו"ט (הרשות למשפט וטכנולוגיה במשרד המשפטים, המפעילה את סמכויות רשם מאגרי מידע שהוא גוף האסדרה על פי חוק הגנת הפרטיות) טיוטת כללי אתיקה והתנהגות לבעלי מאגרים האוספים מידע על קטינים. מטרתם של כללים אלו הייתה לקבוע התייחסות נפרדת ומיוחדת למצבים בהם מידע על אודות קטינים נאסף (לרבות במסגרת פעילותם ברשת), ולהעניק תחת כך הגנה משמעותית יותר למידע שכזה. כללים אלו לא אומצו על ידי משרד המשפטים ולא נכנסו לתוקף.

בשנת 2012 הגישו חברי הכנסת זאב ביילסקי ויריב לוין הצעת חוק פרטית שנועדה לעגן את זכותם לפרטיות של קטינים תחת חוק הגנת הפרטיות. הצעה זו – הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון – פרטיותם של קטינים), התשע"ב-2012 (פ/4439/18) – ביקשה, בין היתר, להטיל אחריות מוגברת על פגיעה בפרטיותו של קטין. כמו כן, ההצעה ביקשה להסדיר את אופן קבלת הסכמה לאיסוף מידע על קטין מתחת לגיל 13 וכן לקבוע כי לא יינתנו שירותי דיוור ישיר לילד, אלא לאחר קבלת הסכמת הוריו או אפוטרופסו. הצעה זו לא התקבלה.

ד.2.ב פרטיות קטינים – התפיסה המשפטית הכללית בדין הישראלי

למרות שהוראות הדין אינן מתייחסות מפורשות לזכותם לפרטיות של קטינים ולמעמדה, נראה כי התפיסה המשפטית הכללית מכירה בצורך להעניק לילדים, ולמידע על אודותיהם, התייחסות והגנה משמעותית יותר מזו הניתנת לבגירים.

דוגמה לתפיסה זו ניתן לראות בפסיקת בית משפט השלום בעניין ריבה. בפסק דין זה דן בית המשפט בתביעה לפיצוי בגין צילום ילדו של ידוען. בית המשפט קבע כי ככלל, קטין ראוי להגנה מיוחדת וגבוהה מזו של מי שאיננו קטין, וזאת לרבות בכל הנוגע לשמירה על פרטיותו⁸⁶.

תפיסה זו מצאה מקומה גם בהסדרים ספציפיים. כך לדוגמה, בהנחיות רמו"ט בנוגע להצבת מצלמות מעקב במרחב הציבורי נקבע כי כאשר מבקשים להתקין מצלמות באזורים המיועדים לכינוס של קטינים, "ישלנקוטבזהירותיתרהבבקבלתהחלטההעל הצבתהמצלמות והקפדהעלמיקומן ועל השימוש במידע הנאסף באמצע

ותן".⁸⁷

⁸⁵ פרוטוקול ישיבה מס' 459 של הכנסת ה-13, 25.2.1996).

⁸⁶ ת"א (שלום ת"א) 59627/06 ריבה נ' בוצ'צ'ו (פורסם בנבו, 19.11.2008). חרף האמירה העקרונית, בית המשפט קבע כי בנסיבות המקרה, צילום הקטין נעשה ברשות הרבים ומבלי להטרידו, ומתוך כך דחה את התביעה.

⁸⁷ הרשות למשפט וטכנולוגיה, טיוטת כללי אתיקה, לעיל ה"ש 68.

ד.2.g פרטיות ילדים והמסגרת המשפטית בדבר היחס בין הורים לילדים

לא ניתן להבין את סוגית פרטיותם של ילדים ללא הבנת המסגרת המשפטית בין קטינים להוריהם ומידת השפעתה על הסוגיה. קטינים עד גיל 18 מצויים ככלל תחת אחריות הוריהם, הנחשבים האפוטרופוסים הטבעיים של ילדיהם.⁸⁸ מתוך כך, הורים מוסמכים לקבל החלטות בנוגע לילדיהם, לרבות כאלו העלולות להשפיע על זכויותיהם וחובותיהם, ועל אופן מימוש זכויות אלו.

סמכות זו קבועה בסעיף 15 לחוק הכשרות המשפטית, התשכ"ב-1962 (להלן: "חוק הכשרות המשפטית"), שקובע שעל הורים מוטלת החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין.⁸⁹ מתוך כך, ועל-פי סעיפים 5 ו-6 לחוק הכשרות המשפטית, פעולה משפטית של קטין, שנעשתה ללא הסכמת נציגו, ניתנת לביטול, אלא אם מדובר בפעולה שדרכם של קטינים בגילו לעשות כמות.⁹⁰

לאור האמור, בניגוד לעיקרון הקבוע בחוק הגנת הפרטיות לפיו ככלל יש לקבל את הסכמתו של אדם לפעולה הפוגעת בפרטיותו, בכל הנוגע לפעולות העלולות לפגוע בפרטיותו של קטין – במרבית המקרים ההסכמה אינה נדרשת מהקטין אלא מהוריו. במובן זה, להורים עומדת הסמכות על-פי דין להתיר שימוש במידע על אודות ילדם, לקבוע כללים ביחס לשימוש זה ולהגבילו, או לסרב לו כליל.

הרציונל לכך הוא כמובן הרצון להגן על קטין ולמנוע ממנו לפעול באופן העשוי לפגוע בו. תפיסה זו מתיישבת על-פניו עם הוראות סעיף 3 לאמנה בדבר זכויות הילד, לפיו בכל החלטה הנוגעת לילד טובת הילד תהא שיקול "ראשון המעלה". תפיסה זו מתיישבת גם עם עקרון הכשרים המתפתחים (סעיף 5 לאמנה בדבר זכויות

⁸⁸ 14 לחוק הכשרות המשפטית. לעניין זכותם של הורים לגדל את ילדיהם ראו דברי השופט חשין בע"א 3798/94 **פלוני נ' פלונית**, פ"ד נ(3) 133, 154 (1996): "זכותם זו של אב ואם הייתה ונתקיימה לפני היות חוק וחוקה. משפט הטבע הוא, המשפט שבלבנו פנימה"; בדנ"א 5015/94 **היועמ"ש נ' פלונית**, פ"ד נ(1) 103, 48 (1995) קבע השופט חשין כי: "משפט המדינה לא יצר את זכויות ההורים כלפי ילדיהם וכלפי העולם כולו, משפט המדינה בא אל המוכן, אומר הוא להגן על אינסטינקט מולד שבנו והופך הוא 'אינטרס' של ההורים לזכות על פי דין". על חשיבות התא המשפחתי ראו ע"א 488/77 **פלוני נ' היועמ"ש**, פ"ד לב(3) 421, 434 (1978), שם ציין השופט אלון שהתא המשפחתי הוא "התא חברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה הווה ויהיה היסוד המשמש והמבטיח את קיומה של החברה האנושית". במקרים שהוריו של קטין מזניחים אותו, או שאין להם היכולת לגדלו, המדינה ממנה לקטין אפוטרופוס מטעמה. במסגרת מסמך זה לא אדון במקרים אלו. עם זאת, מהותית, סוגיית זכותו של קטין לחזור מהסכמה לויתור על פרטיותו שנתנו הוריו, היא זהה גם כאשר מדובר בהסכמה שניתנה על-ידי אפוטרופוס שמונה על-פי דין.

⁸⁹ ס' 15 לחוק הכשרות המשפטית מפרט באילו עניינים על הורים לדאוג לילדיהם. עם זאת, בית המשפט קבע שהרשימה אינה רשימה ממצה. ראו ע"א 2266/93 פלוני, קטין נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221, 241 (1995) (להלן: "עניין פלוני"). לדיון בעניין זכויותיהם וחובותיהם של הורים כלפי ילדיהם ראו יחיאל קפלן "זכות הילד לתבוע את הוריו בגין התעללות נפשית" **מגמות בקרימינולוגיה: תאוריה, מדיניות ויישום, לכבוד ד"ר מנחם הורוויץ בהגיעו לגבורות** 463 (מאיר חובב, לסלי סבה ומנחם אמיר עורכים, 2003).

⁹⁰ ס' 5 לחוק הכשרות המשפטית. על פי סעיף זה, ביטול פעולה משפטית של קטין יכול להיעשות על-ידי נציגו, ואם אין לו נציג, על-ידי היועץ המשפטי לממשלה, תוך חודש ימים מיום שנודע להם על הפעולה. אם לא נודע לנציג או ליועץ המשפטי לממשלה על הפעולה, הביטול יכול להיעשות על ידי הקטין, תוך חודש ימים לאחר שהפך לבגיר.

הילד), שלפיו יש להתחשב באופן מתאים בצרכיו של כל ילד, וכי זכויותיהם של ילדים יעמדו להם בהתאם לגילם, מידת בגרותם, מצבם הנפשי והקוגניטיבי וכשריהם המתפתחים.⁹¹

עם זאת, המצב המשפטי האמור מביא לכך שבמקרים רבים הסכמה לויתור על פרטיותו של קטין עלולה להינתן על-ידי הורים גם כאשר הדבר מנוגד באופן מוחלט לרצון ילדם הקטין, ולתפיסתו את טובתו. במצבים בהם מדובר על קטינים בגילאים בוגרים, ובהחלטות אשר אינן "הרות גורל" העלולות להביא לפגיעה משמעותית בהם – הרי שעל-פניו מדובר במצב שאינו תקין. חרף כך, דיני הפרטיות הישראליים אינם כוללים התייחסות מפורשת לאפשרות זו, ואינם מפרטים את הקריטריונים והמבחנים לאורם סוגיה זו צריכה להיבחן בכל מקרה ומקרה.

בעניין זה יצוין גם שהדין הישראלי כמעט שאינו מגביל הורים בבואם לתת הסכמתם לפעולות הכרוכות בפגיעה בזכויות ילדיהם, לרבות זכותם לפרטיות. סעיף 17 לחוק הכשרות קובע, באופן כללי ביותר, שהורי קטין חייבים לנהוג לטובתו "כדרך שהורים מסורים היו נוהגים בנסיבות העניין". סעיף 22 קובע שהורים לא יישאו באחריות לנזק שגרמו לקטין או לרכושו תוך מילוי תפקידם כאפוטרופסים, אלא אם פעלו שלא בתום לב או שלא התכוונו לפעול לטובת הקטין.

מכאן עולה שהדין הישראלי בכלל וחוק הכשרות בפרט מעניקים להורים אוטונומיה רחבה מאד בכל הנוגע לחינוך ילדיהם.⁹² בכל הנוגע לפרטיות ילדים – משמעות הדבר היא שהורים מוסמכים להסכים כמעט לכל פעולה העשויה לפגוע בפרטיותם ילדיהם, והתערבות המדינה תיעשה רק בנסיבות קיצוניות, בהן הורים מתנהגים שלא כפי ש"הורים מסורים" היו מתנהגים באותן נסיבות ו/או כאשר מדובר בהורה אשר התכוון לפגוע בילדו. בשל כך, המדינה, ככלל, אינה מגבילה הורים המסכימים להפצת תמונות ילדיהם ברשתות החברתיות, להשתתפות ילדיהם בפרסומות/תוכניות מציאות, העוקבים אחר פעילות ילדיהם ברשת או המעבירים מידע אודותיהם לגורמים שלישיים, וזאת חרף הפגיעה הקשה בפרטיות הילדים העלולה להיגרם כתוצאה מפעולות אלו.

לסיכום, הזכות לפרטיות של קטינים מוסדרת בהוראות דין רבות. חרף כך, סוגית פרטיות מידע על אודות קטינים מושתתת על הוראותיו הכלליות של חוק הגנת הפרטיות והעקרונות הנובעים מהן. מצב זה, בשילוב

⁹¹להרחבה בעניין העקרונות באמנה ראו תמר מורג "עשרים שנה אחרי: תפיסת זכויות הילד על פי האמנה בדבר זכויות הילד" **זכויות הילד והמשפט הישראלי** 15 (תמר מורג עורכת, 2010).

⁹²בלהה כהנא **חובות של הורים בנזיקין כלפי ילדיהם וסוגיות בנזיקין בהקשר לקטינים וצדדים שלישיים** 31 (2008). כהנא טוענת בעניין זה כי "באופן מעשי, התא המשפחתי מתנהל באורח אינטימי ומטבע הדברים, באופן רגיל, החלטות של הורים בהקשר לילדים אינן חשופות לעין הציבור, וממילא לא נתונות לבקרה".

הוראות חוק הכשרות המשפטית, המסדירות את מערכת היחסים הכללית בין הורים לילדים, יוצרים מסגרת משפטית חסרה.

דיני הפרטיות בישראל אינם מתייחסים למערכת היחסים הייחודית בין הורים לילדיהם, לפערי הכוחות ביניהם ולהשפעה של פערים אלו על סוגיות ההסכמה לויתור על פרטיות קטינים. דינים אלו אינם קובעים באופן ברור מתי הסכמה לויתור על פרטיותו של קטין אמורה להינתן על-ידי הוריו, מתי הסכמה שכזו צריכה להיות תואמת לרצון הקטין, והם אינם כוללים מנגנונים המאפשרים לקטינים לחזור מהסכמה שכזו, שניתנה בשלב מוקדם יותר על-ידי הוריהם.

הפרק הבא יעסוק במעמדה של הזכות לפרטיות של קטינים בשיטות משפט שונות.

ה. פרטיות קטינים בשיטות משפט שונות

בפרק זה תוצגנה הוראות הדין העוסקות בסוגית פרטיות קטינים בשיטות משפט שונות. מפאת רוחב היריעה, פרק זה יתמקד בנושא פרטיות במידע על אודות קטינים.

ה.1 ארצות הברית

החוקה הפדרלית האמריקאית אינה כוללת הוראה כללית בדבר זכות עקרונית לפרטיות. הזכות החוקתית לפרטיות במשפט האמריקני נגזרת ממושג החירות (Liberty).⁹³ גישה זו התפתחה בפסיקתו של בית המשפט העליון האמריקני, בעיקר במסגרת ההגנה על המרחב הפיזי שבו לאדם יש ציפייה לפרטיות,⁹⁴ ועל חירותו של אדם לקבל החלטות הנוגעות לחייו.⁹⁵

הפסיקה האמריקנית הכירה בפרטיות גם כעוולה אזרחית –נזיקית. גישה זו מבוססת בעיקר על מחקר שערך בשנת 1960 ויליאם פרוסר (Prosser). פרוסר טען שפרטיות לא מתייחסת רק לאינטרס אחד, אלא לארבעה אינטרסים שונים, אותם הוא סיווג תחת ארבע קטגוריות "נזיקיות" שונות בהן זיהה את הזכות לפרטיות: פרטיות במרחב הפרטי (Intrusion into Seclusion); שימוש בשמו או בדמותו של אדם למטרת רווח (Appropriation of Likeness); פרסום וחשיפת מידע פרטי (Disclosure of Private Facts); הצגת אדם באור כוזב (False Light).⁹⁶

על ההיבט הנזיקי של הזכות לפרטיות נמתחו ביקורות שונות. כך, ניל ריצ'ארדס (Richards) טוען שהקטגוריה הנזיקית של פרסום וחשיפה של מידע פרטי, כפי שהוגדרה על-ידי פרוסר, עלולה לפגוע יתר על המידה בחופש הביטוי, ומכאן גם באינטרס הציבורי, מהטעם שבחלק מהמקרים חשיפת מידע אישי של אדם

Paul M. Schwartz, *The EU-U.S. Privacy Collision: A Turn to Institutions*: ראו: המשפט האירופי לאמריקני 93
James Q. Whitman, *The Two Western Cultures of Privacy: Dignity and Procedures*, 126 HARV. L. REV. 1966 (2013)
Dignity Versus Liberty, 113 YALE L.J. 1151 (2004).

⁹⁴Katz v. United States, 389 U.S. 347 (1967). ההיבט המרכזי של הזכות לפרטיות במובן זה הינו הגנה על הפרט מפני חיפוש לא סביר בגופו ובכליו. היבט זה נכלל בצורה מפורשת בתיקון הרביעי לחוקה האמריקנית. המבחן העיקרי ב-Katz הגביל את פעולת הממשל בעניין זה בכל מקום שבו יש לפרט "ציפייה סבירה" לפרטיות. לעניין זה ראו גם: Ken Gormley, *One Hundred Years of Privacy*, WIS. L. REV. 1335(1992).

⁹⁵ זוגמה להכרה בזכות לפרטיות בהקשר של בחירה ניתן לראות בהחלטת בית המשפט העליון של ארצות הברית, שקבע כי חוק של מדינת טקסס שאסר על קיומן של הפלות מלאכותיות למעט בנסיבות מצומצמות בטל, וזאת בשל הפגיעה בזכות של אישה לקבל החלטות על גופה, הנובעת מזכותה לפרטיות. ראו: (1973) 410 U.S. 113. Roe v. Wade, וגם: 424 U.S. 693. Paul v. Davis, (1973), שם קבע בית המשפט העליון האמריקני שהזכות החוקתית לפרטיות משתרעת על מקרים שבהם המדינה מתערבת באופן לא סביר בהחלטות אישיות של אדם, לרבות בעניינים כגון נישואין, ילודה, שימוש באמצעי מניעה, גידול ילדים וחינוכם.

⁹⁶ (1960) 388, 422 CAL. L. REV. 388. William L. Prosser, *Privacy (a Legal Analysis)*.

עשויה לפעול לטובת כלל הציבור.⁹⁷ ביקורת נוקבת יותר הושמעה על-ידי השופט האמריקני ריצ'ארד פוזנר, שטען שהזכות לפרטיות מפריעה לזרימה תקינה של מידע, ומכאן פוגעת בעקרונות השוק החופשי.⁹⁸

החקיקה הפדרלית בארצות הברית מתייחסת לפרטיות מידע הנוגע לקטינים בשלושה חוקים נפרדים:

Children's Online Privacy Protection Act (COPPA)⁹⁹ – חוק מרכזי משנת 1998 (שנכנס לתוקף בשנת 2000) אשר נועד לסייע בהגנה על פרטיות ילדים ברשת. החוק קובע שאתרי אינטרנט בארצות הברית ושירותי רשת נוספים (online services), המבקשים לאסוף מידע אישי מקטינים מתחת לגיל 13, חייבים לקבל את הסכמת הורי הקטין או האפוטרופוס שלו, לשם קבלת פרטי הזיהוי האישיים של הקטין. מידע אישי על-פי COPPA כולל שמו של הילד, כתובתו, מספר הטלפון שלו, כתובת דואר אלקטרוני, תמונות, קטעי וידאו, הקלטות שמע של הילד וכן אמצעים שבעזרתם ניתן לעקוב אחר פעילות הילד, כגון כתובת ה-IP שלו. בתקנות החוק נקבע מנגנון מדורג לפיו, ככל שהמידע המבוקש (או השימוש בו) רגיש יותר, כך אופן קבלת ההסכמה קפדני יותר.

החוק מפרט מה מפעילי אתרים חייבים לכלול במסגרת מסמכי מדיניות הפרטיות שלהם, וכן אוסר על מפעילי אתרים, אפליקציות ושירותים מקוונים אחרים לשווק מוצרים לילדים מתחת לגיל 13.¹⁰⁰ בכל הנוגע לאתרים שאינם פונים לקטינים, החוק אוסר על מפעילי האתרים לאסוף מידע אם קיימת ידיעה ממשית על כך שמדובר בקטין. החוק אוסר גם על איסוף מידע שאינו נדרש באופן סביר למטרת השירות.

על חוק זה נמתחו ביקורות שונות. בין היתר נטען כי החוק פוגע בחופש הביטוי של ילדים,¹⁰¹ שילדים יכולים לעקוף את הוראותיו ללא קושי מיוחד וכי הוראותיו אינן ניתנות לאכיפה. חרף טענות בדבר העדר יכולת אכיפה של החוק, דו"ח ה-FTC משנת 2014 מצוין שמשנת 2000 אכף ה-FTC את הוראות COPPA בלמעלה מעשרים מקרים, ושהוא גבה קנסות מחברות שונות בגובה של "מיליוני דולרים".¹⁰²

⁹⁷ Neil M. Richards, *The Limits of Tort Privacy*, 9 J. TELECOMM. & HIGH TECH. L. 357 (2011). לביקורת על תפיסת הפרטיות רק ביחס ולאור הנזק (Harm) הנגרם בשל הפרתה (Violation) ראו: M. Ryan Calo, *The Boundaries of Privacy Harm*, 86 IND. L. REV. 1131 (2011).

⁹⁸ Richard A. Posner, *The Right of Privacy*, 12 GA L. REV. 393 (1978).

⁹⁹ Children's Online Privacy Protection Act (COPPA), 15 U.S.C. §§ 6501-6506 (1998).

¹⁰⁰ להרחבה בדבר כללי החוק ומדיניות ה-FTC בעניין ראו: <https://www.ftc.gov/tips-advice/business-center/guidance/complying-coppa-frequently-asked-questions#Verifiable%20Parental>.

¹⁰¹ לדיון בעניין ראו: <https://cdt.org/blog/ask-cdt-answers-on-first-amendment-rights-online>.

¹⁰² Federal Trade Commission, *Privacy and Data Security Update 2014*, (2014), available at: http://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/privacy-data-security-update-2014/privacydatasecurityupdate_2014.pdf.

Family Educational Rights and Privacy Act (FERPA)¹⁰³ – חוק המתיר להורים ולתלמידים הלומדים בבתי ספר הממומנים על-ידי הממשל הפדרלי, ורק להם, גישה למידע "לימודי" הנוגע לתלמידים (כגון ציונים או חוות דעת על התנהגות), ואוסר על העברת המידע לגורמים אחרים ללא קבלת הסכמה בכתב של ההורים. כאשר מדובר על תלמיד שעבר את גיל 18, הזכות "עוברת" לידי התלמיד, ועל בית ספר החובה לקבל את הסכמתו להעברת המידע. חרף האמור, החוק מתיר לבתי הספר להעביר "מידע חינוכי" על אודות תלמיד לגורמים מסוימים, כגון רשויות אכיפת חוק וגורמי פיקוח ובקרה. בנוסף, כאשר תלמיד עובר מבית ספר אחד למשנהו, החוק מתיר לבית הספר השולח להעביר המידע לבית הספר הקולט, אף ללא הסכמת התלמיד או הוריו. במקביל, החוק מתיר גם את העברתו של מידע שאינו "חינוכי" אודות תלמיד (Directory Information) כגון שמו, כתובתו ותאריך לידתו, ללא קבלת הסכמת ההורים או התלמידים. החוק מחייב ליידע את ההורים או את התלמיד (כשמדובר על תלמיד שעבר את גיל 18) על כוונתו להעביר המידע, ולאפשר להם זמן סביר להתנגד לכך.

The Federal Protection of Pupil Rights Amendment (PPRA)¹⁰⁴ – חוק זה משנת 1974, שתוקן בשנת 2002, קובע שתלמיד לא יחויב להשתתף בסקר, ניתוח או הערכה המסגירים מידע הנוגע אליו או למשפחתו בעניינים של השתייכות פוליטית, בעיות פסיכולוגיות, התנהגות והעדפה מינית, אמונה דתית, ונושאים אישיים אחרים, בטרם קבלת הסכמת הורים לכך. החוק מגביל את יכולתו של בית ספר לאסוף מידע על תלמיד, כמו גם לפרסם המידע ולהעבירו הלאה.¹⁰⁵

חרף האמור, העברת מידע דיגיטלי הנוגע לתלמידים מבתי הספר לגופים שלישיים, ללא הסכמת התלמידים או הוריהם, הינה עדיין תופעה נרחבת בארצות הברית.¹⁰⁶ תופעה זו הביאה את נשיא ארצות הברית, ברק אובמה, להכריז בראשית 2015 על ניסוחו וקידומו של ה- Student Digital Privacy Act. חוק זה, המבוסס על חקיקה של מדינת קליפורניה (The Student Online Personal Information Protection Act), אמור לאסור על חברות וגופים הפועלים בבתי ספר לעשות שימוש במידע הדיגיטלי הנאסף במסגרת פעילותם שלא לצרכים חינוכיים שלשמן הוא נאסף מלכתחילה, לרבות מכירתו של המידע לגופים מסחריים.¹⁰⁷

¹⁰³ Family Educational Rights and Privacy Act (FERPA), 20 U.S.C. §1232g (1974).

¹⁰⁴ The Federal Protection of Pupil Rights Amendment (PPRA), 20 U.S.C § 1232h(b) (2012).

¹⁰⁵ Lynn M. Daggett, *Student Privacy*, לעיל ה"ש 26. חרף הוראות הדין, בתי ספר בארצות הברית אוספים מידע על תלמידים, אם באופן אקטיבי באמצעות שאלונים וסקרים, ואם באופן פסיבי, כתוצאה מההתנהלות היומיומית בבתי הספר. בחלק מהמקרים בתי הספר מעבירים מידע זה ללא הסכמת ההורים. לסקירת מקרים שהגיעו לפתחם שלבתי המשפט בארצות הברית ראו: Emily Gold Waldman, *Show and Tell?*, לעיל ה"ש 26.

¹⁰⁶ ראו ממציא בדיקה שבוצעה על ידי EPIC (Electronic Privacy Information Center), נמצא ב: <https://epic.org/foia/ed/ferpa/default.html>.

¹⁰⁷ Ariel Bogle, *Obama Proposes New Protection for Student Data*, Slate (12.01.15), available at: http://www.slate.com/blogs/future_tense/2015/01/12/obama_announces_student_digital_privacy_act_at_

לאור כך, במהלך שנת 2015 הוגשה לקונגרס האמריקני הצעת חוק בשם The Student Digital Privacy and Parental Act.¹⁰⁸ הצעה זו מציעה לאסור על מפעילי אתרים, אפליקציות ושירותים מקוונים אחרים הניתנים לתלמידים (מגילאי גן והלאה) למכור פרטים אישיים של תלמידים ביוזעין לצדדים שלישיים, לעשות שימוש או לחשוף פרטים אישיים של התלמידים על מנת לשווק להם פרסומות התואמות אליהם, וליצור פרופילים אישיים של תלמידים, אלא לתכלית חינוכית הקשורה לבתי הספר. ההצעה מחייבת את המפעילים לחשוף באתרים שלהם ובפני בתי-הספר, את סוגי המידע שנאסף על-ידם, ואת השימושים שנעשים בו. ההצעה מסמיכה הורים לאשר העברת המידע על אודות ילדיהם לגורמים שונים (לרבות גורמים לא-חינוכיים) וכן מתירה להם לדרוש מחיקתו של מידע על אודות ילדיהם, אשר אין עוד הצדקה לשמירתו על-ידי בית-הספר.¹⁰⁹

מעבר לחקיקה העוסקת בפרטיות מידע על אודות קטינים השיח המשפטי האמריקני מתייחס גם לנושא הגבלת התכנים המוצגים לקטינים ברשת.

בשנות התשעים נעשה ניסיון על-ידי המחוקק האמריקני להגביל הצגה של תכנים ברשת לשם הגנה על קטינים, וביתר פירוט למנוע מהם להיחשף לפורנוגרפיה במסגרת הרשת. כך, חוק ה - CDA (Communication Decency Act) משנת 1996 אשר קבע איסור על שידור חומרים פורנוגרפיים לקטינים, וה - COPA (Child Online Protection Act) משנת 1998, אשר קבע איסור פלילי על הצגה ברשת של חומרים העשויים להיחשב כמזיקים לקטינים. כנגד החוקים הוגשו עתירות לבית המשפט העליון האמריקני. בית המשפט ביטל את החוקים, בין היתר, בטענה כי הם פוגעים באופן קשה בחופש הביטוי ומכאן סותרים את הקבוע בתיקון הראשון לחוקה.¹¹⁰ עם זאת, בשנת 2000 התקבל ה - CIPA (Children Internet Protection Act), אשר מתנה העברת תקציב פדרלי לבתי ספר יסודיים וחטיבות ביניים וכן לספריות ציבוריות בארצות הברית, בחיובם של מוסדות אלו להשתמש במסנני אינטרנט ואמצעים אחרים על מנת להגן על ילדים מפני תכנים מזיקים ברשת.¹¹¹ חוק נוסף, ה - NCIPA (Neighborhood Internet Protection)

The White House, *Fact Sheet: Safeguarding American Consumers & Families* (12.01.15), available at: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/01/12/fact-sheet-safeguarding-american-consumers-families>

http://polis.house.gov/uploadedfiles/messer_polis_student_data_privacy_final.pdf¹⁰⁸

¹⁰⁹ למיטב ידיעתו של הכותב, עד למועד כתיבת שורות אלו ההצעה עדיין לא התקבלה כחוק.

¹¹⁰ יובל קרניאל "הילדה שלך והנסיך הלבן" פנים - תרבות חברה וחינוך 30 (2004) נמצא ב:

<https://www.itu.org.il/?CategoryID=579&ArticleID=2052>

<https://www.ntia.doc.gov/legacy/ntiahome/ntiageneral/cipa2003/CIPAreport08142003.pdf>¹¹¹

(Act), אשר חוקק באותה תקופה קובע הנחיות לקביעת מדיניות בטיחות ברשת של ספריות, וזאת כאמור לשם הגנה על קטינים.¹¹²

אמנם, החוקים שצוינו לעיל אינם עוסקים ישירות בפרטיות מידע על אודות ילדים. עם זאת, הצעות בדבר הגבלת יכולת הגלישה של ילדים ברשת ו/או הגבלת התכנים אליהם הם עשויים להיחשף מוצעות לא פעם כמענה לאתגרים הקיימים במסגרת שימושם של ילדים ברשת. בנוסף, הגבלות שכאלו עשויות להשפיע, באופן עקיף, גם על פרטיותם של ילדים. כך לדוגמה – איסור חשיפת תכנים לקטינים באתר מסוים עלול לגרור למצב בו מפעילי האתר ינטרו מידע על אודות גולש על מנת לבחון אם מדובר בקטין, באופן שעשוי להביא לפגיעה בפרטיותו ולחשיפת מידע רגיש על אודות קטין. לאור האמור הוחלט כי יש מקום להזכיר הנושא, ולו בקצרה.

ה.2 האיחוד האירופי

הזכות לפרטיות במשפט האירופי קבועה בסעיף 8(1) לאמנה האירופית לזכויות אדם, הקובע כי: "Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence".¹¹³ גישה זו רואה בפרטיות זכות הנגזרת מכבוד האדם (human dignity), אשר מגנה על האוטונומיה של האדם מפני התערבות פסולה של החברה ורשויות המדינה.¹¹⁴

תפיסת המשפט האירופי בעניין פרטיות במידע הייתה מוסדרת במשך שנים בהוראות הדירקטיבה האירופית בדבר הגנת המידע משנת 1995 (להלן: "הדירקטיבה").¹¹⁵ סעיף 2(a) לדירקטיבה מגדיר מידע אישי ככל מידע המזהה אדם או שאפשר לזהותו לפיו. כלומר, כל מידע שבאמצעותו ניתן לזהות אדם, יהיה טריוויאלי ויומיומי ככל שיהיה, ייחשב למידע אישי של אדם. סעיף 7 לדירקטיבה קובע כללים מחמירים בנוגע לאפשרות עיבודו של מידע פרטי הנוגע לאדם, לרבות קביעת הדרישה לקבלת הסכמתו של האדם לעיבוד המידע והעברתו לגורמים שלישיים, ודרישה שהשימוש במידע ייעשה רק בהתאם למטרה המוצהרת שלשמה הוא נאסף. כללים

¹¹²<http://www.ala.org/offices/oif/ifissues/ncipa>

¹¹³ European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Nov. 4, 1950, ETS 5; 213 UNTS 221.

¹¹⁴ Edward J. Bloustein, *Privacy as an Aspect of Human Dignity: An Answer to Dean Prosser*, 39 N. Y. U. L. Rev. (1964) 962, 963. Is based upon [a] premise of individualism that the society exists to promote the worth and the dignity of the individual THOMAS I. EMERSON, THE SYSTEM OF FREEDOM. ראו: OF EXPRESSION, 545 (1970).

¹¹⁵ Council Directive 95/46/EC, on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data (24.10.95).

אלו מוגדרים כ- (FIPPs) Fair Information Practice Principles.¹¹⁶ כללים אלו אמורים למנוע שימוש לא מוסכם במידע הנוגע לאדם. הדירקטיבה לא התייחסה מפורשות לקטינים אך כלליה נחשבו כחלים גם עליהם.

בשנת 2009 פרסמה הוועדה הקבועה של נציבי הגנת המידע שהוקמה לפי סעיף 29 לדירקטיבה נייר עמדה כללי (Article 29 Data Protection Working Party) בנושא פרטיות מידע על אודות ילדים.¹¹⁷ נייר העמדה החיל באופן מפורש את כללי הדירקטיבה על קטינים וקבע כי גם הזכות לפרטיות עומדת גם לילדים. נייר העמדה קבע, באופן כללי, כי הכללים וההעקרונות בדבר שמירת מידע הקבועים בדירקטיבה חייבים להיות מיושמים כלפי ילדים, וזאת תוך התחשבות במעמדם הייחודי ותוך הכרה בצורך להעניק הגנה יתרה לפרטיותם. עם זאת, נייר העמדה מציין שעל אף החובה לשמור על מידע הנוגע לילד, יתכנו מצבים בהם החובה לפעול לטובת האינטרס הטוב ביותר של הילד (best interest of the child) תחייב פגיעה בפרטיותו.

בסוף שנת 2015 פורסמה רפורמת מדיניות ההגנה על מידע באיחוד האירופי - General Data Protection Regulation (להלן: "הרפורמה" וכן "GDPR"),¹¹⁸ האמורה להחליף את הדירקטיבה כמסמך המרכזי הנוגע לפרטיות מידע באיחוד האירופי.

הרפורמה שומרת ומחזקת את העיקרון המרכזי הקבוע בדירקטיבה בכל הנוגע לזכותו של אדם לשלוט במידע הנוגע לו. עם זאת, בניגוד למצב הקודם, הרפורמה יוצרת "שוק דיגיטלי אחד", באופן שמחייב את החלת הכללים על כלל מדינות האיחוד. הרפורמה גם מסדירה לראשונה את "הזכות להישבח" - קרי את זכותו של הפרט לדרוש מחיקה של מידע הנוגע אליו כאשר אין סיבה לגיטימית לניהול ושמירה שלו. הרפורמה מקלה גם על נגישות של הפרט למידע הנוגע אליו, וכן מחייבת חברות ומתכנני שירותים מבוססי תוכנה ומידע לשלב שיקולים של הנדסת פרטיות לתוך התכנון והפיתוח של המערכת.

הרפורמה מציגה מספר כללים העוסקים באופן ספציפי בפרטיות מידע על אודות קטינים ושמירתה, כדוגמת:

- הרפורמה קובעת כי ככלל, ילדים זכאים להגנה ספציפית וייחודית וזאת מפני שהם פחות מודעים לסיכונים ולהשלכות של השימוש שנעשה במידע הנוגע אליהם, וזאת במיוחד כשמדובר במידע אישי על אודות ילדים שנאסף לצורכי פרסום או במסגרת שירותים הפונים לילדים.

¹¹⁶ לדיון נרחב ראו: Robert Gellman, *Fair Information Practices: A Basic History*, (2014), available at SSRN: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2415020.

¹¹⁷ European Commission Article 29 Working Party – *Opinion 2/2009 On the Protection of Children's Personal Data (General Guidelines and the Special Case of Schools)* (2009), available at: <http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2009/wp160-en.pdf>

¹¹⁸ Regulations (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council (27.4.16)

- הרפורמה קובעת, בדומה לעיקרון הקבוע ב-COPPA האמריקני, כי איסוף מידע על קטינים טעון הסכמה של הוריהם. כברירת מחדל, הרפורמה קובעת כי כלל זה יחול על קטינים עד גיל 16, אם כי כל אחת ממדינות האיחוד יהיו רשאיות להוריד את גיל הסף בחקיקה פנימית, בתנאי שלא יפחת מגיל 13. על נותני השירותים ואוגרי המידע להשקיע מאמצים סבירים על מנת לאמת שההסכמה ניתנה על-ידי גורם מוסמך, וזאת בתלות בטכנולוגיה העומדת לרשותם.
- הרפורמה קובעת כי ההסברים בדבר השימוש שיעשה במידע על אודות ילדים יהיו בשפה פשוטה וברורה, כך שילדים יוכלו להביןם.
- הרפורמה קובעת כי לילדים אשר נתנו הסכמתם לשימוש במידע על אודותיהם – בנסיבות בהן הם לא יכלו לדעת את ההשלכות של הסכמה זו – תעמוד הזכות לדרוש את ביטול ההסכמה ואת מחיקת המידע מהרשת. זכות זו תעמוד גם לקטינים שבגרו.

לסיום חלק זה יצוין כי על ההחלטה להגביל את זכותם של קטינים מתחת לגיל 16 להסכים לשימוש במידע על אודותיהם במסגרת פעילותם ברשת נמתחה ביקורת חריפה. על-פי ביקורת זו, החלטה זו "מחזירה את השעון" לתקופה בה החלטות על ובנוגע לילדים התקבלו על-ידי מבוגרים ללא מתן משקל ראוי לקולם של הילדים, ולרצונם. נטען כי תפיסה זו מנציחה את הדימוי של הילד הפגיע, אשר לא ניתן לסמוך על רצונותיו, בחירותיו והעדפותיו, וכי קיימים פתרונות המאזנים בצורה טובה יותר בין הזכות להשתתפות של ילדים לבין ההגנה עליהם, וזאת תוך התחשבות בצרכים המתפתחים של הילד ובנסיבות המשתנות.¹¹⁹

ה.3 קנדה

הזכות לפרטיות לא קבועה באופן מפורש בצ'רטר הקנדי לזכויות האדם. עם זאת, היבט מסוים הנוגע לפרטיותו של אדם – זכותו של אדם להיות מוגן מפני חיפוש ותפישה בלתי חוקיים – קבוע בסעיף 8 לצ'רטר. החקיקה בדיון הקנדי, הן הפדרלית והן המדינתית, מתייחסת באופן ספציפי ומפורש לזכות לפרטיות, ובפרט לפרטיות במידע, כמפורט להן:

ברמה הפדרלית, נושא פרטיות המידע במשפט הקנדי מוסדר תחת שני חוקים מרכזיים:¹²⁰

¹¹⁹ Sonia Livingstone *No More Social Networking for Young Teens?*, available at: <http://blogs.lse.ac.uk/mediapolicyproject/2015/12/18/no-more-social-networking-for-young-teens/>.

Joseph Savirimuthu *EU General Protection Regulation Article 8: Has Anyone Consulted the Kids?*, available at: <http://blogs.lse.ac.uk/mediapolicyproject/2016/03/01/eu-general-data-protection-regulation-article-8-has-anyone-consulted-the-kids/>.

Office of the privacy commissioner of Canada, *Privacy Legislation in Canada*, available at: https://www.priv.gc.ca/resource/fs-fi/02_05-d_15_e.asp.

The Privacy Act –¹²¹ חוק זה מסדיר את אופן הטיפול של רשויות הממשל הפדרלי במידע אישי של פרטים הנמצא בחזקתן. חוק זה קובע את הכללים על-פיהם מוסמכות רשויות הממשל הפדרלי לאסוף ולחשוף מידע על אודות פרטים, וכן את סוגיות הנגישות של הפרטים למידע הנוגע אליהם אשר מוחזקת אצל רשויות המינהל.

החוק קובע, בין היתר, שהרשויות לא יעשו שימוש במידע אישי אלא על פי חוק, לשם ביצוע פעולותיהן, ורק למטרות שלשמן הוא נאסף. החוק מחייב את הרשויות להודיע לאדם שמידע אודותיו נאסף על ידן, הן על עצם איסוף המידע, והן על מטרתו. החוק מסדיר את המצבים בהם רשות יכולה להעביר מידע לרשות אחרת.

The Personal Information Protection and Electronic Documents Act (PIPEDA) –¹²² חוק זה קובע את הכללים בכל הנוגע לאופן בו ארגונים במגזר הפרטי רשאים לאסוף, להשתמש או למסור מידע אישי במסגרת הפעילות המסחרית-כלכלית שלהם ברחבי קנדה. ביוני 2015 תוקן ה- PIPEDA בצורה רחבה במסגרת חקיקתו של The Digital Privacy Act.¹²³ על פי המנגנון הקבוע ב- PIPEDA, הפרה של הוראותיו אינה מקימה זכות תביעה אוטומטית. תלונות על הפרת החוק מוגשות למשרד נציב הפרטיות הקנדי (OPC – Office of the Privacy Commissioner of Canada). רק לאחר קבלת המלצות הנציב, ועל בסיסן, ניתן לפנות לערכאות משפטיות.

ה- PIPEDA קובע בין היתר מנגנון של קבלת "הסכמה מדעת", לאיסוף, שימוש והעברת מידע אישי הנוגע לפרט מסוים. החוק דורש מארגונים הפועלים תחתיו להגביל את איסוף המידע האישי לצרכים הכרחיים ומוגדרים. כמו כן, החוק מחייב כי השימוש במידע (במיוחד מידע רגיש כגון מידע רפואי או כלכלי) ייעשה בצורה סבירה בהתאם לנסיבות ורק לשם השגת המטרה שלשמה הוא נאסף. החוק קובע גם כי על-פי בקשה, יש ליידיע פרטים בדבר השימוש שנעשה במידע הנוגע אליהם, וכי יש להעניק להם גישה למידע זה, ואף לאפשר להם לבקש לתקנו.¹²⁴

ברמה המדינתית, שלוש פרובינציות הסדירו את נושא פרטיות המידע בחקיקה פנימית, באופן דומה להסדרים הקבועים ב- PIPEDA:

- בריטיש קולומביה - Personal Information Protection Act (BCPIPA);

¹²¹The Privacy Act, R.S.C., 1985, c. p-21, available at: <http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/P-21.pdf>

¹²²The Personal Information Protection and Electronic Documents Act S.C. 2000, c.5, available at: <http://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/P-8.6.pdf>

¹²³Office of the privacy commissioner of Canada, *The Digital Privacy Act – Summary of key changes to the Personal Information and Electronic Documents Act*, available at: <https://www.priv.gc.ca/resource/fs-fi/02-05-d-63-s4-e.pdf>

¹²⁴<http://uk.practicallaw.com/6-502-0556#>

- על נותני שירותים לנסח מסמך מדיניות פרטיות ספציפי לכל שירות בנפרד (בניגוד להצגת מסמך מדיניות פרטיות כללי לכלל השירותים הניתנים), וזאת במיוחד כאשר השירות מכוון לקהל רגיש מבחינת פרטיות ("privacy-sensitive audience") כדוגמת בני-נוער.
 - היכולת של קטינים להעניק הסכמה אמיתית לאיסוף ושימוש במידע האישי הנוגע אליהם תלוי במידה רבה בגילם ובהתפתחות הקוגניטיבית והרגשית שלהם. מכאן, על נותני השירותים לבחון מי הוא קהל היעד שלהם ולהסביר את אופן פעילותם (והסיכונים העלולים להיגרם במסגרת פעילות זו), בשפה ובאופן אשר יהיה ברור ומובן לסוג קהל זה. בכל הנוגע לילדים צעירים – הדבר עשוי להיות קשה ועל נותן השירות לנקוט בשפה ובדרך שהם יכולים להבין וכן לדרוש מעורבות של הורה/אפוטרופוס בהליך מתן ההסכמה.
 - על נותן השירות לבחון דרכים על מנת להבטיח כי במצב בו נדרשת מעורבות של הורה/אפוטרופוס בהליך מתן ההסכמה, כי אכן מעורבות שכזו נעשתה.
 - על נותן השירות לוודא כי הגדרות המוצא (default conditions) של השירות המסופק על ידו תואמות לגיל של המשתמשים אליהם מכוון השירות.
 - על נותני השירות לבחון באופן רציף ומתמשך את יעילות המנגנונים שנקבעו על-ידם להגנה על פרטיות מידע אישי ורגיש, ואם הם אכן מכובדים על-ידי המשתמשים. כך לדוגמה, מערכת הדורשת כי ילדים ובני-נוער לא ישתמשו בשמם הפרטי במסגרת פעילות ברשת חברתית מסוימת, צריכה לבחון את יעילותו של כלל זה, ולהבטיח את יישומו.
 - על ארגונים להעדיף, ככל האפשר, שימוש באמצעים טכניים על מנת למנוע שימוש לא מורשה במידע על אודות קטינים ולא להסתמך על כך שגורמים שלישיים העובדים מולם יפעלו בהתאם להתחייבויותיהם. כך לדוגמה, על אתר המעניק שירות המכוון לקטינים להעדיף שלא להשתמש כלל ב"עוגיות" (cookies) וזאת על מנת למנוע מצב בו גורמים שלישיים יעשו שימוש במידע הנאסף במסגרת זו למטרה פסולה ו/או לא מורשית.
- עד כאן החקיקה הפדרלית בקנדה. לסיום חלק זה יצוין כי גם החקיקה המדינתית בקנדה כוללת שני חוקים הרלוונטיים באופן מיוחד לסוגית פרטיות מידע על אודות קטינים.
- כך, חוק הגנת הפרטיות של פרובינציית אלברטה (ABPIPA) קובע כי לכל אדם עומדת הזכות ליישם את הזכויות הקבועות במסגרת חוק זה. סעיף 61(1)(b) לחוק קובע מפורשות כי כלל זה חל גם ביחס לילדים מתחת לגיל 18, וזאת בתנאי שהם מבינים את מהותה של הזכות ואת ההשלכות של מעשיהם: "if the individual is under 18 years of age and understands the nature of the right or power and the

consequences of exercising the right or power, by the individual; סעיף 61(ו)(c) מבהיר כי במצב בו לילד אין את היכולת האמורות, הרי שזכות זו עומדת לאפוטרופוס שלו.¹²⁶

חקיקה מדינתית אחרת, אשר לא עוסקת בזכות לפרטיות של קטינים באופן מפורש אך הינה רלוונטית לעניין הינה The Consumer Protection Act של פרובינציית קוויבק. חוק זה, העוסק בכלל בכללים הנוגעים להגנת הצרכן, אוסר (בסעיפים 248-249) על שידור פרסומות מסחריות המכוונות לילדים מתחת לגיל 13, וזאת לרבות במסגרת פעילות ברשת האינטרנט או ברשת הסלולר.¹²⁷ חוק זה רלוונטי לסוגית פרטיות מידע על אודות קטינים שכן איסור על פרסום המכוון לילדים מתחת לגיל 13 משמעותו, הלכה למעשה, פגיעה באינטרס של חברות מסחריות לאסוף מידע על אודות ילדים בגילאים אלו.

ה.4 אנגליה

במשך שנים הזכות לפרטיות לא זכתה להכרה רשמית במשפט האנגלי. "כניסתה" דה-פקטו של הזכות לפרטיות למשפט האנגלי נעשתה בשנת 1998, עם חקיקתו של ה-Human Rights Act,¹²⁸ שקלט אל המשפט האנגלי את עקרונות האמנה האירופית לזכויות אדם משנת 1950. כפי שטענה גדרון, שילובה של האמנה בהוראות הדין האנגלי אפשרה לכל נתין בריטי להגיש תביעה ישירה על פגיעה בפרטיותו על בסיס הפרת החוק, וחייב את בתי המשפט באנגליה לבחון את התאמת ה-common law לדרישותיה של האמנה האירופית בכל מקרה בו יש לזכויות המוגנות בה השלכה על המקרה הנדון.¹²⁹

החוק המרכזי המסדיר את נושא השימוש במידע אישי במשפט האנגלי וההגנה עליו הינו ה-Data Protection Act (DPA) משנת 1998.¹³⁰ כפי שנכתב בסעיף המטרה של החוק: "An Act to make new provision for the regulation of the processing of information relating to individuals, including the obtaining, holding, use or disclosure of such information." באופן כללי, הוראות ה-DPA תואמות להוראות ולעקרונות הדירקטיבה האירופית בדבר הגנת המידע משנת 1995, אשר הוזכרה קודם לכן במסמך זה, חרף כך שהחוק אינו מזכיר את הזכות לפרטיות ולו פעם אחת.

¹²⁶ לעיון בנוסח החוק ראו: <http://www.qp.alberta.ca/documents/Acts/Po6P5.pdf>.

¹²⁷ Office De La Protection Du Consommateur, *Advertising Directed to Children under 13 Years of Age*, (2012) available at: https://www.opc.gouv.qc.ca/fileadmin/media/documents/consommateur/sujet/publicite-pratique-illegale/EN-Guide_publicite_moins_de_13_ans_vf.pdf.

¹²⁸ Human Rights Act, 1998, Article 7 (1)a.

¹²⁹ להרחבה בנוגע למעמד הזכות לפרטיות במשפט האנגלי ראו: תמר גדרון "פרסום מידע פרטי: בחינה יישומית של הזכות לפרטיות במבט השוואתי", **עלי משפט** ח 133, 146 (תש"ע).

¹³⁰ (Eng.) 1998 Data Protection Act, לעיון בנוסח החוק ראו: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/29/pdfs/ukpga-19980029-en.pdf>.

ה-DPA אינו כולל מנגנון ייחודי ונפרד להגנה על מידע על אודות קטינים. עם זאת, בדומה למצב בקנדה, נציבות המידע הבריטי (ICO – Information Commissioner's office), פרסמו הנחיות והמלצות למפעלי אתרים ונותני שירותים ברשת, המתייחסות באופן ספציפי גם לסוגית ההגנה על מידע הנוגע לקטינים. כך לדוגמה, בשנת 2011 פורסמו ה- Personal information online code of practice שכללו מספר הנחיות הנוגעות לאיסוף מידע על אודות קטינים. להלן יפורטו ההנחיות המרכזיות של ה- ICO משנת 2011 הנוגעות להגנה על פרטיות מידע על אודות ילדים ברשת:

- באופן כללי, ה- ICO מציין שככל שאתר ממוקד לקבוצה "רגישה" (כדוגמת ילדים), על מפעיל האתר לנקוט באמצעי זהירות על מנת להבטיח כי הטיפול במידע האישי ייעשה בצורה הוגנת.
- בכל הנוגע לקבלת הסכמה, ה- ICO מציין כי הערכת הבנת מהותה של ההסכמה (Assessing understanding), בהתאם לגיל הילד ויכולותיו, היא המפתח להבטחה כי איסוף מידע אישי על אודות ילד והשימוש בו, ייעשה בצורה הוגנת.
- ככלל, ה- ICO ממליץ על קבלת הסכמה הורית בטרם איסוף מידע על אודות ילדים מתחת לגיל 12. על אוסף המידע להעריך את הסיכונים העלולים להיגרם כתוצאה מאיסוף ושימוש במידע. ככל שמדובר בסיכון גדול יותר, כך מומלץ לקבל הסכמה הורית גם בנוגע לילדים מעל גיל 12.
- ה- ICO ממליץ לנותני השירותים להקפיד על כך שהם אוספים מידע בדרך שהקהל המיועד שלהם (לדוגמה – ילדים בחטיבות ביניים) סביר כי יבין, ושהמדובר על מידע שהורי הילדים סביר כי לא יתנגדו לאיסופו. כלל האצבע המוצע הוא שככל שמדובר באיסוף ושימוש מורכב במידע, כך סביר כי רק לילדים בגילאים מבוגרים (בני-נוער) עשויה להיות ההבנה המספקת.
- ה- ICO מגדיר רשימה של מצבים בהם על מספקי שירותים ברשת לקבל הסכמה הורית לאיסוף ושימוש במידע הנוגע לילדים:

- העברה של שם הקטין וכתובתו לגורם שלישי;
- שימוש במידע על אודות הקטין למטרות שיווקיות;
- העלאת תמונה של קטין באתר החשוף לעיני כל;
- הפיכת מידע הנוגע לקטין זמין לכל;
- שימוש בקטין לשם קבלת מידע על גורמים שלישיים, כדוגמת בני-משפחתו.

חרף ההמלצות האמורות, ממחקר שנערך בשנת 2015 עולה כי אתרים רבים הפועלים תחת הדין האנגלי לא פועלים בהתאם להוראות החוק והנחיות ה- ICO. כך, נמצא כי אתרים רבים אוספים שמות וכתובת דוא"ל של ילדים, ומעבירים אותם לגורמים שלישיים ואתרים אחרים. פחות משליש מהאתרים שנבדקו נמצאו כבעלי

"שליטה אפקטיבית" במידע על אודות ילדים המוחזק על-ידם, ופחות מרבע מהאתרים ביקש הסכמה הורית לאיסוף המידע. בנוסף, רק מיעוט מתוך האתרים מאפשר למשפחות למחוק מידע אשר נאסף לגביהם.¹³¹

ה.5 גרמניה

החוקה הגרמנית כוללת התייחסות לזכותו של אדם לפרטיות. סעיף 10 לחוקה עוסק בפרטיותם של התכתבויות ושיחות טלפון של אדם. סעיף 13 קובע הסדר מפורט ביותר לגבי כוחם של השלטונות לבצע חיפושים והאזנות בבתי פרטיים.¹³² הזכות לפרטיות ולהגנה על מידע משתמעת גם מסעיף 1 לחוקה העוסק בזכותו של אדם לכבוד. בעניין זה יש לציין כי גרמניה חתומה גם על האמנה האירופית לזכויות אדם (ECHR) אשר קובעת בסעיף 8 את זכותו של אדם לפרטיות.

הזכות לפרטיות של קטינים אינה מצוינת מפורשות בחוקה. עם זאת, בתי המשפט הכירו בזכות זו וקבעו כי פרטיות של ילדים צריכה לקבל הגנה חוקתית מיוחדת, ושהפרה של זכות זו מהווה עילה לתביעת פיצויים.¹³³ סוגיות ההגנה על פרטיות מידע מוסדרת במשפט הגרמני במספר הוראות דין. ההסדר המרכזי קבוע תחת ה – The German Telemedia Act. Federal Data Protection Act.¹³⁴ חוק נוסף הוא חוק הגנת נתונים (TMA), המסדיר את פעילות שירותי המידע והתקשורת האלחוטיים. בנוסף, קיימים חוקים פנימיים של המדינות השונות בגרמניה.

החקיקה הגרמנית בנושא פרטיות במידע אינה עוסקת באופן ספציפי בקטינים. עם זאת, מתוך החלטות של בתי משפט מדינתיים עולה כי מפעילי שירותים ואתרים אינם יכולים להסתמך על הסכמה של ילדים, כמות שהיא. בהליכים אלו נקבע, בין היתר, שהסכמה של ילד מתחת לגיל 14 עשויה להיחשב לא מספקת וכן שאין להניח שכלל הילדים מעל גיל 15 הם בעלי היכולת להבין את ההשלכות של השימוש במידע.¹³⁵ החלטות אלו מטילות בפועל אחריות יתר על מפעילי שירותים ברשת לוודא כי ההסכמה הניתנת לאיסוף ושימוש במידע על אודות קטין, יכולה להיחשב מספקת לאיסוף מידע על אודות קטין, בכל מקרה ומקרה.

Information Commissioner's Office, *Questions raised over children's websites and apps*, available at: <https://ico.org.uk/about-the-ico/news-and-events/news-and-blogs/2015/09/questions-raised-over-children-s-websites-and-apps/>

Basic Law for the Federal Republic of Germany, available at: <https://www.gesetze-im-internet.de/englisch-gg/englisch-gg.html#p0015>

Roger Brownsword & Morag Goodwin Law and the Technologies of the Twenty – ראש Von Hannover, 175 (2012) First Century.

http://www.gesetze-im-internet.de/englisch-bdsg/federal_data_protection_act.pdf לעיון בנוסח החוק ראש

Carlo Pittz, *European data protection law and minors – no legal certainty* (2014), available at: <http://germanitlaw.com/european-data-protection-law-and-minors-no-legal-certainty>

עוד יש לזכור כי בשל היותה של גרמניה חברה באיחוד האירופי, הרי שהנחיות ה-GDPR, המתייחסות מפורשות לפרטיות מידע על אודות קטינים, אמורות להשפיע על אופן יישום הוראות הדין הגרמני בכל הנוגע להגנה על מידע אישי הנוגע לקטינים.

ה.6 אפריקה

בניגוד למדינות אירופה וצפון אמריקה, שככלל בחרו שלא להתייחס ספציפית לקטינים במסגרת חקיקה העוסקת בפרטיות מידע, הרי שבאפריקה ניתן למצוא מספר מדינות שעשו כן:

כך לדוגמה, **בגאנה**, ה-Data Protection Act משנת 2012 מגדיר מידע על אודות ילדים הנמצאים תחת אחריות הוריהם כמידע מיוחד ("special personal data"), וככזה הוא מטיל מגבלות מחמירות יותר בכל הנוגע לעיבודו על-ידי גורמים שונים, והעברתו לגורמים שלישיים. סעיף 37 לחוק אוסר על עיבוד מידע שכזה אלא בתנאים מסוימים, בין היתר, לאחר קבלת הסכמה או כאשר העיבוד הוא הכרחי ונדרש.¹³⁶

הוראות דומות קבועות גם ב-Data Protection Act משנת 2013 של מדינת **לסוטו** (LESOTHO).¹³⁷ דברים דומים קבועים גם בהוראות הדין של **דרום אפריקה**. The Protection of Personal Information Act (PPI Act) משנת 2013 קובע, תחת פרק C – העוסק בעיבוד מידע על אודות ילדים – כי עיבוד שכזה אסור, אלא בתנאים מסוימים, לרבות קבלת הסכמה מוקדמת מאת אדם מוסמך (a competent person) או כאשר המידע מעובד לצרכים לגיטימיים.¹³⁸

ה.7 סיכום

מבדיקה מקיפה (שרק חלקה מוצג במסמך זה) עולה כי במרבית מדינות העולם קיימת חקיקה מדינתית המסדירה את נושא שמירת והגנת המידע האישי על אודות פרטים, לרבות ברשת (Data Protection Laws).¹³⁹ במרבית המדינות (ובדומה למצב בישראל), חקיקה זו אינה מתייחסת באופן נפרד וספציפי למידע על אודות קטינים. משמעות הדבר הינה, על-פניו, כי הכללים ביחס לשמירת מידע על אודות אדם, חלות גם על קטינים, אך גם שילדים אינם זכאים להגנה משמעותית יותר תחת מסגרת זו.

¹³⁶ לעיון בנוסח החוק:

[https://www.dataprotection.org.gh/sites/default/files/Data%20Protection%20Act%20,%202012%20\(Act%208.43\).pdf](https://www.dataprotection.org.gh/sites/default/files/Data%20Protection%20Act%20,%202012%20(Act%208.43).pdf)

¹³⁷ לעיון בנוסח החוק:

http://www.lesotholii.org/files/Data%20Protection%20Bill_Transposition%20of%20Model%20Law%20Lesotho%20020413%202.pdf

¹³⁸ לעיון בנוסח החוק: http://www.saflii.org/za/legis/consol_act/popia2013380.

¹³⁹ להרחבה ועיון בחקיקה העוסקת בהגנת מידע בכלל מדינות העולם ראו: DLA, DATA PROTECTION LAWS OF THE WORLD, available at: <https://www.dlapiperdataprotection.com/#handbook/world-map-section>

עם זאת, בכל הנוגע למדינות החברות באיחוד האירופי – כללי ה-GDPR, המתייחסים באופן ספציפי לנושא פרטיות מידע על אודות קטינים, חלים במדינות אלו ומשלימים את הוראות הדין באופן המעניק יחס ייחודי למידע על אודות קטינים, והגנה משמעותית יותר.

במדינות מסוימות (כדוגמת קנדה, אנגליה ואוסטרליה), החוק לא מתייחס מפורשות לקטינים. עם זאת, במדינות אלו ישנן הנחיות/המלצות מטעמם של גורמי פיקוח והאכיפה (כדוגמת נציבי פרטיות - PCO), שמטרתן קביעת כללים מחמירים יותר בכל הנוגע לאיסוף ושימוש במידע על אודות קטינים.

בארצות הברית המצב שונה. החקיקה הפדרלית בארצות הברית אינה כוללת הסדרה ספציפית של נושא פרטיות במידע של פרטים. עם זאת, בכל הנוגע לקטינים, מסגרת החקיקה הפדרלית מכירה בצורך להעניק למידע על אודות קטינים הגנה אחרת ומשמעותית מזו העומדת לבגירים. היא עושה כן תחת מספר חוקים המעניקים הגנה לפרטיות קטינים, במצבים שונים.

בחלק הבא יוצגו האמצעים השונים העומדים לרשות הורים וגורמים אחרים, להגנה על פרטיות במידע על אודות ילדים ברשת.

1. אמצעים להגנה על קטינים ברשת

עד כה הוצגו המסגרות החוקיות השונות המסדירות, בין היתר, את נושא פרטיות קטינים ברשת. בפרק זה יוצגו האמצעים הנוספים בהם נעשה שימוש על מנת להגן על קטינים ברשת ועל מידע הנוגע אליהם, ודוגמאות לאמצעים אלו.

1.1 הסדרה ופיקוח עצמי

הסדרה עצמית (Self-Regulation) משמעותה קביעת נורמות התנהגות שלא באופן מחייב על-ידי המדינה אלא על-ידי גורמים פרטיים, ובאופן וולונטרי. בשל היותו וולונטרי, הליך ההסדרה העצמי מבטא גיבוש של הסכמה רחבה ככל הניתן בין גורמים שונים, תוך מתן ביטוי לאינטרסים השונים של כל גורם וגורם.

בשל היותה דינמית וגמישה, ובשל הקשיים הקיימים בהחלת ואכיפת הוראות דין של משפט מקומי על הרשת, הסדרה העצמית נתפסת כאמצעי יעיל להסדרת פעילות הרשת.¹⁴⁰

דוגמה לשימוש בהסדרה עצמית להגנה ספציפית על פרטיות מידע של ילדים ניתן לראות ב – Student Data Privacy Pledge. במסגרת הסדרה זו חתמו מספר רב של חברות פרטיות, ביניהן מיקרוסופט, אפל וגוגל, על התחייבות וולונטרית להגנה על פרטיות מידע של תלמידים. החברות התחייבו שלא לסחור במידע על תלמידים, לעשות שימוש במידע זה רק לשימושים החינוכיים המאושרים, וכן לפעול בשקיפות בכל הנוגע לאיסוף ולשימוש בו.¹⁴¹

דוגמה רלוונטית אחרת היא ה-CEO coalition. קואליציה זו, שקמה בשנת 2011, מבטאת שותפות וולונטרית בין חברות טכנולוגיה ומדיה, (ביניהן אפל, גוגל, מיקרוסופט, סמסונג ונינטנדו), אשר נועדה לתת מענה לאתגרים המתעוררים כתוצאה משימוש של צעירים אירופאיים ברשת. הארגונים החברים בקואליציה מתחייבים לנקוט בפעולות חיוביות על מנת להפוך את הרשת למקום בטוח יותר עבור ילדים.¹⁴² דוגמה פרטנית לדברים ניתן לראות בדיווח שהגישה חברת אפל לקואליציה בו עדכנה החברה כי במסגרת מערכת ההפעלה

¹⁴⁰ להרחבה על הסדרה עצמית ברשת ראו: אתי וייסבלאי "הגנה על קטינים מפני תכנים מזיקים באינטרנט", (3.10.06), נמצא ב: <https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/mo1581.pdf>; מיכאל בירנהק, "אסדרה עצמית", נמצא ב: <http://www.isoc.org.il/freedom-of-internet/self-regulation>.

¹⁴¹ לעיון בנוסח ההתחייבות ראו: <https://studentprivacypledge.org/privacy-pledge>. לכתבה בנושא זה ראו: Hayley Tsukayama, Google, Khan Academy join in Student Privacy Pledge The Washington Post (20.01.15), available at: <http://www.washingtonpost.com/blogs/the-switch/wp/2015/01/20/google-khan-academy-join-in-student-privacy-pledge/>.

¹⁴² European Commission, Self-regulation for a Better Internet for Kids, available at: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/self-regulation-better-internet-kids>.

iOS 7, יחול איסור על אפליקציות המכוונות לילדים מתחת לגיל 13 לעשות שימוש בפרסומות מבוססות מידע התנהגותי (behavioral advertising), וכן כי אפליקציות כאלו יהיו מחויבות באישור הורים.¹⁴³

2.1 אמצעים טכנולוגיים

אמצעים טכנולוגיה מהווים כלי מרכזי בו ניתן לעשות שימוש לשם הגנה על ילדים ברשת ועל מידע הנוגע אליהם. הדוגמה המרכזית לאמצעים כאלה תוכנות סינון (Internet Filtering) ותוכנת בקרת הורים (Parental Control). תוכנות הסינון מסייעות בהשגחה הורית באמצעות סינון וחסימה של תכנים ואתרים בלתי הולמים (כגון אתרי פורנו או חסימת פרסומות) ותוכנות בקרת ההורים מאפשרות פיקוח על פעולות לא הולמות המתרחשות בחשבון המשתמש של הילד. השימוש בתוכנות סינון לשמירה על פרטיות ילדים הינו וולונטרי ובאחריות ההורים.

תוכנות הסינון ובקרת ההורים מסופקות בתשלום על-ידי חברות שונות וכן בחובה בחינם על-ידי ספקיות הגישה לרשת.¹⁴⁴ בנוסף, קיימות ברשת גם תוכנות חינוכיות המוצעות על ידי גופים שונים.

סינון וחסימה של אתרים ופרסומות מביא באופן ישיר להגנה על מידע הנוגע לקטינים ברשת. כך, חסימה של קטינים מלהיכנס לאתרים מסוימים וכן צמצום החשיפה של ילדים לפרסומות – מביאים בפועל לכך שגורמים האוספים מידע על ילדים במסגרת אותם אתרים ופרסומות – לא יוכלו לעשות כן.

עם זאת, שימוש בתוכנות של בקרת הורים לשם הגנה על ילדים ברשת עשוי להשפיע באופן ישיר על פרטיות ילדים. הדבר נכון בעיקר ביחס לתוכנות המציעות להורים, מעבר לסינון תכנים ואתרים, גם קבלת דוחות בדבר נתוני הגלישה של ילדיהם ברשת (לרבות זהות האתרים אליהם נכנסו ילדיהם) וכן מעקב אחר התנהלות ילדיהם ברשתות החברתיות. שימוש בכלים מסוג זה של פיקוח ומעקב על התנהלות ילדים ברשת, בניגוד לכלי הסינון עצמו, מביא למצב בו הורים נחשפים למידע אישי הנוגע לילדיהם (לעיתים ללא קבלת הסכמה לכך), באופן שמשמעותו פגיעה בפרטיות הילדים.

דוגמה אחרת לשימוש בטכנולוגיה לשמירה על פרטיות ילדים ברשת ניתן לראות בעמדה שהביע לאחרונה ג'יי פאריק (Jay Parikh), סגן נשיא פייסבוק. בתגובה לטענה כי הורים המעלים תמונות לרשת פוגעים

¹⁴³ European Commission, *Better Internet for Kids: CEO Coalition 1 year on*, (2014), available at: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/61973>.

¹⁴⁴ ספקיות גישה לאינטרנט מחויבות להציע למנויים שלהם שירות לסינון אתרים ותכנים פוגעניים ברשת מכוח הוראות חוק התקשורת (בזק ושירותים), התשמ"ב-1982.

בפרטיות ילדיהם ועלולים לסכנם, ציין פאריג כי פייסבוק שוקלת הטמעה של מערכת אשר תתיר בפני הורים כאשר מסתמן כי הם מעלים תמונות של ילדיהם לרשת ללא חיזוק הגדרות הפרטיות שלהם.¹⁴⁵

3.1 חינוך והסברה

כלי מרכזי נוסף העשוי לסייע בשמירה על פרטיות ילדים ברשת הוא חינוך והסברה. לאור מעורבותם הרבה של ילדים ברשת והסכנות העלולות להיגרם להם בשל כך, נערכים בישראל מספר תהליכי חינוך והסברה בנושא גלישה בטוחה ושימוש בטוח של ילדים ברשת. במסגרת הליכים אלו עורכים גופים שונים (מדינתיים, מגזר שלישי ואף יזמים פרטיים) סדנאות, פעילויות, קמפיינים יזומים וימים מיוחדים בהם מסבירים להורים ולילדים על הסכנות הקיימות ברשת וכיצד להתמודד עם סכנות אלו. תחת כך קיימת התייחסות גם לבעייתיות של חשיפת פרטים אישיים ברשת ולהיבטים נוספים הקשורים לפרטיות ילדים ברשת. בתהליכים אלו משתתפים גורמים מדינתיים כדוגמת משרד החינוך, המשרד לביטחון פנים ומשטרת ישראל, וכן גורמים חוץ-ממשלתיים כדוגמת עמותת אשנ"ב וכמובן איגוד האינטרנט הישראלי, בפרט בפעילותו של המרכז לאינטרנט בטוח והדרכות שנעשות במסגרתו.¹⁴⁶ למרות האמור לעיל, יובהר כי לא קיימת בישראל תוכנית חינוך והסברה ייעודית המוקדשת לנושאי פרטיות ככלל, ופרטיות ילדים בפרט. בדרך כלל, סוגיית הפרטיות מוסברת אגב סכנות אחרות העולות משימוש ברשת על ידי קטינים, אך אינה מוסברת ומנותחת כשלעצמה. במקרים רבים, מקושר הנושא לסכנות לבטחון האישי של הקטין כתוצאה ממסירת פרטים ברשת, ולא לסכנות הנובעות משימוש לא ראוי במידע ועצם הישארותו של המידע ברשת לנצח.

4.1 תיווך הורי – פיקוח ומעורבות הורים ברשת

תיווך הורי (Parental Mediation) על פעילות ילדים ברשת הינו שם כולל למגוון אסטרטגיות הפעולה הננקטות על-ידי הורים לשם פיקוח על התנהלות ילדם ברשת ומעורבות בהתנהלות זו.

¹⁴⁵ David Chazan, *French parents 'could be jailed' for posting children's photos online*, The Telegraph (1.3.16), available at: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/12179584/French-parents-could-be-jailed-for-posting-childrens-photos-online.html>

¹⁴⁶ להרחבה על פעילות גופים שונים בנושא חינוך והסברה ראו אתי וייסבלאי "הגנה על קטינים מפני תכנים מזיקים באינטרנט", עמ' 12-14, (3.10.06), נמצא ב: <https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/mo1581.pdf>

מקובל לחלק את אסטרטגיות הפעולה ההוריות לשלושה סוגים מרכזיים: תיווך מגביל (Restrictive Mediation) שהינו שם כולל לאסטרטגיות פעולה שבבסיסן הגבלת הגלישה והתכנים אליהם נחשפים ילדים וזאת על ידי קביעת חוקים או הצבת מגבלות לפעולות לא רצויות ברשת, כגון הגבלת זמן ומועדי גלישה ברשת והגבלת גלישה באתרים מסוימים.¹⁴⁷ תיווך אקטיבי (Active Mediation) המתייחס לאסטרטגיות פעולה שבהן המוטיב המרכזי הוא חינוך הילדים על טבעה ועל סכנותיה של הרשת. תחת סגנון זה ניתן למנות פעולות כגון שיח עם הילד על מקרים ותגובות לאחר חשיפה לתוכן מטריד, הצעת דרכי התנהגות נאותות בגלישה בטוחה וכדומה. דרך שלישית (המוגדרת כ-Co-using) מתייחסת לאסטרטגיות פעולה שהן פועל יוצא של חינוך לגלישה בטוחה, אך נובעות ומתאפשרות מתוך מעורבות הורית מלאה ויום-יומית. בין אסטרטגיות אלו ניתן למנות: פעילויות גלישה משותפות, עידוד הילד ללמוד מיומנויות חדשות ברשת, הימצאות ההורה בקרבת מקום בזמן שימוש הילד ברשת, קיום שיח על אופן הגלישה וכדומה.¹⁴⁸

על-פי חלוקה אחרת המתייחסת ישירות לתיווך הורי ביחס לפעילות ילדים ברשת, יש לראות בכלל אסטרטגיות הפעולה שהוצגו עד כה כקבוצה אחת אותה ניתן להגדיר כ-Active co-use. לקבוצה זו יש להוסיף שלוש קבוצות: האחת, Interaction restrictions – הכוללת איסורים והגבלות על פעילויות הנערכות בין צדדים ברשת באופן ישיר (peer-to-peer) כדוגמת שליחת דואר אלקטרוני, צ'אטים, שליחת הודעות ומשחקי רשת. השנייה, Technical restrictions – אסטרטגיית פעולה במסגרתה משתמשים הורים בכלים טכניים על מנת להגביל את יכולת הגלישה של ילדיהם ולסנן טכנולוגית את התכנים הנחשפים אליהם. השלישית, Monitoring – מעקב הורים אחר פעילות הילדים ברשת, באופן גלוי או סמוי.¹⁴⁹

מסקר שנערך על-ידי המרכז לאינטרנט בטוח של איגוד האינטרנט הישראלי בשנת 2015 עולה כי הורים לבני נוער ישראלים נוקטים בחלק מהגישות שצוינו לעיל. כך, על-פי סקר זה, 21% מההורים מפעילים תוכנות סינון על מחשבי הילדים; 18% אוסרים עליהם לגלוש באתרים מסוימים; 31% קובעים הגבלת שימוש בזמנים מסוימים (כגון זמן ארוחת ערב); 29% קובעים הגבלת שעות; 19% מתנים פעילות מחשב בביצוע פעילויות אחרות (ספורט, שיעורים, חוגים). מנגד, 13% מההורים ציינו כי ילדים קובעים את הגבולות בעוד 32% נמצאו כלא מגבילים כלל את ילדיהם בעניין זה.¹⁵⁰

Sook-Jung Lee Parental Restrictive Mediation of Children's Internet Use: Effective for what and for ¹⁴⁷ whom?, 15 NEW MEDIA & SOC. 466 (2012)

Helsper Livingstone & ¹⁴⁸ לעיל ה"ש 18, בעמ' 589.

Peter Nikken & Jeroen Jansz *Developing scales to measure parental mediation of young children's* ¹⁴⁹ *internet use*, 39 LEARN. MEDIA. TECHNOL. 250 (2014)

סקר המרכז לאינטרנט בטוח, לעיל ה"ש 33. ¹⁵⁰

ככלל, קיימת מחלוקת ביחס לשאלה מהו סגנון התיווך שהשימוש בו יביא להגנה מיטבית על ילדים, תוך פגיעה מועטה ככל האפשר ביתרונות הקיימים בשימושם ברשת.¹⁵¹ משעלי, פאר ופורן טוענים שהורים המשתמשים במנגנוני הגנה טכנולוגיים כגון תוכנות ניטור, סינון וחסימה של תכנים ואתרים בלתי הולמים, מגדילים את הסיכוי שילדם יגלוש ברשת בצורה בטוחה ויחשף פחות לתכנים פוגעניים.¹⁵² חוקרים אחרים, כדוגמת מש וששון, טוענים שהגורם המרכזי והמשפיע ביותר על רמת הסכנה אליה נחשפים ילדים ברשת היא רמת הלכידות החברתית במשפחה. כך, ככל שרמת הלכידות גבוהה יותר כך רמת הסכנה במסגרת שימוש הילדים ברשת, פוחתת.¹⁵³ בדומה, דורג'ר ולוינגסטון טוענות שתיווך במסגרתו הורים משוחחים עם ילדיהם על ההשלכות של שימוש ברשת, נשארים בקרבת מקום שעה שהם גולשים ומעודדים אותם לשתף אותם בחוויות שלהם – הוא שמביא לתוצאות היעילות ביותר.¹⁵⁴ במחקרן של לוינגסטון והלספר נמצא שהגבלת האינטראקציה הישירה של ילדים עם גורמים ברשת עשויה להיות יעילה בכל הנוגע להפחתת סיכונים ואולם שמכיוון שאינטראקציה זו חשובה לקטנים – הרי שיעילות זו באה על חשבון היתרונות הגלומים ברשת.¹⁵⁵

בהתייחס לסוגית פרטיות ילדים, נראה כי מרבית המחקרים מעידים כי דווקא מעקב של הורים אחר ילדיהם (monitoring) ושימוש באמצעים טכנולוגיים על מנת לפקח על פעילותם ברשת אינם מביאים לצמצום חשיפתם לסכנות שברשת, ואף עשוי להביא להגדלת חשיפה זו. כך, מש וששון טוענים כי:

"The most interesting finding is that social and technical supervision by parents actually increase risky online activities. This finding provides support for the recent argument of family scholars that disaggregated the effect of parental monitoring from information solicitation from children. Consistent with their approach, excessive monitoring and control during adolescence might not protect children from participation in deviant behavior. Rather, here as elsewhere we found that disclosures made by children, a characteristic of families in which there is a high

¹⁵¹ Helsper & Livingstone, לעיל ה"ש 18.

¹⁵² משעלי, פאר ופורן, מנגנוני שמירה טכנולוגיים כרכיב משלים בתיווך הורי פרואקטיבי, לעיל ה"ש 4.

¹⁵³ Hagit Sasson & Gustavo Mesch Parental Mediation, Peer Norms and Risky Online Behavior among Adolescents, 33 COMP. HUM. BEHAV. 32 (2014).

¹⁵⁴ Andrea Dürager & Sonia Livingstone How can parents support children's internet safety? EU KIDS ONLINE, available at: <http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20III/Reports/ParentalMediation.pdf>

¹⁵⁵ Helsper & Livingstone, לעיל ה"ש 18, בעמ' 596-597.

- 50 -

ז. חשיבותה של פרטיות עבור ילדים

פרק זה יעסוק בחשיבותה של פרטיות לילדים ובני-נוער. פרק זה יחולק לשניים. בחלק הראשון ייטען, על בסיס תיאוריות מתחום הפסיכולוגיה ההתפתחותית, כי פרטיות היא חשובה, ואף קריטית, להתפתחותם התקינה של ילדים ובני נוער. בחלק השני תוצג העמדה, המבוססת על מחקרים אמפיריים, כי קטינים מעריכים את פרטיותם ואף מבקשים להגן ולשמור עליה. חלק זה מבקש להפריך את הטענה הנפוצה שלקטינים לא אכפת למעשה מפרטיותם.

ז.1 חשיבותה של פרטיות להתפתחות ילדים מנקודת מבט פסיכולוגית-התפתחותית

תקופת הילדות נחשבת לתקופה משמעותית וחשובה ביותר מבחינת התפתחותו של אדם.¹⁵⁸ דונלד וודס ויניקוט (Winnicott), מגדולי הפסיכואנליטיקאים, טען כי "בנסותנו להבין את הדרך שבה מכונן אדם את יחסיו עם בני-אדם אחרים, וכיצד הוא בונה את אישיותו ואת חייו, לא נוכל להתעלם ממה שהתרחש בשנים, בחודשים, ואפילו בשבועות ובימים הראשונים של חייו".¹⁵⁹

אחד התהליכים המרכזיים המתרחשים בתקופת הילדות הינו תהליך חיפוש הזהות של הילד. הפסיכולוג ההתפתחותי ז'אן פיאז'ה (Piaget), אחד החוקרים המרכזיים בתחום התפתחות הילד, טען כי במהלך גיל ההתבגרות מתעצבת ומתהווה אישיותו של האדם.¹⁶⁰ אריק אריקסון (Erikson), מפתח תאוריית השלבים הפסיכו-חברתית, טען כי בגיל ההתבגרות מתגבשת זהותו של המתבגר, לרבות זהותו המינית, וכי כישלון הליך זה עשוי להיות הרסני לעתידו.¹⁶¹ דייויד בקינגהאם (Buckingham) טען, בהתבסס על דבריו של אריקסון, כי תקופת גיל ההתבגרות נתפסת על-ידי בני-נוער כמעין "פסק זמן", במסגרתו הם מתנסים במספר זהויות פוטנציאליות, וזאת כחלק מתהליך גיבוש זהותם.¹⁶²

Eccles סיכמה את הדברים באופן הבא:

"The years between 6 and 14—middle childhood and early adolescence—are a time of important developmental advances that establish children's sense of identity. During these years, children make strides toward adulthood by becoming

¹⁵⁸ מדינת ישראל – משרד המשפטים הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה חלק כללי 171, (הלית אורן-רשף ותמר פלד-אמיר עורכות, 2003).

¹⁵⁹ דונלד ו' ויניקוט הילד, משפחתו וסביבתו 82 (מתרגמת יהודית כפרי, 2004).

¹⁶⁰ ז'אן פיאז'ה שש מסות על ההתפתחות הנפשית 84 (מתרגם אליהו פורת, 1992).

¹⁶¹ אריק ה. אריקסון ילדות וחברה – פסיכולוגיה של האדם בתמורות הזמן (מתרגם אורי רפ, 1998). ראו גם: חנוך פלום "סגנונות תצורת הזהות בהתבגרות", מתבגרים בישראל: היבטים אישיים, משפחתיים וחברתיים, 123 (חנוך פלום עורך, 1995).

¹⁶² David Buckingham, לעיל ה"ש 28, בעמ' 3.

competent, independent, self-aware, and involved in the world beyond their families".¹⁶³

לשם התפתחות הזהות והאישיות זקוקים ילדים, ובעיקר בני-נוער, למרחב פרטי ואישי.¹⁶⁴ ויניקוט טען בעניין זה כי "ישנן דרכים רבות לתאר את הבן והבת בשלב ההתבגרות הגופנית [puberty], ואחת הדרכים קשורה במתבגר כישות מבודדת. שימור הבידוד האישי הוא חלק מחיפוש אחר זהות..."¹⁶⁵ לפי סרוף, קופר ודהארט, הצורך במרחב אישי נובע מכך שתקופת ההתבגרות מתבטאת בהתהוות חדשה של מושג העצמי של הילד. לאור כך שתפיסת העצמי של הילד עלולה להיות מעורערת בקלות, הרי ש"בני עשרה חשים שעליהם להיזהר שלא להסגיר יותר מידי שמא תעלם התחושה החדשה של העצמי המתהווה".¹⁶⁶

הבידוד האישי עליו מדבר ויניקוט והצורך של קטינים להסתיר את העצמי המתהווה שלהם לא יכולים להיות מושגים מבלי שלקטינים יהיה מרחב פרטי בו הם יוכלו, בין היתר, לערוך חיפוש אחר זהותם. זהות מינית, לדוגמה, לא יכולה להתפתח בסביבה בה אין לבני נוער מרחב בו הם יכולים להתוות בדבר זהותם זו, ולחקור אותה. דברים אלו עולים גם מתוך התיאוריה ההתפתחותית של אריקסון אשר טען כי יצירת זהות אופטימלית נובעת מתוך הזדמנויות להתנסות בתפקידים חדשים, גם בדמיון וגם במציאות.¹⁶⁷

בידוד אין משמעו להיות לבד דווקא, אלא, להיות מסוגל להיות נפרד מקבוצה מסוימת (כגון המשפחה), ולקיים אינטראקציות עם קבוצות אחרות. כך טען בקינגהאם, כי:

"Adolescence is thus also a period in which young people negotiate their separation from their family, and develop independent social competence (for

¹⁶³ Jacquelynne S. Eccles, *The development of children ages 6 to 14*, THE FUTURE OF CHILDREN, 9(2) (1999), available at: https://www.princeton.edu/futureofchildren/publications/docs/09_02-02.pdf.

¹⁶⁴ להרחבה בעניין הזכות המשפטית לזהות העומדת לקטינים ראו ע"מ (מחזית ת"א) 1327/06 **פלונית נ' אלמוני** 24 (פורסם בנבו, 20.12.2007), שם קבעה השופטת רוטלוי כי "הזכות לזהות הינה חלק ממכלול זכויות, צרכים ואינטרסים המרכיבים את טובת הקטין ... הזכות לשמר את זהותו של אדם הינה זכות חשובה לכל אדם באשר הוא אדם ומהווה חלק מכבודו. הזכות לזהות של קטינים מקבלת משנה חשיבות מאחר שהזהות הינה חלק מהתפתחותו של אדם ועל כן פגיעה בזהותו, בטרם התבגרותו, עלולה להיות מכשול באופן התפתחותו" (פסק הדין דן בשאלת זכותה של קטינה לקבל מידע בנוגע לזהות אביה הביולוגי). ראו גם רות זפרן "בירור אבהות על פי חוק מידע גנטי (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008-בא לתקן יצא מקלקל" **חוקים** ג 191, 202 (2011). להרחבה בנושא הזכות לזהות ראו אלעד אורג "זכות לזהות מידע" **עיוני משפט** לג 423 (2010). לעיון בקשר בין פרטיות לזהות באופן כללי ראו: Jonathan Kahn, *Privacy as A Legal Principle of Identity Maintenance*, 33 SETON HALL. L.J. 371 (2003).

¹⁶⁵ דונלד ו' ויניקוט **עצמי אמיתי, עצמי כוזב** 246-247 (עורך עמנואל ברמן, 2009). על-פי ויניקוט, פיתוח היכולת של ילד להיות לבד היא קריטית לפיתוח יכולתו להיות בקשר, ולנהל יחסי אובייקט תקינים עם עצמו ועם אחרים. ראו עמ' 167-177.

¹⁶⁶ אלן סרוף, רוברט קופר וגאני דהארט **התפתחות הילד - טבעה ומהלכה** 644 (1998).
¹⁶⁷ שם, בעמ' 649.

example, through participation in 'cliques' and larger 'crowds' of peers, who exert different types of influence)".¹⁶⁸

דנה בויד (boyd), לדוגמה, רואה באינטראקציות שמקיימים בני-נוער ברשתות החברתיות, כביטוי מובהק של צורך זה.¹⁶⁹

פרטיות היא, במובנים רבים, הכלי המרכזי המאפשר לקטינים, ובעיקר לבני-נוער, ליצור לעצמם מרחב אישי, להתבודד ולהציב גבולות בפני החברה בהתאם לרצונם. גארי מלטון (Melton) טוען כי כאשר ילדים מגיעים לגיל ההתבגרות, פרטיות מאפשרת להם עצמאות ובידול עצמי (self-differentiation).¹⁷⁰ באופן דומה טוענת קארין מקיני (McKinney) כי פרטיות לילדים חשובה לפיתוח הבנת הגבולות שלהם ביחס לאחרים.¹⁷¹ פרטיות גם מאפשרת לילדים ובעיקר לבני-נוער לתקשר עם חבריהם בצורה אינטימית ולשתף מידע על אודות עצמם. חשיפה עצמית הינה שלב התפתחותי חשוב אצל מתבגרים. בגיל ההתבגרות מתחילים בני-נוער לשתף זה את זה בהתנסויותיהם הפנימיות ובתולדות חייהם, וכתוצאה מכך לפתח מערכות יחסים אינטימיות.¹⁷² כך, כפי שטענו Mesch ו-Baker:

"During adolescence, social involvement increases, accompanied by a tendency to disclose personal information. Research shows that during adolescence, young people develop the ability to maintain truly intimate relationships, based on openness, honesty, and self-disclosure. Research suggests that during adolescence, the trend toward greater disclosure to friends than to parents begins: in early adolescence with girls and in middle adolescence with boys. This rise in self-disclosure to peers, but not to parents, plays an important role in development, giving young people the social resources that help them deal with issues of concern to them at any point in their lives".¹⁷³

¹⁶⁸David Buckingham, לעיל ה"ש 28, בעמ' 3.

¹⁶⁹danah boyd, Why Youth (Heart) Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life, in YOUTH, IDENTITY AND DIGITAL MEDIA 120 (David Buckingham ed., 2008).

¹⁷⁰Gary B. Melton, Minors and Privacy, לעיל ה"ש 28.

¹⁷¹Karyn D. McKinney, Space, Body, and Mind, לעיל ה"ש 28.

¹⁷²סרוף, קופר ודהארט **התפתחות הילד – טבעה ומהלכה**, לעיל ה"ש 166, בעמ' 653.

¹⁷³Gustavo S. Mesch & Guy Beker Are Norms of Disclosure of Online and Offline Personal Information Associated with the Disclosure of Personal Information Online?, 36 HUM. COMMUN. RES. 570, 576 (2010).

- 54 -

ניתנים ליצירה ללא הכרה בפרטיותם של קטינים, ומתן אפשרות אמיתית לממשה. בחלק הבא יצוין כי גם קטינים מכירים בערך הרב של פרטיותם.

2.2 חשיבותה של פרטיות בעיני קטינים

טענה נפוצה היא שלאור כך שקטינים רבים נוהגים לחשוף ברשתות החברתיות מידע אישי הנוגע אליהם, כגון תמונות אישיות ופרטים אינטימיים, כי לקטינים לא אכפת למעשה מפרטיות.¹⁷⁸ אולם, טענות אלה נבדקו אמפירית ונמצא שהן שגויות.

בך למשל, דנה בויד (boyd), שחקרה עמדותיהם של בני נוער אמריקנים בנושא פרטיות ברשת, מצאה שהפרטיות עדיין מהווה ערך מרכזי בחייהם, והם מחפשים כל הזמן דרכים חדשות להשיג פרטיות ברשתות החברתיות.¹⁷⁹ Livingstone מצאה במחקרה שקטינים בהחלט מבקשים פרטיות, ושהם יעשו שימוש במרחב הפרטי שלהם ברשת על מנת להתנסות בזהויות אחרות, לפנות לייעוץ בעניינים אינטימיים, ובעיקר לתקשר עם אנשים שונים ללא הפרעה ופיקוח.¹⁸⁰

סקר שנערך בקרב 1,428 בני-נוער משש מדינות שונות (כולל ישראל) מצא שבני-נוער מעריכים את פרטיותם ושהם לא יהססו להתנגד ולפעול באופן אקטיבי כנגד תאגידים (online corporation) המבקשים להעביר מידע הנוגע אליהם לגורמים שלישיים.¹⁸¹ מחקר אחר שמעיד על רצונם של קטינים לשמור על פרטיותם נערך בקרב בני-נוער חולים (גילאי 12-18). מחקר זה מצא כי למרות שבני הנוער הנחקרים משתמשים ב"פייסבוק" באופן תדיר, רובם המכריע לא חשפו את מצבם הבריאותי במסגרת זו, וכי לבני הנוער הנחקרים היה חשוב לשלוט על האופן שבו הם מציגים את עצמם ברשת החברתית.¹⁸²

אישוש לצורך של ילדים בפרטיות ברשת עולה גם מתוך מחקר שבחן את היחס של הורים וילדים לטכנולוגיה. במחקר זה נמצא כי ילדים רבים הביעו תסכול רב מכך שהוריהם חושפים יתר על המידה (overshare) מידע

¹⁷⁸דברים ברוח זו נאמרו על ידי מנכ"ל חברת דיסני: Gina Keating, *Disney CEO bullish on direct Web marketing to consumers*, REUTERS (23.07.2009) <http://www.reuters.com/article/2009/07/23/us-media-disney-consumers/idUSTRE56MoZY20090723?pageNumber=1&virtualBrandChannel=0>. לעניין זה ראו גם שמואלי, לעיל ה"ש 24.

¹⁷⁹בויד, IT'S COMPLICATED, לעיל ה"ש 6.

¹⁸⁰ Livingston, לעיל ה"ש 29, בעמ' 132.

Tal Soffer & Anat Cohen *Privacy Perception of Adolescents in a Digital World*, 34 B. SCI. TECHNOL. SOC. 145¹⁸¹
(2015)

Maja van der Velden & Khaled El Emam, "Not all my friends need to know": A Qualitative Study of Teenage Patients, Privacy, and Social Media, 20 J. AM. MED. INFORM. ASSOC. 16 (2013)

על אודותיהם ברשת, וזאת מבלי לקבל את הסכמתם המפורשת לכך.¹⁸³ מחקרים אחרים מראים שהצורך של קטינים בפרטיות, קיים לא רק ברשת:

"... offline privacy is important to young people, who consistently express concerns about parents and teachers viewing personal information and refer disparagingly to adults "snooping".¹⁸⁴

הנקודה המרכזית העולה ממחקריה של בויד (ושל אחרים), היא שקטינים תופסים פרטיות באופן שונה מבגירים.¹⁸⁵ Livingstone טוענת באופן דומה שבניגוד לבגירים, קטינים רואים בפרטיות אמצעי להשגת מטרות אחרות, ולא מטרה העומדת בפני עצמה.¹⁸⁶ לאור השוני הזה ואי ההבנה הנגרמת כתוצאה מכך, בגירים חושבים בטעות שקטינים אינם מעריכים פרטיות, בעוד שלמעשה קטינים מעריכים אותה מאד.¹⁸⁷ לדוגמה, בגירים חוששים מהעברת מידע אישי הנוגע אליהם לאנשים זרים, גופים מסחריים או ממשלתיים. מנגד, קטינים מבקשים לשמור על פרטיותם דווקא אל מול הוריהם ומוריהם.¹⁸⁸ כך, במילותיה של בארנס (Barnes):

"Social networking tools, have almost become indispensable for teenagers, who often think their lives are private as long as their parents are not reading their journals".¹⁸⁹

Alexis Hiniker, Sarita Y. Schoenbeck, Julie A. Kientz *Not at the Dinner Table: Parent's and Children's Perspectives on Family Technology Rules*, CSCW '16 Proceedings of the 19th ACM Conference on Computer-Supported Cooperative Work & Social Computing, 1376-1389 (2016) http://media.wix.com/ugd/aof093_3ca344c37a2a4271a32a8670eeec5abf.pdf

Alice E. Marwick, Diego Murgia-Diaz, John G. Palfrey, *Youth, Privacy and Reputation*, Berkman Center ¹⁸⁴ Research Publication No. 2010-5, Harvard Public Law Working Paper No. 10-20, 11 (2010)

¹⁸⁵ בויד, IT'S COMPLICATED, לעיל ה"ש 6.

¹⁸⁶ Livingstone, לעיל ה"ש 29.

danah boyd & Alice Marwick, *Social privacy in Networked Publics: Teen's Attitudes, Practices and Strategies* ¹⁸⁷ Richards; (2011), available at SSRN: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1925128

¹⁸⁸ בעמ' 12-16; Solove, לעיל ה"ש 64, בעמ' 1886.

¹⁸⁹ דוגמה לכך ניתן לראות במקרה בו נער התאבד לאחר ששוטרים איימו עליו כי יגלו להוריו כי הוא הומוסקסואל. בית המשפט הפדרלי לערעורים בארצות הברית קבע כי התנהלות השוטרים פגעה בזכותו החוקתית של הנער לפרטיות. *Sterling v. Borough of Minersville*, 232 F.3d 190, 192 (3d Cir. 2000). להרחבה בעניין זה: Brad S. Weinstein, *A Right with No Remedy: Forced Disclosure of Sexual Orientation and Public Outing under 42 U.S.C. 1983*, 90 CORNELL L. REV. 811 (2005).

Susan B. Barnes, *A Privacy Paradox: Social Networking in the United States*, FIRST MONDAY (2006), ¹⁸⁹ <http://firstmonday.org/article/view/1394/1312#author>

באופן דומה, כאשר בגירים חושבים על מרחב פרטי הם חושבים על ביתם. קטינים רבים לעומת זאת לא תופסים את ביתם כמקום בו נשמרת פרטיותם.¹⁹⁰ פער זה בין בגירים לקטינים בנוגע לתפיסת הפרטיות ותפקידה, מהווה חלק מהסיבה שקטינים נתפסים על-ידי מבוגרים ככאלו שלא מעריכים את פרטיותם.

ניתן למצוא הסברים שונים לפער הקיים בין קטינים לבגירים בכל הנוגע לתפיסת פרטיות. אבידן, למפרט ועמית טוענים שקטינים רואים את המציאות אחרת מבגירים, ושגם הפרשנות שלהם את המציאות שונה מהפרשנות הניתנת על-ידי בגירים. הם טוענים שבשל הבדלים פיזיים, וכן בשל פערים בידע שפתי ובניסיון חיים, קטינים נוטים להרגיש ולחשוב באופן שונה ממבוגרים.¹⁹¹ הפער בין נקודת המבט של קטינים לעומת בגירים, לרבות ביחס לסוגיות של פרטיות והתנהלות במרחב הסייבר, הביא להגדרתם של קטינים כ"ילידים דיגיטליים" (Digital Natives), לעומת בגירים, לרבות הוריהם, שמוגדרים כ"מהגרים דיגיטליים".¹⁹² המשמעות היא שהפער בין קטינים לבגירים נובע לא רק מהפרשי גילאים אלא מהעובדה שההתפתחות הטכנולוגית שינתה את מציאות החיים, באופן המבדיל בין מי שנולד לתוכה, לבין מי שנאלץ "להגר" אליה.

חיזוק נוסף לטענה שקטינים כן מעריכים את פרטיותם הוא שקטינים, ובעיקר בני נוער, מתנהגים ככלל בצורה מסוכנת יותר (risky) בהשוואה לבגירים. אופן התנהגות זה בא לידי ביטוי גם בכל הנוגע לשמירה של קטינים על פרטיותם. משמעות הדבר שגם אם ניתן לטעון כי קטינים "מקלים ראש" בכל הנוגע לשמירה על פרטיותם, הרי שתופעה זו נובעת מנטייתם הכללית של קטינים לקחת סיכונים, ולא מתוך אי-הערכה ספציפית לפרטיותם.¹⁹³ מעבר לכך, ממצאי מחקרים שנעשו בנוגע להתנהגות בני נוער ברשת, מעידים כי קטינים פועלים בצורות שונות על מנת לשמור על פרטיותם ברשת, כגון שינוי אפשרויות הפרטיות באתרים או מסירת מידע אישי שגוי. ממצאי מחקרים אלו אף מעידים כי בני נוער נוטים לפעול כאמור באופן משמעותי יותר

מאשר בגירים.¹⁹⁴

¹⁹⁰boyd & Marwick, לעיל ה"ש 187, בעמ' 3. לעניין זה ראו גם: Livingston, לעיל ה"ש 29.

¹⁹¹גדי אבידן, חן למפרט, גיש עמית הקול השותק – מבט אחר על ילדים בבית – הספר 16-17 (2005).

¹⁹²JOHN PALFREY & URS GASSER, BORN DIGITAL: UNDERSTANDING THE FIRST GENERATION OF DIGITAL NATIVES (2008) בוניאל-ניסים ודולב-כהן טוענות בעניין זה כי "הצעירים של ימינו נולדו אל תוך מציאות של סביבה חברתית מקוונת ואינטראקטיבית, ולכן השימושים השונים במחשב ובאינטרנט אינם זרים להם, כמו גם עצם האינטראקציה הבין-אישית הנורמטיבית בתיווך אמצעים טכנולוגיים". לטענתן, זו הסיבה המרכזית לכך שאוכלוסיית המתבגרים צורכת את שירותי הרשת בשכיחות גבוהה יותר בהשוואה לאוכלוסיות אחרות. מירן בוניאל-ניסים ומיכל דולב-כהן "פנים אל פנים (face-to-face) עם 'ילדי הפייסבוק' (Facebook): כיצד ילדים תופסים את השימוש ברשת החברתית פייסבוק" מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית כא 79, 80 (2013).

¹⁹³Richards, לעיל ה"ש 12, בעמ' 18.

¹⁹⁴Chris J. Hoofnagle, Jennifer King, Su Li, & Joseph Turow, *How Different are Young Adults from Older Adults? When it comes to Information Privacy Attitudes and Policies?* (2010), available at SSRN: Global Cyber Security Capacity Centre A; http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1589864 New Privacy Paradox: Young People and Privacy on Social Sites (2014) <http://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/A%20New%20Privacy%20Paradox%20April%202014.pdf> Kaveri; Subrahmanyam & Patricia Greenfield, *Online Communication and Adolescent Relationships*, 18 FUTURE OF

משמעות הדברים שצוינו לעיל היא, כי חרף טענות שנשמעות בעניין, לקטינים דווקא אכפת מפרטיותם, וכי אופן התנהלותם, במיוחד ברשת אך לא רק, לא סותר הנחה זו.

(2008) 119, 124-123 CHILDREN. Subrahmanyam ו-Greenfield מצאו, לדוגמה, כי למתבגרים רבים קיימים מספר חשבונות Myspace. חלקם נגישים להוריהם, וחלקם לא. שם, בעמ' 124.

- 59 -

שמטרתן קביעת כללים מחמירים יותר בכל הנוגע לאיסוף ושימוש במידע על אודות קטינים. כפי שצוין קודם לכן, ניסיונה של רמו"ט לקבוע ולהחיל כללים שכאלו במסגרת הדין הישראלי, לא צלח.

לאור כל האמור עולה בבירור כי המצב המשפטי בדין הישראלי בכל הנוגע לפרטיות קטינים ואופן השימוש במידע על אודותיהם, אינו תואם למצב המשפטי החל במרבית מדינות העולם. במובן זה, ההגנה המשפטית על פרטיות ילדים ועל מידע הנוגע אליהם בדין הישראלי לוקה בחסר בהשוואה לנעשה בשיטות משפט אחרות.

משמעות הדבר הינה, בסופו של יום, שההגנה המשפטית הניתנת למידע על אודות ילדים בישראל (ולפרטיותם בכלל) פחותה מזו הניתנת לילדים במדינות אחרות. מצב זה אינו תקין ונראה שעל המחוקק הישראלי לפעול להשוואת המצב המשפטי בישראל לזה החל במרבית מדינות העולם.

יצוין כי הדין הישראלי מכיר באפשרות להעניק יחס משפטי שונה לקטינים. כך לדוגמה, חוק זכויות התלמיד המסדיר מערך של זכויות העומדות רק לילדים במערכת החינוך. דוגמה אחרת – סוגיית העמדתם לדין פלילי של קטינים, שבמסגרתה חלים על ילדים כללים שונים מאשר על בגירים. לאור כך נראה כי אין בעיה משפטית עקרונית עם הסדרה שכזו גם ביחס לפרטיות קטינים.

עוד יצוין כי הסדרת הנושא במסגרת של הנחיות פנימיות של גופים מסוימים (כגון משרד החינוך או הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו) אינה יכולה להיחשב הסדרה מספקת. הסדרה שבזו, בהיעדרה של מסגרת משפטית מרכזית ועקרונית של נושא זה (אם בחקיקה ואם בהנחיות משרד המשפטים), הינה למעשה הסדרה ספורדית ובלתי אחידה, שאינה מבטיחה בהכרח עריכתו של איזון ראוי בין זכותם לפרטיות של קטינים לבין ערכים ואינטרסים אחרים.

ח.1.ב הצורך להגן על ילדים וההכרה בהם כבעלי זכויות עצמאיות

מעבר לממד ההשוואתי עולה השאלה העקרונית האם יש צורך להסדיר את נושא ההגנה על מידע על אודות ילדים במסגרת משפטית ייחודית ולהעניק הגנה משמעותית יותר לפרטיות ילדים ולאופן השימוש במידע על אודותיהם. במילים אחרות, מהם הרציונאלים לאורם יש להכיר בצורך להסדיר באופן ייחודי ונפרד את נושא ההגנה על מידע על אודות ילדים?

כפי שיפורט להלן, הצורך העקרוני להסדרת הנושא עומד על שני אדנים מרכזיים – הצורך להגן על ילדים והצורך להכיר בילדים כבעלי זכויות עצמאיות. נסביר הדברים:

הסדרת הנושא וקביעת כללים ייחודיים הנוגעים להגנה על מידע הנוגע לילדים נובעות בראש ובראשונה מהצורך להגן עליהם. מהפכת המידע ושימוש הרב של ילדים ברשת יוצרים מציאות ייחודית שבה ילדים נמצאים בחזית הטכנולוגית ומידע על אודותיהם נחשב לבעל ערך רב.

כפי שצוין קודם לכן, חברות מסחריות רבות פועלות לשם איסוף, עיבוד וניתוח מידע על אודות ילדים. לאור שימוש הרב של ילדים ברשת וכן השפעתם של ילדים על הרגלי הצריכה של הוריהם, אתרים רבים ואפליקציות שונות פועלות באופן מכוון לילדים, וזאת, בין היתר, על מנת לאסוף מידע אישי על אודותיהם ולנתחו.

מחקרים מעידים כי ילדים, בעיקר בגילאים צעירים, נעדרים כלל את היכולת הקוגניטיבית להבין באופן מלא את ההשלכות של שימוש ברשת. עוד ידוע כי חברות מסחריות פועלות, לא פעם, באופן שאינו שקוף דיו בכל הנוגע למטרת איסוף המידע ושימוש. לכל זאת יש להוסיף גם כי הורים – עליהם מוטלת האחריות להגן על ילדיהם – לא תמיד מודעים לאופן שבו חברות אלו פועלות, ובמרבית המקרים אין בידיהם את הידע הטכנולוגי הנדרש על מנת לפעול למניעת איסוף וניתוח המידע על אודות ילדיהם.

במציאות ייחודית ומורכבת שכזו, אי-מתן התייחסות מיוחדת של המדינה לסוגית ההגנה על מידע הנוגע לילדים עלולה לפגוע קשות בזכויותיהם. יש לזכור כי ילדים נחשבים מבחינה היסטורית כ"קבוצת מיעוט מוחלטת".¹⁹⁵ בדין הישראלי מצב זה בא לידי ביטוי, בין היתר, בכך שקבוצת הילדים היא קבוצה הנעדרת "קול" (voice) פוליטי. לפיכך, ילדים נחשבים לכאלו הזקוקים להגנת יתר על זכויותיהם.

נקודה זו חשובה במיוחד לאור כך שגם הורים פועלים לא פעם באופן העשוי להיחשב ככזה הפוגע בפרטיות ילדיהם והמאפשר לגורמים שלישיים לאסוף מידע על אודות ילדיהם. כך, הורים אשר מעלים תמונות של ילדיהם לרשתות חברתיות או כאלו המשתמשים בטכנולוגיות מעקב אחרי ילדיהם – באופן אשר חושף מידע הנוגע לילדיהם לגורמים שלישיים.

בנסיבות ייחודיות אלו, ולאור הצורך להגן על ילדים, נראה שעל המדינה לקבוע כללים ייחודיים ומחמירים הנוגעים להגנה על מידע הנוגע לילדים, לרבות ברשת, וכי אין להסתפק בעניין זה בהוראות הדין החלות באופן כללי על כלל הציבור.

הרציונל המרכזי השני נובע דווקא מההכרה בילדים כבעלי זכויות עצמאיות. מעמדם המשפטי של קטינים התפתח רבות בעשרות השנים האחרונות – מתפיסה פטרנליסטית הרואה בקבוצת הילדים כקבוצה חלשה

¹⁹⁵ אלמוג ובנדור טענו בעניין זה כי: "שיח זכויות הילדים – הגם שמקובל להציגו כ'חידוש גדול' – מבקש להשתלב בהכרה הגוברת בזכויות של קבוצות חלשות שונות, וביניהם נשים, מיעוטים לאומיים ואנשים עם מוגבלויות". שלומית אלמוג ואריאל בנדור "טובת ילדים, זכויות אדם" ספר דמיר: על המשפט, ממשל וחברה 93 (יואב דותן ואריאל בנדור עורכים, 2005).

חשוב להבהיר כי הכרה בילדים כבעלי זכויות עצמאיות אין משמעותה כי "יש להזניח ילדים לזכויותיהם".¹⁹⁸ על המחוקק (או מחוקק המשנה) למצוא את האיזון בין הצורך להגן על ילדים (לעיתים אף באופן פטרנליסטי) לבין ההכרה בזכויותיהם העצמאיות של ילדים.

איזון שכזה נמצא בבסיס אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, המהווה כיום המסמך המקיף והמתקדם ביותר בכל הנוגע לזכויות ילדים. האמנה מכירה בילדות כתקופה נפרדת המצריכה התייחסות מיוחדת, ובילדים, כיצורים אוטונומיים בעלי זכויות עצמאיות משלהם. האמנה מבקשת לבטא את האיזון הנדרש בין הכרה בילדים כבני אדם הזכאים לזכויות עצמאיות, לבין ההכרה בצורך להגן עליהם, ועושה זאת תוך הדגשת עקרון טובת הילד, על ההכרה בשונות הקיימת בין ילד לילד, וכן על זכותם של ילדים להשתתף בקבלת החלטות הנוגעות אליהם.¹⁹⁹

שאלת היחס בין הצורך להגן על טובת הילד לבין ההכרה בזכויות הילד היא שאלה מורכבת. עקרון טובת הילד נחשב עיקרון הגנתי, מכיוון שהוא מדגיש את ההיבטים ההגנתיים של ההווה האנושית של הילד, יותר מאשר את ההיבטים העצמאיים שלו.²⁰⁰ מנגד, עקרון זכויות הילד נחשב עקרון ליברלי, הנותן קדימות לאוטונומיה של הילד, ומדגיש את ההיבטים העצמאיים שלו, יותר מאשר את ההיבטים ההגנתיים שלו.²⁰¹

במסמך זה קצרה היריעה בכדי לפרט על התיאוריות השונות המבקשות לאזן בין שני העקרונות האמורים. ככלל ניתן לומר כי מרבית התיאוריות, וכן פסיקת בתי המשפט, מחזיקות בעמדה שיש לאפשר לילדים לממש את זכויותיהם (בתלות בגיל הילד ויכולותיו), וזאת עד לשלב שבו מימוש זכויות אלו עלול להביא לפגיעה קשה בטובתו של הילד (כגון פגיעה בבריאות הילד, חייו או באפשרותו להתפתח כאדם חופשי ואוטונומי).²⁰² לפיכך, ההכרה בילדים כבעלי זכויות עצמאיות ויישום העקרונות שבבסיס אמנת זכויות הילדים מחייבים קביעת הסדרים ייחודיים אשר יבטאו הכרה בזכותם לפרטיות של ילדים ובזכותם לשלוט במידע הנוגע אליהם. עם זאת, הסדרים אלו חייבים לכלול גם רשתות הגנה המכירות בסיכונים הקיימים ברשת ובמגבלות הטבעיות של ילדים, באופן אשר יגן על ילדים מפני פגיעות קשות ובלתי הכרחיות בפרטיותם ובחיהם.

¹⁹⁸ Bruce C. Hafen, Children's Liberation and the New Egalitarianism: Some Reservations about Abandoning Youth to Their "Rights", 3 BYU. L. REV. 605 (1976).

¹⁹⁹ Rachel Hodgkin & Peter Newell, Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child (2002).

²⁰⁰ רוברט ליכט-פטרן "קבלת החלטה בעניינה של ילדה – לקראת השלמה בין טובת הילדה לבין זכויות הילדה" **זכויות הילד והמשפט הישראלי** 429 (תמר מורג עורכת, 2010). בהנא טענה בעניין זה כי "בין העיקרון של 'זכויות הילד' לעקרון 'טובת הילד' קיים קונפליקט מובנה". בהנא, **חובות של הורים בנזיקין**, לעיל ה"ש 92, בעמ' 46.

²⁰¹ ליכט-פטרן, לעיל ה"ש 200, בעמ' 432.

²⁰² להרחבה בעניין התיאוריות האמורות ראו סאני כלב, חזרה מהסכמה, לעיל ה"ש 62, בעמ' 54-57.

ח.2 דילמות ואתגרים מרכזיים

עד כאן נטען מדוע קיים צורך בהסדרתו של נושא פרטיות במידע על אודות קטינים, וכן שורטטו קווי המתאר המושגיים לאורם יש לנסח הסדרים אלו. כעת יציגנו הדילמות המרכזיות העולות בנוגע לתופעת המעורבות של ילדים ברשתות חברתיות, והאתגרים הקיימים בהסדרתו של הנושא.

ח.2.א הסכמה מדעת

כפי שצוין קודם לכן, עקרון ההסכמה מהווה עקרון מרכזי בדיני פרטיות. ככלל, הסכמתו של אדם לשימוש במידע על אודותיו מתירה שימוש זה.

עם זאת, בהליך ההסכמה קיימים כשלים רבים – כדוגמת העדר יכולתם של פרטים להבין את השלכות העומק של השימוש במידע והנחה מוטעית שאנשים פועלים בצורה רציונאלית – שלאורם יש הטוענים כי עיקרון ההסכמה מדעת אינו מהווה עיקרון מספק להגנה על מידע אודות אדם. הדברים נכונים במיוחד בכל הנוגע לילדים.

כפי שצוין קודם לכן, ילדים, בעיקר כאלו בגילאים צעירים, נחשבים ככאלו הנעדרים את היכולת הקוגניטיבית להבין באופן מלא את ההשלכות של שימושם ברשת. בנוסף, ילדים נמצאים במצב של חוסר שוויון מובנה בינם לבין הוריהם. בין קטין להוריו יש פערי כוחות אדירים הנובעים מעצם מבנה מערכת היחסים ביניהם.²⁰³ פערי כוחות אלו עשויים להביא לכך שקטין יסכים לבקשת הוריו לוותר על פרטיותו (אם במסגרת מערכת היחסים ביניהם ואם מול גורמים שלישיים), גם בנסיבות בהן הוא לא באמת היה מוכן לכך.

חרף האמור, הסכמה מהווה מסגרת משפטית המאפשרת לאדם לבטא ולהביא לידי מימוש את יכולתו לקבל החלטות הנוגעות לאופן ניהול חייו. הסכמה מהווה רכיב מכונן וקריטי בתפיסת הפרטיות, שמעצים את האינדיבידואל ומאשש את כבודו כאדם.²⁰⁴ דברים אלו רלוונטיים במיוחד למתבגרים אשר שימושם ברשת – וחיפושם אחר פרטיות בשימוש זה – מהווה חלק מתהליך התעצבות האישיות והזהות שלהם.

לפיכך, על כל הסדר שיעוגן בעניין זה להכיר במתח בין הבעייתיות שבשימוש במידע לאור הסכמת קטין (ואף הסכמת הוריו) לבין הצורך לאפשר לקטינים – במצבים מסוימים – להסכים לשימוש במידע הנוגע אליהם.

Mustafa Achoui & Marwan Dwairy, Parental Control: A Second Cross-Cultural Research on Parenting and ²⁰³ Psychological Adjustment of Children, 19 J. CHILD. FAM. STUD. 16 (2010)

Steven L. Willborn, Consenting Employees: Workplace Privacy and the Role of Consent, 66 LA. L. REV. 975 ²⁰⁴ (2006).

ח.2.ב ויתור הורים על פרטיות ילדיהם

אתגר נוסף בהסדרת הנושא טמון במערכת היחסים הייחודית בין הורים לילדיהם.

כאמור, מתוקף מעמדם המשפטי, הורים מוסמכים להסכים לויתור על פרטיות ילדיהם. על-פי סעיף 17 לחוק הכשרות המשפטית על הורים לפעול לטובתו של קטין. סעיף 22 לחוק הכשרות קובע כי הורים לא יישאו באחריות לנזק שגרמו לקטין, אלא אם פעלו שלא בתום לב או שלא התכוונו לפעול לטובתו.

מצב משפטי זה מסמין להורים להתיר לגורמים שונים (לרבות גורמים מסחריים) לעשות שימוש במידע על אודות ילדיהם, וזאת כמעט ללא הגבלה וגם שאין מדובר בהסכמה הניתנת לשם הגנה על אינטרס לגיטימי של קטין. דוגמה מרכזית בעניין זה הינה הורים המעלים תמונות של ילדיהם לרשתות חברתיות. דוגמה נוספת (אם כי שונה במקצת) הם הורים המסכימים להשתתפות משפחתם (לרבות ילדיהם הקטינים) בתוכניות מציאות חושפניות כגון "סופר נני" או "אמא מחליפה".

הגבלת סמכותם של הורים לעשות שימוש במידע על אודות ילדיהם עשויה להיתקל בהתנגדות ציבורית. כמו כן, הגבלה שכזו מעוררת את השאלה מהם אותם מצבים לגיטימיים שבהם הורים מוסמכים להתיר שימוש במידע על אודות ילדיהם.

חרף קשיים ואתגרים אלו נראה כי על ההסדר המוצע להתייחס לסוגיה האמורה באופן אשר יצמצם את השימוש הלא-לגיטימי של הורים במידע על אודות ילדיהם, ותוך הבהרה כי להורים עומדת הסמכות לעשות שימוש במידע אודות ילדיהם רק כאשר שימוש זה מתחייב מתוך הגנה או קידום אינטרסים לגיטימיים של קטין.

ח.2.ג איזון, וודאות משפטית ואי-הטלת נטל כבד מידי

אתגר מרכזי נוסף בהסדרת הנושא הוא יצירת איזון וודאות משפטית בכל הנוגע לפעילותם של גורמים מסחריים והחובות המוטלות עליהם בעניין זה.

כל הסדר בעניין הגנה על פרטיות מידע על אודות ילדים יכלול, מטבע הדברים, הגבלות שיחולו על גורמים מסחריים בכל הנוגע לשימוש, איסוף, ניתוח והעברת המידע. מגבלות שכאלו עשויות להשתנות ביחס לגיל בעל המידע (בגירים, ילדים בגיל צעיר או מתבגרים) וכן ביחס לסוג המידע ורגישותו.

משמעות הדבר הינה שהסדר כזה עשוי להביא לכך שגורמים מסחריים יאלצו לנתח את זהות בעל המידע וכן את סוג המידע, וזאת על מנת לעמוד בהוראות ההסדר שנוגע מלכתחילה למנוע ביצועו של ניתוח שכזה (ככל שמדובר במידע על אודות ילדים). מצב כזה עשוי להביא לפגיעה קשה מידי בפרטיות מידע של פרטים רבים.

כמו כן, הסדר שכזה (אשר עשוי להוביל לרגולציה מסורבלת) עלול להטיל נטל כבד מידי על הגורמים השונים, באופן אשר עשוי לפגוע ביכולתם לפעול ביעילות ובחדשנות.

לפיכך על ההסדר המוצע ליצור מנגנון שיאפשר איזון בין החובה המוטלת על גורמים האוספים מידע על אודות ילדים לוודא כי המידע נאסף על-ידם בהתאם להוראות הדין, לבין הכלים והיכולות העומדים לגורמים אלו. כמו כן, על ההסדר לכלול מנגנון שיאפשר יצירתם של סטנדרטים ברורים ככל הניתן.

ח.2.ד. הרתעת יתר של קטינים והסדרה לא יעילה

כפי שצוין במסמך קודם לכן, לשימוש של קטינים ברשת יתרונות רבים. בנוסף, כפי שעולה ממחקרים אמפיריים שונים (אשר חלקם הוצג במסגרת מחקר זה), בני-נוער העושים שימוש ברשת מבקשים פרטיות, במיוחד מול הוריהם ומוריהם, ופועלים בצורות שונות על מנת להשיג פרטיות זו, ולשמור עליה. ככלל, בני-נוער ומתבגרים מבקשים לשלוט במידע הנוגע אליהם ולהחליט מי יהיה חשוף למידע, ובאיזו מידה.

לפיכך, אתגר נוסף העומד בפני הסדרת הנושא הינה כיצד ניתן להגביר את ההגנה על מידע הנוגע לילדים (ובמיוחד מתבגרים) מבלי להביא לפגיעה קשה בפרטיותם ולהיווצרותה של מציאות בה כל פעילות שלהם ברשת תהא תחת מעקב וניטור.

מציאות שכזו עלולה להביא להרתעת יתר של ילדים משימוש ברשת – ובכך לפגוע ביכולתם להפיק תועלת מהיתרונות – החברתיים, ההתפתחותיים והלימודיים – הגלומים בשימוש שכזה. בנוסף יש לזכור כי הסדר מחמיר מידי עלול בסופו של דבר להיות גם לא יעיל, ובכך להחמיץ את מטרתו.

כך, לחלק ניכר מבני-הנוער היכולת הטכנית להתמודד עם אמצעים טכנולוגיים המבקשים לפקח או להגביל את התנהלותם ברשת. בנוסף, סביר כי בני-נוער אשר ירגישו כי בביתם אין באפשרותם לעשות שימוש ברשת בחופשיות, ימצאו אפיקים ומקומות אחרים לעשות כן. כפי שצוין קודם לכן, תיווך הורי המבוסס פיקוח ומעקב אחר ילדים נמצא אמפירית כתיווך שאינו משיג לרוב את מטרתו. לעומת זאת, דווקא תיווך הורי שבמרכזו בניית אמון בין הורים לילדים ויצירת שיתוף, הוא שמבטיח הגנה מיטבית על בני-נוער.

לאור כל האמור עולה שכל הסדרה של הנושא חייבת להיות מאוזנת ולהעניק לילדים ולבני-נוער מרחב פרטי בו הם יוכלו לעשות שימוש ברשת, ללא מעורבות, מעקב או ניטור פוגעניים ובלתי מוצדקים מצד הוריהם ו/או גורמים אחרים.

ט. המלצות אופרטיביות

בפרק זה יוצגו הצעות אופרטיביות להסדרת הנושא. בחלק ראשון יוצגו כללים המוצעים כבסיס להסדרת נושא פרטיות במידע על אודות ילדים בהוראות הדין. בחלק השני יפורטו המלצות להסדרה "רכה" של הנושא – ובעיקר המלצות להורים. בחלק השלישי, הצעות לשינוי מדיניות, בעיקר בנושא חינוך הורים וילדים לאוריינות טכנולוגית – דיגיטלית.

ככלל, ההסדרים המוצעים מבוססים על איזון בין הצורך להכיר בזכות לפרטיות של ילדים וביתרונות של שימוש ברשת, לבין החובה להגן עליהם מפני פגיעות העלולות להיגרם כתוצאה משימוש זה.

בכל הנוגע להמלצות להסדרת הנושא – עמדת איגוד האינטרנט הישראלי הינה שראוי כי הכללים המוצעים יוסדרו במסגרת תיקון לחוק הגנת הפרטיות או תקנות שיוקנו מכוחו. ניתן גם להסדיר חלק מהסעיפים המוצעים (בעיקר המרכזיים וההצהרתיים) במסגרת תיקון לחוק הגנת הפרטיות ואחרים במסגרת חקיקת משנה. עמדת איגוד האינטרנט הישראלי הינה שהעדיפות להסדרת הנושא במסגרת חקיקה ראשית ו/או משנית נובעת בעיקרה מחוזקה הנורמטיבי של חקיקה וההשלכות הציבוריות החיוביות העשויות לצמוח מהסדרה של נושא זה בחקיקה.

להלן יפורטו המלצות להסדרה בהוראות הדין.

ט.1 המלצות להסדרה בהוראות הדין

בחלק זה יפורטו הכללים המוצעים כחלק מהסדרה ייחודית של נושא פרטיות מידע על אודות ילדים בהוראות הדין. ההצעות המפורטות בחלק זה מבוססות, בין היתר, על הסדרים הקבועים בחקיקה זרה, על טיוטת כללי האתיקה של הרשות למשפט וטכנולוגיה וכן על עקרונות שבבסיס אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד.

הכללים וההצעות המפורטים לעיל מושתתים על שני רעיונות מרכזיים: האחד, כי ההגנה שיש להעניק לפרטיות ילדים צריכה להיות משמעותית יותר מזו המוענקת לבגירים. השני, רעיון (הניתן לראותו כמבוסס על עקרון הזהירות המונעת),²⁰⁵ שלפיו, במצב של חוסר וודאות ומחלוקת ביחס להשלכות השימוש במידע על אודות ילדים – על הגורמים האוספים את המידע והעושים בו שימוש וכן על הורי הילדים, לנקוט במשנה זהירות בכל הנוגע לשימוש במידע. הכללים המוצעים מפורטים כדלקמן:

²⁰⁵להרחבה בנושא עקרון הזהירות המונעת ראו לדוגמה: בג"ץ 466/07 ח"כ זהבה גלאון יו"ר מר"צ – יחד נ' היועמ"ש (פורסם בנבו, 11.1.11). השופט מלצר ציין בעניין זה כי: "עקרון הזהירות המונעת נועד להתמודד עם הקושי שבפער בין הידע הקיים בזמן נתון, לבין הנזק הפוטנציאלי האדיר והלא ודאי שעלול להיגרם מפעילות כלשהי, אם לא ינקטו לגביה אמצעי זהירות ראויים".

ט.1.א סעיף הצהרתי

מוצע לקבוע סעיף הצהרתי לפיו הזכות לפרטיות הינה זכות העומדת גם לקטינים, וכי פרטיותם של קטינים זכאית להתייחסות ייחודית ולהגנה משמעותית יותר מזו הניתנת לבגירים.

מידע על אודות ילדים נחשב לבעל ערך רב. עם זאת, ככלל, ילדים אינם מודעים לסיכונים ולהשלכות של השימוש שנעשה במידע הנוגע אליהם, וזאת במיוחד כשמדובר במידע אישי שנאסף לצורכי פרסום או במסגרת שירותים הפונים לילדים. גם הורים – האמונים על שמירה על זכויות ילדיהם – אינם מגנים על פרטיות ילדיהם בצורה מספקת.

לפיכך מוצע להצהיר כי ההגנה הניתנת לפרטיותם של ילדים צריכה להיות משמעותית יותר מזו הניתנת לבגירים – באופן שיחייב קביעת כללים ספציפיים וייחודיים הנוגעים להגנה על פרטיות ילדים והטלת אחריות יתר על גורמים האוספים והעושים שימוש במידע על אודות ילדים. הצהרה דומה קיימת ב-GDPR.

על-פניו, סעיף הצהרתי שכזה ראוי כי ימצא מקומו במסגרת סעיף 7 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. עם זאת, ובעיקר לאור הקשיים העלולים להיגרם בניסיון לתקן את חוק היסוד בעניין זה, מוצע כי סעיף זה יכלול תחת חוק הגנת הפרטיות. לאור ההיבט ההצהרתי מוצע כי סעיף שכזה יכלול תחת החלק הכללי של חוק הגנת הפרטיות (חלק א') ולא תחת חלק ב' העוסק במאגרי מידע.

לפיכך מוצע הוספת הסעיף הבא:

אחרי סעיף 1 לחוק העיקרי, יבוא:

הוספת סעיף 1א

1א "פרטיות קטינים"

(1) כל קטין זכאי לפרטיות ולהגנה על פרטיותו.

(2) אין פוגעים בפרטיותו של קטין אלא בהתאם להוראות הדין. פגיעה

בפרטיותו של קטין על ידי הורה או אפוטרופסו מותרת רק אם הדבר

נעשה לטובתו של הקטין ולשם הגנה על אינטרס כשר שלו.

בנוסף, יש להוסיף להגדרות בסעיף 3 לחוק את ההגדרה הבאה:

"קטין" – אדם שטרם מלאו לו שמונה עשרה.

בהירה ופשוטה וככל שהמידע נאסף מילדים – מתאימה לילדים בהתאם לגילם, לרבות שימוש בציורים ושפה גרפית.

מסמכי מדיניות מנוסחים לא פעם בצורה המקשה על הפרט להבין את ההשלכות של הסכמתו לשימוש במידע הנוגע אליו. הדבר נכון שבעתיים שמדובר בילדים. לפיכך על נותני השירותים לבחון מי הוא קהל היעד שלהם ולהסביר את אופן פעילותם (והסיכונים העלולים להיגרם במסגרת פעילות זו), בשפה ובאופן אשר יהיה ברור ומובן לסוג קהל זה. כלל שכזה מופיע ברפורמת ה-GDPR.

עוד מוצע כי במסגרת הליך קבלת ההסכמה יחויבו גורמים האוספים מידע על אודות ילדים ברשת לפרסם אזהרה בדבר ההשלכות של מתן ההסכמה.

בדומה לחובה המשפטית המוטלת על היצרנים והיבואנים של מוצרי הטבק בישראל להטביע אזהרות בריאות על גבי אריזות מוצריהם המשווקים בארץ,²⁰⁶ מוצע לחייב גורמים האוספים מידע על אודות ילדים ברשת לפרסם אזהרה קצרה ונקודתית בדבר השימוש הצפוי במידע הנאסף על ידם.

אזהרה זו, שתפורסם במהלך הליך קבלת ההסכמה, תהיה מנוסחת בקצרה ותכלול הבהרה כי מתן ההסכמה עלול לפגוע בפרטיותו של קטין.

מוצע לקבוע כי על אוסף המידע להפריד בין קבלת הסכמה לעצם איסוף המידע על אודות ילדים (בכל גיל) לקבלת הסכמה להעברת המידע לגורמים שלישיים, תוך שבמסגרת הליך קבלת ההסכמה להעברת המידע על אוסף המידע להבהיר לאילו גורמים המידע עשוי להיות מועבר, ולאילו מטרות.

כלל זה יחייב גורם המבקש לאסוף מידע על אודות ילדים ולהעבירו לגורמים שלישיים לקבל למעשה שתי הסכמות נפרדות. הפרדה שכזו תאפשר להורים וילדים שליטה טובה יותר בהליך מתן ההסכמה – באופן שיאפשר להם להבין טוב יותר את משמעות הסכמתם.

מוצע לקבוע כי על גורם האוסף מידע על אודות ילדים להשקיע מאמצים סבירים ולפעול במגוון הדרכים העומדות לרשותו על מנת להבטיח ולאמת כי ההסכמה לאיסוף ושימוש במידע על אודות קטין ניתנה על-ידי הגורם המוסמך להעניק הסכמה זו. השימוש במידע הנאסף והמעובד לצורכי אימות יהא אך רק לצורך זה, וחל איסור חמור לעשות שימוש במידע זה לצרכים אחרים, לרבות צרכים מסחריים.

²⁰⁶סע' 7 – 9 לחוק הגבלת הפרסומות והשיווק של מוצרי טבק, התשמ"ג-1983.

מטרתו של סעיף זה להטיל על הגורמים האוספים מידע על אודות ילדים את האחריות והחובה לפעול על מנת לברר האם ההסכמה לשימוש במידע ניתנה על-ידי הגורם המתאים. כך, הן שמדובר במצב בו נדרשת מעורבות של הורה/אפוטרופוס בהליך מתן ההסכמה, והן שמדובר בירור גילו של הילד מעניק ההסכמה.

אין מדובר באחריות מוחלטת אלא בדרישה שהגורמים הרלוונטיים יפעלו תוך שימוש במאמץ סביר, ובתלות בכלים הטכנולוגיים העומדים לרשותם. כללים דומים לכלל זה קיימים במסגרת ה-GPDR והדין הקנדי.

מובהר כי כל מידע, ובוודאי מידע אישי, הנאסף והמועבד לצורך יישום כלל זה, יהיה אך ורק לצרכי אימות ולא לצרכים אחרים.

לפיכך מוצע התיקון הבא:

הוספת סעיף 11א אחרי סעיף 11 לחוק העיקרי, יבוא:

א. "חובות מבקש מידע על אודות קטין"

(1) מבקש מידע על אודות קטינים יפרסם מסמכי הצהרה על מדיניות הגנת הפרטיות הננקטת על ידו.

(2) נוסח ההודעה כאמור בסעיף 11 תנוסח באופן ברור, תמציתי והולם. היתה בקשת המידע מופנית לקטינים, תהא צורתה מותאמת לגילם, כולל ציורים ושפה גרפית.

(3) נוסח הודעה על פי סעיף 11 כאמור תכלול בנוסף אזהרה מודגשת על כי מתן ההסכמה עשוי להביא לפגיעה בפרטיותו של קטין, הסבר בהיר ותמציתי בדבר ההשלכות האפשריות של מתן ההסכמה.

(4) יידוע וקבלת הסכמה להעברת מידע על אודות קטין לגורמים שלישיים יהיו נפרדים מהיידוע וההסכמה לאיסוף המידע. בתהליך היידוע יפורטו הגורמים אליהם עשוי המידע להיות מועבר והמטרות שלשמן הוא יועבר.

(5) על מבקש מידע על אודות קטינים להשקיע מאמצים סבירים ולפעול במגוון דרכים העומדות לרשותו על מנת לוודא כי ההסכמה לאיסוף ושימוש במידע על אודות קטין ניתנה על-ידי הגורם המוסמך להעניק הסכמה זו. השימוש במידע הנאסף והמועבד לצורכי תהליכי וידוא אלה יהא אך ורק לצורך זה, ואסור למבקש מידע, או מי מטעמו, לעשות שימוש במידע זה לצרכים אחרים, לרבות לצרכים מסחריים.

- 72 -

בעניין זה מוצע גם לקבוע שעל גורמים האוספים מידע על אודות ילדים (בכל גיל) להחזיק תיעוד מפורט של תהליכי קבלת ההסכמה לאיסוף המידע, מטרות השימוש בו, ושל השימוש שנעשה בפועל במידע.

כללים אלו מהווים הרחבה של המנגנון הקיים כיום בחוק הגנת הפרטיות לפיו השימוש במידע חייב להיות אך ורק למטרה שלשמה הוא נאסף. כללים אלו יחייבו גורמים האוספים מידע על אודות ילדים לבחון את סוגי המידע הנאספים על-ידם ולבדוק האם קיימת הצדקה אמיתית לאיסוף כל מידע ומידע. יצוין כי מנגנון דומה קיים בדין הקנדי.

מוצע לאסור על מפעילי אתרים, אפליקציות ושירותים מקוונים אחרים המכוונים לילדים עד גיל 13 למכור את פרטיהם האישיים של הילדים ביוזעין לצדדים שלישיים, וכן לעשות שימוש או לחשוף פרטים אישיים של הילדים על מנת לשווק להם פרסומות התואמות אליהם.

מטרתו של כלל זה הינה להביא לצמצום הפרסום הממוקד לילדים בגילאים צעירים. כלל זה עשוי לצמצם את האינטרס הכלכלי של חברות מסחריות לאסוף מידע על אודות ילדים מתחת לגיל 13 ולעשות שימוש במידע זה לצרכים כלכליים. כלל דומה קבוע במדינת קוויבק.

יובהר כי האיסור המוצע הינו איסור מוחלט ואין בקבלת הסכמה מטעם הורי הילד בכדי להתיר את השימוש האמור במידע על אודותיו.

לפיכך מוצעת הוספתו של הסעיף הבא בסעיף 11א:

11א. "הגבלות בדבר איסוף ושימוש במידע

על אודות קטין"

(1) אין לאסוף מידע על אודות קטין מתחת לגיל 13 למאגר מידע אלא

בהסכמת הוריו או אפוטרופוס חוקי שנקבע לו או על בסיס סמכות

שנקבעה לאוסף מידע על קטינים במפורש בחוק.

(2) אין לאסוף מידע רגיש על אודות קטין מתחת לגיל 18 למאגר מידע,

אלא בהסכמת הוריו או אפוטרופוס חוקי שנקבע לו או על בסיס סמכות

שנקבעה לאסוף מידע מסוג זה על קטינים במפורש בחוק.

(3) אין לאסוף מידע על אודות קטין מעל גיל 13 למאגר המידע אלא

בהסכמת הקטין.

(4) גורם שקיבל הסכמה כדין לאיסוף מידע על אודות קטין למאגר מידע

למטרה מסוימת, או שהוסמך על פי חוק לעשות כן, יאסוף וישמור רק

את המידע המינימלי הנדרש לצורך השגת אותה מטרה.

(5) מי שאוסף מידע על אודות קטין למאגר מידע יחזיק תיעוד מפורט

ומדויק של תהליכי קבלת ההסכמה לאיסוף המידע ומטרות השימוש

בו, ושל השימוש בפועל במידע על ידו.

(6) מידע שנאסף על אודות קטין מתחת לגיל 13 ומידע רגיש שנאסף על

אודות קטין מתחת לגיל 18 למאגר מידע, לא ישמשו לפעילות דיוור

ישיר או מתן שירותי דיוור ישיר, לרבות לא להצגת פרסומות המיועדות

לו או לשכמותו.

ט.1. החזרה מהסכמה לשימוש במידע על אודות קטין

מוצע כי לילדים (ולילדים שבגרו) תהא הזכות לדרוש את ביטול ההסכמה שניתנה לשימוש במידע על

אודותיהם בעת היותם קטינים, וזאת ללא תלות בזכות נותן ההסכמה (ההורה או הילד עצמו) או בסוג

המידע.

כפי שצוין, בהליך מתן הסכמה לשימוש במידע על אודות קטין קיימים כשלים אינהרנטיים הנובעים מקושי

להבין את השלכות השימוש במידע, ומיחסי הכוחות הלא שוויוניים בין הורים לילדיהם.

לאור כך, לאור ההכרה בזכותו של אדם לשלוט במידע הנוגע אליו ובהתבסס על פסיקת בית הדין האירופי

לצדק בדבר זכותו של אדם לדרוש מחיקת פרטי מידע מהרשת (הזכות להישכח – the right to be

forgotten),²⁰⁸ מן הראוי כי לילדים (ולילדים שבגרו) תעמוד הזכות לדרוש את הפסקת השימוש במידע

הנוגע אליהם ואת ביטולה של הסכמה שניתנה בעניין זה על ידם או על-ידי הוריהם, שעה שהיו קטינים.

יובהר כי במצב בו קיימת הצדקה עניינית להמשך השימוש במידע – תעמוד לגורם המשתמש במידע הזכות

לדחות הבקשה. דחיית הבקשה חייבת להיות מנומקת. כלל דומה מופיע ברפורמת ה-GDPR.

לפיכך מוצע התיקון הבא:

הוספת סעיף 13 אחרי סעיף 13א לחוק העיקרי, יבוא:

"חזרה מהסכמה לשימוש במידע על אודות קטין"

²⁰⁸[2014] Case C-131/12 Google Spain and Google v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD). יצוין כי פסיקה זו אינה מחייבת על-פי הדין הישראלי.

- 75 -

פרטיות באמצעות תכנון (או הנדסת פרטיות) משמעותה הטמעת שיקולי פרטיות ואבטחת מידע בתוך מערכות ממוחשבות, בכל שלבי העיצוב, התכנון והשימוש של מערכות אלו. כאמור, רעיון הפרטיות באמצעות תכנון התפתח, בין היתר, לאור ההכרה בכשלים הקיימים בהליך מתן ההסכמה לווייתור על פרטיות, ובכך שעיקרון ההסכמה מדעת אינו נותן מענה מספק מבחינה זו.

לאור האמור, ולאור הכשלים הקיימים בהליכי קבלת הסכמה מקטינים ו/או מהוריהם, הרי שמנגנון הפרטיות באמצעות תכנון עשוי להוות כלי רלוונטי ומרכזי להגנה על מידע על אודות ילדים.

לפיכך מוצע התיקון הבא:

תיקון סעיף 17 סעיף 17 (בנוסחו היום) יהפוך לסעיף 17(א), ואחריו יבוא:

17(ב) מי שמבקש לאסוף ולהשתמש במידע על אודות קטינים במאגר מידע מחויב לערוך תסקיר השפעה על הפרטיות, לממש עקרונות של תכנון לפרטיות בטרם הפעלת מאגר המידע ולאורך פעולתו של מאגר המידע וליישם אמצעי אבטחת מידע הולמים. שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות הליכי קיום תסקיר השפעה על הפרטיות, עקרונות תכנון לפרטיות והוראות אבטחת מידע למאגרי מידע על אודות קטינים.

ט.1.2 סיכום

עד כאן הוצגו הכללים המרכזיים המוצעים בבסיס להסדרה של נושא פרטיות במידע על אודות ילדים בהוראות הדין ולתיקון חוק הגנת הפרטיות. כללים אלו מושתתים למעשה על שני רעיונות מרכזיים: האחד, כי ההגנה שיש להעניק לפרטיות ילדים צריכה להיות משמעותית יותר מזו המוענקת לבגירים. השני, שבמצב של חוסר וודאות בדבר ההשלכות של שימוש במידע על אודות קטינים, על הגורמים האוספים המידע והעושים בו שימוש, וכן על הורי הילדים, לנקוט במשנה זהירות. נוסח מסכם של הצעת החוק מצורפת כנספח בסוף המסמך.

בחלק הבא יוצגו המלצות אשר לאור אופיין אינן מתאימות להיכלל תחת הסדרה חוקית ומחייבת אלא בבסיס למסגרת וולונטרית והצהרתית.

ט.2 המלצות להורים – הסדרה "רבה"

במקביל להסדרה החוקית שעקרונותיה הוצגו לעיל, עמדת איגוד האינטרנט הישראלי הינה כי במסגרת השיח הציבורי בנושא יש צורך בפרסום מספר המלצות וולונטריות, אשר יישומן ישלים את מסגרת ההגנה על פרטיות ילדים. המלצות אלו הינן בעיקרן המלצות להורים, אשר לאור אופיין אין זה ראוי כי הן יכללו תחת הסדרה חוקית ומחייבת.

יצוין כי במסגרת מחקר זה עלה כי קיימים מסמכים רבים המאגדים המלצות להורים בכל הנוגע להגנה על פרטיות ילדיהם וגלישה בטוחה. חלק ממסמכים אלו מקורם ברשויות המדינה. לפיכך, להלן יצוינו מספר המלצות שעמדת איגוד האינטרנט הישראלי כי יוספו ויודגשו במסגרת מסמכים שכאלו. ביתר פירוט, עמדת איגוד האינטרנט הינה כי ראוי שמשרד המשפטים יעדכן את המלצותיו להורים בעניין הגנה על פרטיות ילדיהם, בהתאם להמלצות המפורטות לעיל.

ט.2.א עיקרון אחריות הורים לשמירה והגנה על פרטיות ילדיהם

מומלץ כי יובהר ויודגש להורים שילדים מבקשים פרטיות וכי פרטיות מהווה ערך מרכזי בחיי ילדים, החשוב להתפתחותם. לפיכך ראוי שיודגש כי באחריות הורים לשמור על פרטיות ילדיהם.

באופן נקודתי ראוי כי יומלץ להורים להימנע ככל הניתן מלהעניק הסכמתם לויתור על פרטיות ילדיהם, אלא כאשר הדבר נדרש לטובת ילדיהם, ובמקרים המצדיקים זאת.

כידוע, הורים רבים מאפשרים לגורמים שונים לאסוף ולעשות שימוש במידע הנוגע לילדיהם, גם כאשר הדבר אינו נעשה לטובת אינטרסים של ילדיהם ושאינו כל הצדקה עניינית לעשות כן. הדוגמה המרכזית בעניין זה הינה הורים המעלים תמונות של ילדיהם ברשתות חברתיות.

סעיף 22 לחוק הכשרות המשפטית מסמך הורים לקבל החלטות בנוגע לילדיהם. הסעיף גם מעניק להורים חסינות מפני תביעות בגין נזקים שנגרמו לקטין כתוצאה מפעילותם, וזאת בתנאי שהם פעלו בתום לב והתכוונו לטובתו.

לאור האמור ראוי שיובהר להורים כי באחריותם להגן על מידע על אודות ילדיהם, לרבות ברשת. חשוב שיובהר להורים כי הסכמתם לויתור על פרטיות קטין צריכה להינתן רק כאשר הדבר נדרש לטובת הקטין ורק במקרים בהם קיים צורך אמיתי למתן הסכמה זו – קרי, כאשר אי-מתן ההסכמה עלול, בהסתברות גבוהה, לפגוע בקטין ובאינטרסים שלו.

המלצה זו מתחברת להצעה לתיקון סעיף 2 לחוק הגנת הפרטיות, אשר הוצגה קודם לכן. לאור כך שכלל זה הינו הצהרתי בעיקרו (ולאור חשיבותו), ראוי כי הוא ימצא מקומו גם במסמכי ההמלצות השונים ולא רק בהסדרה החוקית.

ט.2.ב שיתוף ילדים

מוצע כי יומלץ להורים לשותף, ככל הניתן, את ילדיהם בכל הנוגע להחלטות העשויות לפגוע בפרטיותם. כמו כן מוצע כי יומלץ שהורים לילדים מעל גיל 13 לא יקבלו החלטות העשויות לפגוע בפרטיות ילדיהם ללא שמיעת עמדתם בנושא.

אחד העקרונות המרכזיים באמנת בדבר זכויות הילד הוא שיתוף ילדים בהליך קבלת החלטות העשויות להשפיע עליהם. שיתוף ילדים מבטא הכרה בזכויות העצמאיות של ילדים, בכבודם ובכך שאין זה ראוי כי זכויותיו של ילד יפגעו, מבלי שתהיה לו האפשרות להביע דעתו ביחס לכך.

לאור האמור מומלץ כי הורים, בטרם יקבלו החלטה העשויה לפגוע בפרטיות ילדיהם (כגון מתן הסכמה לבית ספר להעביר מידע אודות ילדיהם לגורם חינוכי אחר), ישתפו את ילדיהם בהליך קבלת ההחלטה. כך, גם לעניין החלטה כגון הפעלת תוכנה לסינון אתרים בעייתיים ברשת, כגון אתרי פורנו או הימורים.

שיתוף ילדים אינו מוגבל בגיל וניתן להתחשב גם בדעתם של ילדים בגילאים צעירים, וזאת בתלות ביכולותיהם הנפשיות והקוגניטיביות. ככל שמדובר בילדים בגירים (מעל גיל 13) – הרי שלאור גילם קיימת חובה לשמוע את דעתם בטרם יתקבלו החלטות העשויות לפגוע בזכויותיהם.

יובהר כי שיתוף ילדים אין משמעו חובה לקבל את דעתם, אלא רק החובה לשמוע אותה ולתת לה משקל ראוי במסגרת כלל השיקולים.

ט.2.ג תיווך הורי מומלץ

מוצע כי יומלץ להורים המבקשים להגן על פרטיות ילדיהם ברשת לנקוט בשיטת התיווך המעריך – קרי לגלות מעורבות בהתנהלות ילדיהם ברשת תוך חינוך לגלישה בטוחה, בניית אמון ויצירת שיתוף בין הורים לילדיהם.

כמו כן מומלץ שיובהר להורים כי שימוש בפרקטיקות ובכלים של מעקב, פיקוח טכנולוגי וניטור מידע על אודות ילדים אינו נחשב כתיווך יעיל יותר וכי הוא עשוי לפגוע יתר על המידה בפרטיות ילדיהם, בין היתר לאור חשיפת המידע על אודות ילדים בפני גורמים מסחריים. לפיכך מומלץ כי השימוש בתיווך מסוג זה ייעשה, אם בכלל, רק במצבי קיצון בהם יש חשש כי אי התערבות שכזו תפגע בילד.

כאמור, מחקרים אמפיריים מעידים כי התיווך ההורי היעיל ביותר להגנה על פעילות ילדים ברשת הוא התיווך המעריך. מחקרים אלו מעידים גם כי מעקב של הורים אחר פעילות ילדיהם ברשת אינו נחשב יעיל ועשוי לפגוע בפרטיות ילדיהם.

לאור האמור, מומלץ להביא מידע זה לידיעת הורים תוך הדגשת חשיבות החינוך לגלישה בטוחה ומעורבות ההורים בהתנהלות ילדיהם ברשת.

ט.2.2. אמצעים טכנולוגיים מועדפים

מוצע כי יומלץ להורים המבקשים לעשות שימוש באמצעים טכנולוגיים לשם הגנה על ילדיהם ברשת, כי יעשו שימוש בטכנולוגיות "רכות" כגון תוכנות סינון המסננות תכנים ואתרים (אך שאינן מפרטות בפני הורים מידע בדבר השימוש של ילדיהם ברשת), וכן טכנולוגיות המאפשרות לילדים גלישה אנונימית וחופשית ברשת והמתרעות רק באירועים חריגים ובמצבים המוגדרים ככאלו המחייבים התערבות הורית (כגון ניטור מידע המעיד על חרם חברתי, אונס או פגיעה מינית, פגישה עם זרים, מחשבות אובדניות וכו').

למיטב ידיעת איגוד האינטרנט קיימים בשוק מספר רב של טכנולוגיות ניטור ומעקב ברשת העומדות לשימוש של הורים.

לאור חשיבותה של פרטיות לילדים ולאור היתרונות העולים משימוש של ילדים ברשת, מוצע כי יומלץ להורים לעשות שימוש בטכנולוגיות המאזנות בין שמירה על פרטיות ילדים לבין הגנה עליהם. לדעת איגוד האינטרנט, איזון ראוי הוא כזה המאפשר גלישה חופשית ברשת (תוך סינון אתרים ותכנים פסולים) והתראה רק במצבים הנתפסים ככאלו המחייבים התערבות הורית ולא המבוססים על חשיפה רציפה של המידע.²¹⁰

יובהר כי גם תוכנות סינון מבצעות מעקב וניטור אחרי הרגלי השימוש של הילדים ועל מומלץ להורים לבחון את הגדרות מדיניות הפרטיות של טכנולוגיות המעקב השונות ולפעול באופן אקטיבי על מנת להביא לצמצום חשיפת המידע על אודות ילדים, לגורמים שלישיים.

²¹⁰ כך לדוגמה, חברת בזק בינלאומי מציעה שירות לסינון אתרים ומעקב אחר פעילות ילדים ברשת. במסגרת השירותים המוצעים מציעה החברה שליחת דוח המפרט על פעילות הילדים ברשת וכן אפליקציית ניהול המאפשרת להורה לצפות בפעילויות ילדיו ברשת, בכל זמן, בכל מקום ומכל מכשיר. ראו: <https://www.bezeqint.net/safe-surfing/ikeeper>. מנגד, תוכנית סייפוק של חברת TOM מאפשרת גלישה חופשית של ילדים ברשת ומתריעה רק במצבים חריגים בהם מתעורר חשש להתנהלות פסולה ברשת. להרחבה בעניין תוכנה זו ראו: משעלי, פאר ופורן, מנגנוני שמירה טכנולוגיים כרכיב משלים בתיווך הורי פרואקטיבי, לעיל ה"ש 4.

שימוש בטכנולוגיות למעקב אחר התנהלות ילדים ברשת מביא לכך שמידע רגיש על אודות ילדים נאסף ומועבד על ידי גורמים מסחריים.

לפיכך ראוי כי הורים יבחנו את מסמכי המדיניות של הטכנולוגיות השונות ויפעלו על מנת לשנות את ההגדרות – באופן שיביא לחשיפה מינימלית ככל הניתן של מידע זה בפני גורמים שלישיים. עד כאן פורטו המלצות להורים. בחלק הבא יפורטו הצעות לשינוי מדיניות בנושא.

ט.3 המלצות לשינוי מדיניות

בנוסף להסדרה החוקית שהוצגה קודם לכן וההמלצות להורים, עמדת איגוד האינטרנט כי יש מקום גם לקביעת מדיניות מסודרת בכל הנוגע להכשרת ילדים והורים בנושא שמירה על פרטיות ילדים ברשת. העמדה שבבסיס המלצות אלו הינה כי חינוך להגנה על פרטיות ברשת, הן של ילדים והן של הורים, הינו הכלי היעיל ביותר למניעה של שימוש לא מושכל ברשת ולהגנה מפני פגיעות ברשת.

לאור כך, עמדת איגוד האינטרנט הינה כי על הרשויות השונות (משרד החינוך, משרד המשפטים, רשויות מקומיות) לפעול להטמעת ערכים של שמירה על פרטיות ברשת וללימוד אוריינות טכנולוגית – דיגיטלית, להורים ולילדיהם. יישום של תוכניות שכאלו יבטאו הכרה של הרשויות בחובתן לפעול בצורות שונות להגנה על ילדים ולמניעת פגיעה בהם.

ט.3.א אוריינות טכנולוגית – דיגיטלית כחלק מתוכנית הלימודים בבתי ספר

מוצע להכליל את נושא ההגנה על פרטיות ברשת והאוריינות הטכנולוגית – דיגיטלית כחלק מתוכנית הלימודים המחייבת בבתי ספר, כך שתוכנית זו תוחל כבר בגילאים צעירים ותכלול לימוד תכנים שונים הנוגעים להגנה על מידע ושימוש נכון ובטוח ברשת.

למערכת החינוך תפקיד מרכזי בחינוך ילדים לאוריינות טכנולוגית – דיגיטלית, ובכלל זה לרכישת כלים לשמירה על פרטיות ושימוש בטוח ברשת.

למיטב ידיעת איגוד האינטרנט תוכניות בדבר אוריינות טכנולוגית מופעלות במערכת החינוך כבר בבתי הספר היסודיים.²¹¹ עם זאת, לא ברור כמה דגש מושם בתוכניות אלו על נושא פרטיות ברשת, הגנה על מידע אישי וגלישה בטוחה. עוד לא ברור עד כמה עוסקים בתי הספר, באופן רציף ומעמיק, בהשלכות של שימוש לא מושכל ופוגעני ברשת, ומהותה של הזכות לפרטיות.

²¹¹http://sites.education.gov.il/cloud/home/tikshuv/Pages/oryanut_macshev.aspx

לפיכך מוצע כי תכנים אלו ילמדו במערכת החינוך, כחלק מתוכנית הלימודים הרציפה והמחייבת (ובמסגרת תכניות ל"כישורי חיים"), כבר בבתי הספר היסודיים. כמובן שנדרש שינוי בהכשרת המורים, כך שנושא פרטיות התלמידים ילמד על ידי המורים לעומקו, וינתנו להם כלים עדכניים להעברת הנושא.

ט.3.ב. הטמעת ההכרה בפרטיות ילדים בבתי ספר

מוצע כי משרד החינוך יפעל להטמעת ההכרה בזכות לפרטיות של תלמידים ויעדכן את האופן בו מוגנת ומיושמת הזכות לפרטיות של תלמידים בבתי הספר בכלל, וברשת בפרט.

בתי ספר בישראל פועלים לעיתים תוך פגיעה לא הכרחית בפרטיותם של תלמידים, לרבות ברשת. כך לדוגמה, בתי ספר המפעילים מצלמות מעקב ללא הצדקה לכך; בתי הספר המעלים מידע אישי אודות תלמידים לרשת; ובתי ספר המשתמשים באפליקציות במסגרתן נשלח להורים, על גבי רשת הסלולר, מידע אישי על אודות תלמידים, וזאת, לעיתים, מבלי להסביר להורים ולתלמידים על ההשלכות הכרוכות בשימוש באפליקציות שכאלו, ומבלי לאפשר להם לסרב להן.

חלק מפרקטיקות אלו מוסדרות באמצעות חוזרי המנכ"ל שונים, אם כי לא ברור עד כמה הוראות חוזרים אלו נאכפות בפועל.²¹² לגבי פרקטיקות אחרות (כדוגמת השימוש באפליקציות לעדכון מצבו של תלמיד) – הן מיושמות ללא הנחיות מפורטות של המשרד.

עמדת איגוד האינטרנט הינה כי הטמעת חשיבותה של פרטיות בקרב ילדים לא יכולה להיעשות רק באמצעות ספרי הלימוד אלא גם באמצעות המציאות היום-יומית בבתי הספר. לפיכך על משרד החינוך לעדכן ולרענן את הנחיותיו בנושא פרטיות תלמידים ולהביא לכך שבתי ספר המפוקחים על ידו יפעלו בעניין כך שהפגיעה בפרטיות תלמידים תעשה בהתאם להוראות הדין ורק במצבי קיצון המחייבים זאת.

ט.3.ג. הכשרת הורים לאורייניות טכנולוגית – דיגיטלית

מוצע כי הרשויות המקומיות/משרד החינוך יפעילו תכניות מסובסדות להכשרת הורים בנושאים של אורייניות טכנולוגית – דיגיטלית.

²¹² כך לדוגמה, במשך שנים נמנע משרד החינוך מהסדרה בחוזר מנכ"ל של נושא פעילות מצלמות מעקב בבתי ספר. נושא זה הוסדר לבסוף במהלך שנת 2015. ואולם, במסגרת בקשת חופש מידע שהוגשה בעניין בשנת 2016 נמצא כי המשרד לא אכף את הנחיותיו בעניין זה. להרחבה ראו: ירון סקופ "למרות ההנחיות שהוציא, משרד החינוך אינו מפקח על המצלמות בבתי ספר" **הארץ** (1.8.16), נמצא ב: <http://www.haaretz.co.il/news/education/.premium-1.3024717>.

ט.3.ה ועדה מייעצת לפרטיות קטינים אצל רשם מאגרי מידע

מוצע להקים ועדה מייעצת ברשות למשפט וטכנולוגיה, המפעילה את סמכויות רשם מאגרי מידע, ואשר תהווה גורם אליו יוכלו לפנות, באופן וולונטרי, גורמים פרטיים/מסחריים האוספים מידע על אודות ילדים ועושים בו שימוש, וזאת במטרה לבחון את תקינות השימוש שלהם במידע, אופן השגתו וההגנה הניתנת על-ידם למידע זה.

ההסדרה המוצעת מגבירה את מידת הזהירות בה על הגורמים השונים (לרבות הפרטיים והמסחריים) לנקוט שעה שהם מבקשים לאסוף מידע על אודות ילדים, ולעשות בו שימוש. מאחר והטלת האחריות בחוק נעשית ללא קביעת סטנדרטים וקריטריונים חד-משמעיים וקונקרטיים בכל הנוגע לאופן השימוש במידע על אודות הקטינים, השגתו ומידת ההגנה עליו יש חשיבות לתפקודה של ועדה מייעצת שכזו.

לפיכך, במקביל להגברת האחריות, מוצע כי יוקם גוף אשר יוכל לשמש גוף מייעץ לגורמים המסחריים המבקשים "ליישר קו" ולפעול בצורה ראויה בכל הנוגע לשימוש במידע על אודות ילדים.

המלצות הוועדה המיעצת יפורסמו ברבים. באופן זה ישמשו המלצות הוועדה ככלי ליצירת סטנדרטיזציה בתחום ולהפצתה בקרב הגורמים הרלוונטיים.

ט.3.ו הקמת מערך מחקר בנושא התנהלות ילדים ברשת

מוצע כי רשויות המדינה, או גורמים מטעמן, יפעלו להקמת מערך מחקר בנושא התנהלות ילדים ברשת לשם הבנת המציאות הווירטואלית בה פועלים ילדים.

מתוך המחקר עולה כי נושא התנהלותם של ילדים ברשת בכלל, וסוגיית פרטיות ילדים ברשת בפרט, נבחנת באופן רציף ומקצועי במרבית מדינות העולם, ובמיוחד במדינות אירופה (בעיקר במסגרת סדרת מחקריי EU Kids Online).²¹⁶ דבר זה לא נעשה בישראל – דבר המביא לפער במידע הקיים ביחס להרגלי גלישה של ילדים ישראליים, בהשוואה לילדים במדינות זרות.

לאור חשיבותם של מחקרים אלו (ובעיקר מחקרים אמפיריים) להבנת המציאות בה פועלים ילדים, עמדת האיגוד הינה כי על רשויות המדינה, או גורמים מקצועיים מטעמן, לפעול לבחינה מקיפה ורציפה של הרגלי הגלישה של ילדים בישראל, והתנהלותם ברשת.

²¹⁶ <http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/Home.aspx>

י. סיכום

סוגיית פרטיותם של קטינים ברשת הינה סוגיה מרכזית וחשובה. הצורך לאפשר לקטינים להשתמש ברשת באופן חופשי ככל הניתן ולכבד את פרטיותם בעודם עושים כן, במקביל לרצון לגונן עליהם מפני הסכנות הקיימות ברשת, מציב אתגר לא פשוט בפני הורים ובפני רשויות המדינה.

מטרתו של מסמך זה הייתה לבחון את המצב הנהוג כיום מבחינה משפטית בנוגע להגנה על פרטיותם של קטינים ברשת, את הצורך בהסדרת הסוגיה, וכן את האפשרויות השונות להסדרה שבזו. נקודת המוצא של מחקר זה, שהתבססה על כתיבה מחקרית רבה, הייתה כי ילדים ובני נוער מבקשים פרטיות, לרבות ברשת, וכי פרטיות הינה הכרחית לשם התפתחות הזהות והאישיות של קטינים.

במסגרת המחקר הוצגו נושאים שונים אשר שימשו כרקע לדיון. כך, הוצגה סקירה כללית בדבר מעמדה של הזכות לפרטיות במשפט הישראלי וכן סקירה מקיפה של המצב במשפטי בכל הנוגע לפרטיות ילדים ברשת, בארץ ובעולם. הוצגה סקירה בדבר אופן השימוש של קטינים ברשת והזירות הרשתיות-וירטואליות בהן הם פועלים כיום. הוצגו תיאוריות מתחום הפסיכולוגיה ההתפתחותית מתוכן עולה כי פרטיות היא חשובה וקריטית להתפתחותם התקינה של ילדים ובני נוער, וכן מחקרים אמפרים המעידים כי קטינים מעריכים רבות את פרטיותם ואף מבקשים להגן ולשמור עליה. בנוסף, פורטו הכלים השונים בהם נעשה שימוש על מנת להגן על קטינים ברשת וכן מחקרים בנוגע לסוג התיווך ההורי היעיל ביותר בעניין זה.

המסקנה העיקרית העולה מהמחקר הינה כי חרף חשיבותה של פרטיות עבור ילדים בכלל וברשת בפרט, וחרף הצורך לספק הגנה ראויה למידע על אודותיהם ברשת, החקיקה והוראות הדין בישראל אינן כוללות התייחסות ייחודית ומספקת לסוגיה זו. עוד נמצא כי בניגוד למצב בישראל, סוגיה זו מוסדרת בצורות שונות במרבית שיטות המשפט הזרות, באופן המעניק למידע הנוגע לקטינים ברשת הגנה משמעותית יותר מזו הניתנת לבגירים.

לאור האמור, עמדת איגוד האינטרנט הישראלי, אשר הוצגה ופורטה במסמך זה, הינה כי קיים צורך להסדיר את נושא הפרטיות של ילדים ברשת בשלושה מישורים: האחד, מישור הוראות הדין וזאת במסגרת תיקון חוק הגנת הפרטיות; שני, במסגרת "רכה" של המלצות לציבור ההורים; שלישי, במסגרת שינוי מדיניות משרדי ממשלה בנושא.

עמדתו העקרונית של האיגוד הינה כי הסדרת הנושא חייבת לבטא הכרה בזכותם לפרטיות של ילדים ובזכותם לשלוט במידע הנוגע אליהם, תוך כינון של רשתות הגנה המכירות בסיכונים הקיימים ברשת ובמגבלות הטבעיות של ילדים, באופן אשר יגן על ילדים מפני פגיעות קשות ובלתי הכרחיות בפרטיותם ובחיייהם.

להלן פירוט הצעות האיגוד לתיקון חוק הגנת הפרטיות:

- הוספת הצהרה בחוק בדבר זכאותם של קטינים לפרטיות ואיסור הפגיעה בה;
- החמרת הסנקציה העשויה להיות מוטלת על גורם הפוגע בפרטיות קטין – הן בהליך הפלילי והן בהליך האזרחי;
- הטלת חובות נוספות וייחודיות במסגרת הליך בקשת מידע על אודות קטינים;
- הטלת מגבלות ייחודיות על גורמים האוספים והעושים במידע על אודות קטינים;
- הסדרת הליך של חזרה מהסכמה לפיו לכל אדם, לרבות קטין, תהא הזכות לדרוש את ביטול ההסכמה שניתנה לשימוש במידע על אודותיו בעת היותו קטין;
- חיוב גורמים האוספים ועושים שימוש במידע על אודות קטינים לעשות שימוש במסגרות אבטחה אופטימליות ומתקדמות לשם הגנה על המידע;
- חיוב גורמים האוספים ועושים שימוש במידע על אודות קטינים לפעול על-פי עקרון הפרטיות באמצעות תכנון (PBD) לצמצום כמות והיקף המידע שנאסף מלכתחילה ולמניעה של שימוש פסול במידע.

בנוסף, לאור ההכרה במגבלות הכלי המשפטי, הוצגה במסגרת מסמך זה מערכת של המלצות להורים. עמדת איגוד האינטרנט הינה כי על המדינה לפעול במסגרת של הסדרה "רכה" מול ציבור ההורים, וזאת לאור נטייתם של הורים לחשוף מידע על אודות ילדיהם ברשת – לעיתים, מבלי שהדבר נעשה לטובת ילדיהם ותוך פגיעה בפרטיותם.

עמדת איגוד האינטרנט הישראלי הינה כי במסגרת השיח הציבורי בנושא יש צורך בפרסום מספר המלצות וולונטריות, אשר יישומן ישלים את מסגרת ההגנה החוקית על פרטיות ילדים.

להלן פירוט עיקרי המלצות להורים:

- להימנע מלהעניק הסכמתם לויתור על פרטיות ילדיהם ברשת, אלא במקרים בהם הסכמה זו נדרשת לטובת הקטין, וכאשר קיים צורך אמיתי בהענקתה.
- לשתף, ככל הניתן, את ילדיהם בכל הנוגע להחלטות העשויות לפגוע בפרטיותם, וכן שהורים לילדים מעל גיל 13 לא יקבלו החלטות העשויות לפגוע בפרטיות ילדיהם ללא שמיעת עמדתם בנושא.
- לגלות מעורבות בהתנהלות ילדיהם ברשת תוך חינוך לגלישה בטוחה, בניית אמון ויצירת שיתוף בינם לילדיהם.
- לא לעשות שימוש בכלים טכנולוגיים של מעקב, פיקוח וניטור מידע על אודות התנהלות ילדיהם, לרבות ברשת, אלא במצבי קיצון המחייבים זאת.

מעבר לתיקון חוק הגנת הפרטיות וקיומו של שיח ציבורי מול הורים, עמדת איגוד האינטרנט כי יש צורך גם בקביעת מדיניות מסודרת בכל הנוגע להכשרת ילדים והורים בנושא שמירה על פרטיות ילדים ברשת.

נקודת המוצא העומדת בבסיס עמדה זו הינה כי חינוך להגנה על פרטיות ברשת, הן של ילדים והן של הורים, הינו הכלי היעיל ביותר למניעה של שימוש לא מושכל ברשת ולהגנה מפני פגיעות ברשת.

לאור כך, מציע איגוד האינטרנט כי על הרשויות השונות (משרד החינוך, משרד המשפטים, רשויות מקומיות) לפעול להטמעת ערכים של שמירה על פרטיות ברשת וללימוד אוריינות טכנולוגית – דיגיטלית, להורים ולילדיהם. יישום של תכניות שכאלו יבטאו הכרה של הרשויות בחובתן לפעול בצורות שונות להגנה על ילדים ולמניעת פגיעה בהם. האיגוד מציע גם כי רשויות המדינה, או גורמים מטעמן, יפעלו להקמת מערך מחקר בנושא התנהלות ילדים ברשת לשם הבנת המציאות הווירטואלית בה פועלים ילדים.

לסיכום, סוגית פרטיותם של ילדים ברשת הינה סוגיה מורכבת וחשובה. על רשויות המדינה וקובעי המדיניות לפעול להסדרת הנושא באופן שיביא לשיפור ההגנה על מידע על אודות ילדים ברשת ולהכרה משמעותיות ואמיתית בזכותם לפרטיות של קטינים, ויפה שעה אחת קודם.

נספח א' – טיוטת הצעת חוק לתיקון חוק הגנת הפרטיות

הכנסת התשע עשרה

יוזמים: חברי הכנסת

.....

.../...../פ

הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון – פרטיותם של קטינים), התשע"ו-2016

הוספת סעיף 22 אחרי סעיף 2 לחוק העיקרי, יבוא:

"פרטיות קטינים" 22. ב. (1) כל קטין זכאי לפרטיות ולהגנה על פרטיותו.

(2) אין פוגעים בפרטיותו של קטין אלא בהתאם להוראות הדין.

פגיעה בפרטיותו של קטין על ידי הורו או אפוסרופסו מותרת

רק אם הדבר נעשה לטובתו של הקטין ולשם הגנה על אינטרס

בשר שלו..

תיקון סעיף 3 אחרי המילה "צילום" יבוא:

"קטין" – אדם שטרם מלאו לו שמונה עשרה.

תיקון סעיף 5 סעיף 5 לחוק העיקרי, אחרי "5 שנים" יבוא:

הפוגע במזיד בפרטיותו של קטין בדרכים כאמור, דינו מאסר 7 שנים.

הוספת סעיף 11 אחרי סעיף 11 לחוק העיקרי, יבוא:

"חובות מבקש

מידע על אודות

קטין"

11 א (1) מבקש מידע על אודות קטינים יפרסם מסמכי הצהרה על מדיניות

הגנת הפרטיות הננקטת על ידו.

(2) נוסח ההודעה כאמור בסעיף 11 תנוסח באופן ברור, תמציתי

והולם. היתה בקשת המידע מופנית לקטינים, תהא צורתה

מותאמת לגילם, כולל ציורים ושפה גרפית.

(3) נוסח הודעה על פי סעיף 11 כאמור תכלול בנוסף אזהרה מודגשת

על כי מתן ההסכמה עשוי להביא לפגיעה בפרטיותו של קטין,

הסבר בהיר ותמציתי בדבר ההשלכות האפשריות של מתן ההסכמה.

(4) יידוע וקבלת הסכמה להעברת מידע על אודות קטין לגורמים שלישיים יהיו נפרדים מהיידוע וההסכמה לאיסוף המידע. בתהליך היידוע יפורטו הגורמים אליהם עשוי המידע להיות מועבר והמטרות שלשמן הוא יועבר.

(5) על מבקש מידע על אודות קטינים להשקיע מאמצים סבירים ולפעול במגוון דרכים העומדות לרשותו על מנת לוודא כי ההסכמה לאיסוף ושימוש במידע על אודות קטין ניתנה על-ידי הגורם המוסמך להעניק הסכמה זו. השימוש במידע הנאסף והמעובד לצורכי תהליכי וידוא אלה יהא אך רק לצורך זה, ואסור למבקש מידע, או מי מטעמו, לעשות שימוש במידע זה לצרכים אחרים, לרבות לצרכים מסחריים.

הוספת סעיף 11ב אחרי סעיף 11א לחוק העיקרי, יבוא:

”הגבלות בדבר
איסוף ושימוש במידע
על אודות קטין”

11ב (1) אין לאסוף מידע על אודות קטין מתחת לגיל 13 למאגר מידע אלא בהסכמת הוריו או אפוטרופוס חוקי שנקבע לו או על בסיס סמכות שנקבעה לאוסף מידע על קטינים במפורש בחוק.

(2) אין לאסוף מידע רגיש על אודות קטין מתחת לגיל 18 למאגר מידע, אלא בהסכמת הוריו או אפוטרופוס חוקי שנקבע לו או על בסיס סמכות שנקבעה לאסוף מידע מסוג זה על קטינים במפורש בחוק.

(3) אין לאסוף מידע על אודות קטין מעל גיל 13 למאגר המידע אלא בהסכמת הקטין.

(4) גורם שקיבל הסכמה כדין לאיסוף מידע על אודות קטין למאגר מידע למטרה מסוימת, או שהוסמך על פי חוק לעשות כן, יאסוף

וישמור רק את המידע המינימלי הנדרש לצורך השגת אותה מטרה.

(5) מי שאוסף מידע על אודות קטין למאגר מידע יחזיק תיעוד מפורט ומדויק של תהליכי קבלת ההסכמה לאיסוף המידע ומטרות השימוש בו, ושל השימוש בפועל במידע על ידו.

(6) מידע שנאסף על אודות קטין מתחת לגיל 13 ומידע רגיש שנאסף על אודות קטין מתחת לגיל 18 למאגר מידע, לא ישמשו לפעילות דיוור ישיר או מתן שירותי דיוור ישיר, לרבות לא להצגת פרסומות המיועדות לו או לשבמותו.

הוספת סעיף 13ב אחרי סעיף 13א לחוק העיקרי, יבוא:

”חזרה מהסכמה לשימוש

במידע על אודות קטין”

13ב (1) לכל אדם, לרבות קטין, תהא הזכות לדרוש את ביטול הסכמה שניתנה לשימוש במידע על אודותיו בעת היותו קטין, וזאת ללא תלות בזהות נותן ההסכמה או בסוג המידע.

(2) קבלת דרישתו של אדם לחזור מהסכמה שניתנה בעניינו בעת היותו קטין משמעותה הפסקת השימוש במידע, לרבות הפסקת העברתו לצדדים שלישיים, ומחיקתו ממאגר המידע.

(3) סרב מי שקיבל את ההסכמה לשימוש במידע לבקשת החזרה מההסכמה של אדם, תהא לאותו אדם זכות לערער על סירוב זה בפני בית המשפט המוסמך.

סעיף 17 (בנוסחו היום) יהפוך לסעיף 17א, ואחריו יבוא:

תיקון סעיף 17

17ב (ב) מי שמבקש לאסוף ולהשתמש במידע על אודות קטינים במאגר מידע מחויב לערוך תסקיר השפעה על הפרטיות, לממש עקרונות של תכנון לפרטיות בטרם הפעלת מאגר המידע ולאורך פעולתו של מאגר המידע וליישם אמצעי אבטחת מידע הולמים. שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות הליכי קיום תסקיר השפעה על

הפרטיות, עקרונות תכנון לפרטיות והוראות אבטחת מידע

למאגרי מידע על אודות קטינים.

באמצע סעיף (א), לאחר ";", יבוא:

תיקון סעיף 29א

הייתה הפגיעה בפרטיותו של קטין, רשאי בית המשפט לחייב הפוגע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום האמור, בלא הוכחת נזק.

בסעיף (ב), הוספת סעיף (3), בו יבוא:

במשפט כאמור בפסקה (1) בו נקבעה פגיעה בפרטיותו של קטין, רשאי בית המשפט לחייב הפוגע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום האמור בסעיף (1), בלא הוכחת נזק. הוכח כי הפגיעה הייתה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום האמור בסעיף זה, בלא הוכחת נזק.

נספח ב' – נוסח חוק הגנת הפרטיות המשלב את הצעת החוק

חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981*

(שינויים באדום)

פרק א': פגיעה בפרטיות

1. איסור הפגיעה בפרטיות
 2. פגיעה בפרטיות מהי
- לא יפגע אדם בפרטיות של זולתו ללא הסכמתו.
- פגיעה בפרטיות היא אחת מאלה:
- (1) בילוש או התחקות אחרי אדם, העלולים להטרידו, או הטרדה אחרת;
 - (2) האזנה האסורה על פי חוק;
 - (3) צילום אדם כשהוא ברשות היחיד;
 - (4) פרסום תצלומו של אדם ברבים בנסיבות שבהן עלול הפרסום להשפילו או לבזותו;
- (4א) פרסום תצלומו של נפגע ברבים שצולם בזמן הפגיעה או סמוך לאחריה באופן שניתן לזהותו ובנסיבות שבהן עלול הפרסום להביאו במבוכה, למעט פרסום תצלום בלא השהיות בין רגע הצילום לרגע השידור בפועל שאינו חורג מהסביר באותן נסיבות; לעניין זה, "נפגע" – מי שסבל מפגיעה גופנית או נפשית עקב אירוע פתאומי ושפגיעתו ניכרת לעין;
- (5) העתקת תוכן של מכתב או כתב אחר שלא נועד לפרסום, או שימוש בתכנו, בלי רשות מאת הנמען או הכותב, והכל אם אין הכתב בעל ערך היסטורי ולא עברו חמש עשרה שנים ממועד כתיבתו; לעניין זה, "כתב" – לרבות מסר אלקטרוני כהגדרתו בחוק חתימה אלקטרונית, התשס"א-2001;
- (6) שימוש בשם אדם, בכינויו, בתמונתו או בקולו, לשם ריווח;
- (7) הפרה של חובת סודיות שנקבעה בדין לגבי עניניו הפרטיים של אדם;
- (8) הפרה של חובת סודיות לגבי עניניו הפרטיים של אדם, שנקבעה בהסכם מפורש או משתמע;
- (9) שימוש בידיעה על עניניו הפרטיים של אדם או מסירתה לאחר, שלא למטרה שלשמה נמסרה;
- (10) פרסומו או מסירתו של דבר שהושג בדרך פגיעה בפרטיות לפי פסקאות (1) עד (7) או (9);
- (11) פרסומו של ענין הנוגע לצנעת חייו האישיים של אדם, לרבות עברו המיני, או למצב בריאותו, או להתנהגותו ברשות היחיד.
- 2א. (א) לעניין חוק זה רואים כפגיעה בפרטיות גם פרסום ברבים של תצלום גופת אדם גלויה באופן שניתן לזהותה, אלא אם כן התקיים אחד מאלה:
- (1) אותו אדם הסכים בחייו לפגיעה כאמור;
 - (2) חלפו 15 שנים ממועד פטירתו של אותו אדם;
 - (3) התקבלה הסכמה לפגיעה כאמור מאת הראשון מבין המפורטים בפסקאות משנה (א) עד (2), שעודו בחיים, ובלבד שהנפטר לא התנגד בחייו לפגיעה כאמור וילדו או הורו לא הודיע למפרסם

פרסום תצלום של נפטר

או לאחר מטעמו כי הוא מתנגד לפרסום:

- (א) בן זוגו;
- (ב) כל ילדיו;
- (ג) הוריו;
- (ד) כל אחיו;

(4) לא היו לנפטר קרובי משפחה המנויים בפסקה (3) ובית המשפט אישר את הפרסום.
(ב) בן זוגו של נפטר, ילדו, הורה או אחיו רשיאם להגיש תובענה אזרחית בשל פרסום לפי סעיף זה.

פרטיות קטינים 2ב. (א) כל קטין זכאי לפרטיות ולהגנה על פרטיותו.

(ב) אין פוגעים בפרטיותו של קטין אלא בהתאם להוראות הדין. פגיעה בפרטיותו של קטין על ידי הורה או אפוטרופסו מותרת רק אם הדבר נעשה לטובתו של הקטין ולשם הגנה על אינטרס כשר שלו.

הגדרת מונחים 3. לענין חוק זה –

"אדם", לענין סעיפים 2, 7, 13, 14, 17ב, 17ג, 17ו, 17ז, 23א, 23ב ו-25 – למעט תאגיד;

"הסכמה" – הסכמה מדעת, במפורש או מכללא;

"מחזיק, לענין מאגר מידע" – מי שמצוי ברשותו מאגר מידע דרך קבע והוא רשאי לעשות בו שימוש;

"פרסום" – במשמעותו בסעיף 2 לחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965;

"צילום" – לרבות הסרטה;

"קטין" – אדם שטרם מלאו לו שמונה עשרה.

"שימוש – לרבות גילוי, העברה ומסירה.

פגיעה בפרטיות – 4. פגיעה בפרטיות היא עוולה אזרחית, והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש], יחולו עליה בכפוף להוראות עוולה אזרחית חוק זה.

פגיעה בפרטיות – 5. הפוגע במזיד בפרטיות זולתו, באחת הדרכים האמורות בסעיף 2(1), (3) עד (7) ו-(9) עד (11), דינו – מאסר 5 שנים. הפוגע במזיד בפרטיותו של קטין בדרכים כאמור, דינו מאסר 7 שנים.

מעשה של מה בכך 6. לא תהיה זכות לתביעה אזרחית או פלילית לפי חוק זה בשל פגיעה שאין בה ממש.

פרק ב': הגנה על הפרטיות במאגרי מידע

7. בפרק זה ובפרק ד' – הגדרות

"אבטחת מידע" – הגנה על שלמות המידע, או הגנה על המידע מפני חשיפה, שימוש או העתקה, והכל ללא רשות בדין;

"מאגר מידע" – אוסף נתוני מידע, המוחזק באמצעי מגנטי או אופטי והמיועד לעיבוד ממוחשב, למעט

–

- (1) אוסף לשימוש אישי שאינו למטרות עסק; או
- (2) אוסף הכולל רק שם, מען ודרכי התקשרות, שבשלעצמו אינו יוצר איפיון שיש בו פגיעה בפרטיות לגבי בני האדם ששמותיהם כלולים בו, ובלבד שלבעל האוסף או לתאגיד בשליטתו אין אוסף נוסף;

"מידע" – נתונים על אישיותו של אדם, מעמדו האישי, צנעת אישיותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, הכשרתו המקצועית, דעותיו ואמונתו;
"מידע רגיש" –

- (1) נתונים על אישיותו של אדם, צנעת אישיותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, דעותיו ואמונתו;
- (2) מידע ששר המשפטים קבע בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, שהוא מידע רגיש;

"מנהל מאגר" – מנהל פעיל של גוף שבבעלותו או בהחזקתו מאגר מידע או מי שמנהל כאמור הסמיכו לענין זה;

"רשם" – מי שמתקיימים בו תנאי הכשירות למינוי שופט של בית משפט השלום, והממשלה מינתה אותו, בהודעה ברשומות, לנהל את פנקס מאגרי מידע (להלן – הפנקס) כאמור בסעיף 12;

"שלמות מידע" – זהות הנתונים במאגר מידע למקור שממנו נשאבו, בלא ששוננו, נמסרו או הושמדו ללא רשות כדין.

סימן א': מאגרי מידע

8. (א) לא ינהל אדם ולא יחזיק מאגר מידע החייב ברישום לפי סעיף זה, אלא אם כן התקיים אחד מאלה:

רישום מאגר מידע
והשימוש בו

- (1) המאגר נרשם בפנקס;
- (2) הוגשה בקשה לרישום המאגר והתקיימו הוראות סעיף 10(ב);
- (3) המאגר חייב ברישום לפי סעיף קטן (ה) והוראת הרשם כללה הרשאה לניהול והחזקה של המאגר עד רישומו.
- (ב) לא ישתמש אדם במידע שבמאגר מידע החייב ברישום לפי סעיף זה, אלא למטרה שלשמה הוקם המאגר.

(ג) בעל מאגר מידע חייב ברישום בפנקס ועל בעל המאגר לרשמו אם נתקיים בו אחד מאלה:

- (1) מספר האנשים שמידע עליהם נמצא במאגר עולה על 10,000;
- (2) יש במאגר מידע רגיש;
- (3) המאגר כולל מידע על אנשים והמידע לא נמסר על ידיהם, מטעמם או בהסכמתם למאגר זה;
- (4) המאגר הוא של גוף ציבורי בהגדרתו בסעיף 23;
- (5) המאגר משמש לשירותי דיוור ישיר כאמור בסעיף 17.

- 94 -

על מאגרי המידע, רישומם ואבטחת המידע בהם; גודלה של היחידה יותאם לצורכי הפיקוח.

(ה) הרשם יעמוד בראש יחידת הפיקוח, והוא ימנה את המפקחים לצורך ביצוע הפיקוח לפי חוק זה; לא יתמנה למפקח אלא מי שקיבל הכשרה מקצועית מתאימה בתחום מיחשוב ואבטחת מידע והפעלת סמכויות לפי חוק זה, ומשטרת ישראל לא הביעה התנגדות למינויו מטעמים של שמירה על בטחון הציבור.

(ה1) לצורך ביצוע תפקידיו רשאי מפקח –

- (1) לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור לו ידיעות ומסמכים המתייחסים למאגר מידע;
- (2) להיכנס למקום שיש לו יסוד סביר להניח כי מופעל בו מאגר מידע, לערוך בו חיפוש ולתפוס חפץ, אם שוכנע כי הדבר דרוש לשם הבטחת ביצוע חוק זה וכדי למנוע עבירה על הוראותיו; על חפץ שנתפס לפי סעיף זה יחולו הוראות פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], תשכ"ט-1969; סדרי כניסה למיתקן צבאי או למיתקן של רשות בטחון כמשמעותה בסעיף 19(ג) ייקבעו על ידי שר המשפטים בהתייעצות עם השר הממונה על רשות הבטחון, לפי הענין; בפסקה זו, "חפץ" – לרבות חומר מחשב, ופלט כהגדרתם בחוק המחשבים, תשנ"ה-1995;
- (3) על אף הוראות פסקה (2), לא ייכנס למקום כאמור המשמש למגורים בלבד, אלא לפי צו מאת שופט של בית משפט שלום.

- (1) הפר מחזיק או בעל של מאגר מידע הוראות של חוק זה או התקנות לפיו, או לא מילא אחרי דרישה שהפנה אליו הרשם, רשאי הרשם להתלות את תוקפו של הרישום לתקופה שיקבע או לבטל את רישומו של מאגר המידע בפנקס, ובלבד שקודם להתליה או לביטול ניתנה לבעל המאגר הזדמנות להשמיע את טענותיו.
- (ז) דין הרשם ודין מי שפועל מטעמו כדין עובד המדינה.

10א. לא יאוחר מ-1 באפריל בכל שנה תגיש המועצה להגנת הפרטיות לועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת דין וחשבון שיכין הרשם על פעולות האכיפה והפיקוח בשנה שקדמה להגשת הדו"ח, בצירוף הערותיה של המועצה.

דו"ח הגנה על
הפרטיות

- חובת מבקש מידע 11. פניה לאדם לקבלת מידע לשם החזקתו או שימוש בו במאגר מידע תלויה בהודעה שיצויינו בה –
- (1) אם חלה על אותו אדם חובה חוקית למסור את המידע, או שמסירת המידע תלויה ברצונו ובהסכמתו;
 - (2) המטרה אשר לשמה מבוקש המידע;
 - (3) למי יימסר המידע ומטרות המסירה.

11א. (1) מבקש מידע על אודות קטינים יפרסם מסמכי הצהרה על מדיניות הגנת הפרטיות הננקטת על ידו. (2) נוסח ההודעה כאמור בסעיף 11 תנוסח באופן ברור, תמציתי והולם. היתה בקשת המידע מופנית לקטינים, תהא צורתה מותאמת לגילם, כולל ציורים ושפה גרפית.

חובת מבקש מידע
על אודות קטין

- (3) נוסח הודעה על פי סעיף 11 כאמור תכלול בנוסף אזהרה מודגשת על כי מתן ההסכמה עשוי להביא לפגיעה בפרטיותו של קטין, הסבר בהיר ותמציתי בדבר ההשלכות האפשריות של מתן ההסכמה.
- (4) יידוע וקבלת הסכמה להעברת מידע על אודות קטין לגורמים שלישיים יהיו נפרדים מהיידוע וההסכמה לאיסוף המידע. בתהליך היידוע יפורטו הגורמים אליהם עשוי המידע להיות מועבר והמטרות שלשמן הוא יועבר.
- (5) על מבקש מידע על אודות קטינים להשקיע מאמצים סבירים ולפעול במגוון דרכים העומדות לרשותו על מנת לוודא כי ההסכמה לאיסוף ושימוש במידע על אודות קטין ניתנה על-ידי הגורם

המוסמך להעניק הסכמה זו. השימוש במידע הנאסף והמעובד לצורכי תהליכי וידוא אלה יהא אך רק לצורך זה, ואסור למבקש מידע, או מי מטעמו, לעשות שימוש במידע זה לצרכים אחרים, לרבות לצרכים מסחריים.

11. (1) אין לאסוף מידע על אודות קטין מתחת לגיל 13 למאגר מידע אלא בהסכמת הוריו או אפוטרופוס חוקי שנקבע לו או על בסיס סמכות שנקבעה לאוסף מידע על קטינים במפורש בחוק. (2) אין לאסוף מידע רגיש על אודות קטין מתחת לגיל 18 למאגר מידע, אלא בהסכמת הוריו או אפוטרופוס חוקי שנקבע לו או על בסיס סמכות שנקבעה לאסוף מידע מסוג זה על קטינים במפורש בחוק.

הגבלות בדבר איסוף ושימוש במידע על אודות קטין

(3) אין לאסוף מידע על אודות קטין מעל גיל 13 למאגר המידע אלא בהסכמת הקטין. (4) גורם שקיבל הסכמה כדין לאיסוף מידע על אודות קטין למאגר מידע למטרה מסוימת, או שהוסמך על פי חוק לעשות כן, יאסוף וישמור רק את המידע המינימלי הנדרש לצורך השגת אותה מטרה. (5) מי שאוסף מידע על אודות קטין למאגר מידע יחזיק תיעוד מפורט ומדויק של תהליכי קבלת ההסכמה לאיסוף המידע ומטרת השימוש בו, ושל השימוש בפועל במידע על ידו. (6) מידע שנאסף על אודות קטין מתחת לגיל 13 ומידע רגיש שנאסף על אודות קטין מתחת לגיל 18 למאגר מידע, לא ישמשו לפעילות דיוור ישיר או מתן שירותי דיוור ישיר, לרבות לא להצגת פרסומות המיועדות לו או לשכמותו.

12. (א) הרשם ינהל פנקס מאגרי מידע אשר יהיה פתוח לעיונו של הציבור. (ב) הפנקס יכיל את הפרטים לרישום מאגר המידע כאמור בסעיף 9. (ג) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), במאגר של רשות בטחון, הפרטים המפורטים בסעיף 9(ב)(3), (4) ו-(5) לא יהיו פתוחים לעיונו של הציבור.

פנקס מאגרי מידע

13. (א) כל אדם זכאי לעיין בעצמו, או על ידי בא-כוחו שהרשהו בכתב או על ידי אפוטרופוסו, במידע שעליו המוחזק במאגר מידע.

(ב) בעל מאגר מידע יאפשר עיון במידע, לפי בקשת אדם כאמור בסעיף קטן (א) (להלן – המבקש), בשפה העברית, הערבית או האנגלית.

(ג) בעל המאגר רשאי שלא למסור למבקש מידע המתייחס למצבו הרפואי או הנפשי אם לדעתו עלול המידע לגרום נזק חמור לבריאותו הגופנית או הנפשית של המבקש או לסכן את חייו; במקרה זה ימסור בעל המאגר את המידע לרופא או לפסיכולוג מטעמו של המבקש.

(ג1) אין בהוראות סעיף זה כדי לחייב למסור מידע בניגוד לחסיון שנקבע לפי כל דין, אלא אם כן המבקש הוא מי שהחסיון נועד לטובתו.

בסעיף קטן זה, "דין" – לרבות הלכה פסוקה.

(ד) האופן, התנאים והתשלום למימושה של זכות העיון במידע ייקבעו בתקנות.

(ה) הוראות סעיף זה וסעיף 13א לא יחולו –

(1) על מאגר מידע של רשות בטחון כמשמעותה בסעיף 19(ג);

(1א) על מאגר מידע של שירות בתי הסוהר;

(2) על מאגר מידע של רשות מס כמשמעותה בחוק לתיקון דיני מסים (חילופי ידיעות בין רשויות מס), תשכ"ז-1967;

(3) בשבטחון המדינה, יחסי חוץ שלה או הוראות חיקוק מחייבים שלא לגלות לאדם מידע שעליו;

(4) על מאגר מידע של גופים אשר שר המשפטים בהתייעצות עם שר הבטחון או עם שר החוץ, לפי הענין, ובאישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, קבע כי הוא כולל מידע שבטחון המדינה או יחסי החוץ שלה מחייבים שלא לגלותו (להלן – מידע סודי), ובלבד שאדם המבקש לעיין במידע שעליו המוחזק באותו מאגר יהיה זכאי לעיין במידע שאינו מידע סודי;

(5) על מאגר מידע אודות חקירות ואכיפת החוק של רשות המוסמכת לחקור על פי דין בעבירה, אשר שר המשפטים קבע אותה בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת;

(6) על מאגר מידע שהוקם לפי סעיף 28 לחוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000.

13א. בלי לגרוע מהוראות סעיף 13 –

(1) בעל מאגר מידע, המחזיק אותו אצל אחר (בסעיף זה – המחזיק), יפנה את המבקש אל המחזיק, תוך ציון מענו, ויורה למחזיק, בכתב, לאפשר למבקש את העיון;

(2) פנה המבקש תחילה למחזיק, יודיע לו המחזיק אם הוא מחזיק מידע עליו, וכן את שם בעל מאגר המידע ואת מענו.

עיון במידע שאינו בהחזקת בעל המאגר

13ב. (1) לכל אדם, לרבות קטין, תהא הזכות לדרוש את ביטול הסכמה שניתנה לשימוש במידע על אודותיו בעת היותו קטין, וזאת ללא תלות בזוהות נותן ההסכמה או בסוג המידע.

(2) קבלת דרישתו של אדם לחזור מהסכמה שניתנה בעניינו בעת היותו קטין משמעותה הפסקת השימוש במידע, לרבות הפסקת העברתו לצדדים שלישיים, ומחיקתו ממאגר המידע.

(3) סרב מי שקיבל את ההסכמה לשימוש במידע לבקשת החזרה מההסכמה של אדם, תהא לאותו אדם זכות לערער על סירוב זה בפני בית המשפט המוסמך.

חזרה מהסכמה לשימוש במידע על אודות קטין

14. (א) אדם שעיין במידע שעליו ומצא כי אינו נכון, שלם, ברור או מעודכן, רשאי לפנות לבעל מאגר המידע, ואם הוא תושב חוץ – למחזיק מאגר המידע, בבקשה לתקן את המידע או למוחקו.

(ב) הסכים בעל מאגר המידע לבקשה כאמור בסעיף קטן (א), יבצע את השינויים הנדרשים במידע שברשותו ויודיע עליהם לכל מי שקיבל ממנו את המידע בתקופה שנקבעה בתקנות.

(ג) סירב בעל מאגר המידע למלא בקשה כאמור בסעיף קטן (א), יודיע על כך למבקש, באופן ובדרך שנקבעו בתקנות.

(ד) מחזיק חייב לתקן מידע, אם בעל מאגר המידע הסכים לתיקון המבוקש או שבית משפט ציווה על התיקון.

תיקון מידע

15. על סירובו של בעל מאגר מידע לאפשר עיון כאמור בסעיף 13 או בסעיף 14א ועל הודעת סירוב כאמור בסעיף 14(ג), רשאי מבקש המידע להגיש תובענה לבית המשפט באופן ובדרך שנקבעו בתקנות.

תובענה לבית המשפט

16. לא יגלה אדם מידע שהגיע אליו בתוקף תפקידו כעובד, כמנהל או כמחזיק של מאגר מידע, אלא לצורך ביצוע עבודתו או לביצוע חוק זה או על פי צו בית משפט בקשר להליך משפטי; אם הוגשה הבקשה לפני תחילת ההליך תידון הבקשה בבית משפט השלום. המפר הוראות סעיף זה, דינו – מאסר 5 שנים.

סודיות

17. (א) בעל מאגר מידע, מחזיק במאגר מידע או מנהל מאגר מידע, כל אחד מהם אחראי לאבטחת המידע שבמאגר המידע.

אחריות לאבטחת
מידע

(ב) מי שמבקש לאסוף ולהשתמש במידע על אודות קטינים במאגר מידע מחויב לערוך תסקיר השפעה על הפרטיות, לממש עקרונות של תכנון לפרטיות בטרם הפעלת מאגר המידע ולאורך פעולתו של מאגר המידע וליישם אמצעי אבטחת מידע הולמים. שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות הליכי קיום תסקיר השפעה על הפרטיות, עקרונות תכנון לפרטיות והוראות אבטחת מידע למאגרי מידע על אודות קטינים.

17א. (א) מחזיק במאגרי מידע של בעלים שונים יבטיח כי אפשרות הגישה לכל מאגר תהיה נתונה רק למי שהורשו לכך במפורש בהסכם בכתב בינו לבין בעליו של אותו מאגר.

מחזיק במאגרים של
בעלים שונים

(ב) מחזיק שברשותו חמישה מאגרי מידע לפחות, החייבים ברישום לפי סעיף 8, ימסור לרשם, מדי שנה, רשימה של מאגרי המידע שברשותו, בציון שמות בעלי המאגרים, תצהיר על כך שלגבי כל אחד מן המאגרים נקבעו הזכאים בגישה למאגר בהסכם בינו לבין הבעלים, ושמו של הממונה על האבטחה כאמור בסעיף 17ב.

17ב. (א) הגופים המפורטים להלן חייבים במינוי אדם בעל הכשרה מתאימה שיהיה ממונה על אבטחת מידע (להלן – הממונה):

ממונה על אבטחה

(1) מחזיק בחמישה מאגרי מידע החייבים ברישום לפי סעיף 8;

(2) גוף ציבורי כהגדרתו בסעיף 23;

(3) בנק, חברת ביטוח, חברה העוסקת בדירוג או בהערכה של אשראי.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף 17, הממונה יהיה אחראי לאבטחת המידע במאגרים המוחזקים ברשות הגופים כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) לא ימונה כממונה מי שהורשע בעבירה שיש עמה קלון או בעבירה על הוראות חוק זה.

סימן ב': דיוור ישיר

17ג. בסימן זה –

הגדרות

"דיוור ישיר" – פניה אישית לאדם, בהתבסס על השתייכותו לקבוצת אוכלוסין, שנקבעה על פי איפיון אחד או יותר של בני אדם ששמותיהם כלולים במאגר מידע;

"פניה" – לרבות בכתב, בדפוס, בטלפון, בפקסימיליה, בדרך ממוחשבת או באמצעי אחר;

"שירותי דיוור ישיר" – מתן שירותי דיוור ישיר לאחרים בדרך של העברת רשימות, מדבקות או נתונים בכל אמצעי שהוא.

17ד. לא ינהל אדם ולא יחזיק מאגר מידע המשמש לשירותי דיוור ישיר, אלא אם כן הוא רשום בפנקס ואחת ממטרותיו הרשומות היא שירותי דיוור.

דיוור ישיר

ציון מקור המידע 17ה. לא ינהל אדם ולא יחזיק מאגר מידע המשמש לשירותי דיוור ישיר, אלא אם כן יש בידו רישום המציין את המקור שממנו קיבל כל אוסף נתונים המשמש לצורך מאגר המידע ומועד קבלתו, וכן למי מסר כל אוסף נתונים כאמור.

117. (א) כל פניה בדיוור ישיר תכיל באופן ברור ובולט –

מחיקת מידע ממאגר
המשמש לדיוור ישיר

- (1) ציון כי הפניה היא בדיוור ישיר, בצירוף ציון מספר הרישום של המאגר המשמש לשירותי דיוור ישיר בפנקס מאגרי מידע;
- (2) הודעה על זכותו של מקבל הפניה להימחק מן המאגר כאמור בסעיף קטן (ב), בצירוף המען שאליו יש לפנות לצורך כך;
- (3) זהותו ומענו של בעל מאגר המידע שבו מצוי המידע שעל פיו בוצעה הפניה, והמקורות שמהם קיבל בעל המאגר מידע זה.
- (ב) כל אדם זכאי לדרוש, בכתב, מבעל מאגר מידע המשמש לדיוור ישיר, שמידע המתייחס אליו יימחק ממאגר המידע.
- (ג) כל אדם זכאי לדרוש, בכתב, מבעל מאגר המידע המשמש לשירותי דיוור ישיר או מבעל מאגר המידע שבו מצוי המידע שעל-פיו בוצעה הפניה, כי מידע המתייחס אליו לא יימסר לאדם, לסוג בני אדם או לאנשים מסויימים, והכל לפרק זמן מוגבל או קבוע.
- (ד) הודיע אדם לבעל מאגר המידע על דרישתו כאמור בסעיפים קטנים (ב) או (ג), יפעל בעל המאגר בהתאם לדרישה ויודיע לאדם, בכתב, כי פעל על פיה.
- (ה) לא הודיע בעל מאגר המידע כאמור בסעיף קטן (ד) תוך 30 ימים מיום קבלת הדרישה, רשאי האדם שהמידע מתייחס אליו לפנות לבית משפט השלום בדרך שנקבעה בתקנות, כדי שיורה לבעל מאגר המידע לפעול כאמור.
- (ו) הזכויות לפי סעיף זה של נפטר שרשום במאגר מידע נתונות גם לבן זוגו, לילדו, להורו או לאחיו.

תחולה על ידיעות
17ז. הוראות סימן זה יחולו על ידיעות הנוגעות לענייניו הפרטיים של אדם, אף שאינם בגדר מידע, כשם שהן חלות על מידע.

אי תחולה על גוף
ציבורי
17ח. סימן זה לא יחול על גוף ציבורי כמשמעותו בסעיף 23(1) במילוי תפקידיו על פי דין.

שמירת דינים
17ט. הוראות סימן זה באות להוסיף על הוראות כל דין.

פרק ג': הגנות

18. במשפט פלילי או אזרחי בשל פגיעה בפרטיות תהא זו הגנה טובה אם נתקיימה אחת מאלה:
 - (1) הפגיעה נעשתה בדרך של פרסום שהוא מוגן לפי סעיף 13 לחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965;
 - (2) הנתבע או הנאשם עשה את הפגיעה בתום לב באחת הנסיבות האלה:
 - (א) הוא לא ידע ולא היה עליו לדעת על אפשרות הפגיעה בפרטיות;
 - (ב) הפגיעה נעשתה בנסיבות שבהן היתה מוטלת על הפוגע חובה חוקית, מוסרית, חברתית או מקצועית לעשותה;
 - (ג) הפגיעה נעשתה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הפוגע;

הגנות מה הן

- 100 -

ובדרך שבהם פורסמה הפגיעה ולא היתה מסוייגת.

פרק ד': מסירת מידע או ידיעות מאת גופים ציבוריים

הגדרות 23. בפרק זה –

”גוף ציבורי” –

- (1) משרדי הממשלה ומוסדות מדינה אחרים, רשות מקומית וגוף אחר הממלא תפקידים ציבוריים על פי דין;
- (2) גוף ששר המשפטים קבע בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, ובלבד שבצו ייקבעו סוגי המידע והידיעות שהגוף יהיה רשאי למסור ולקבל;
- (3) (נמחקה);

”מאגר מידע”, ”מידע”, ”הרשם”, ו”שימוש” – (נמחקו).

23א. הוראות פרק זה יחולו על ידיעות על עניניו הפרטיים של אדם, אף שאינן בגדר מידע, כשם שהן חלות על מידע.

תחולה על ידיעות

23ב. (א) מסירת מידע מאת גוף ציבורי אסורה, זולת אם המידע פורסם לרבים על פי סמכות כדין, או הועמד לעיון הרבים על פי סמכות כדין, או שהאדם אשר המידע מתייחס אליו נתן הסכמתו למסירה.
(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע מרשות בטחון כמשמעותה בסעיף 19 לקבל או למסור מידע לשם מילוי תפקידה, ובלבד שהמסירה או הקבלה לא נאסרה בחיקוק.

איסור על מסירת מידע

23ג. מסירת המידע מותרת, על אף האמור בסעיף 23ב, אם לא נאסרה בחיקוק או בעקרונות של אתיקה מקצועית –

סייג לאיסור

(1) בין גופים ציבוריים, אם נתקיים אחד מאלה:

- (א) מסירת המידע היא במסגרת הסמכויות או התפקידים של מוסר המידע והיא דרושה למטרת ביצוע חיקוק או למטרה במסגרת הסמכויות או התפקידים של מוסר המידע או מקבלו;
 - (ב) מסירת המידע היא לגוף ציבורי הרשאי לדרוש אותו מידע על פי דין מכל מקור אחר;
 - (2) מגוף ציבורי למשרד ממשלתי או למוסד מדינה אחר, או בין משרדים או מוסדות כאמור, אם מסירת המידע דרושה למטרת ביצוע כל חיקוק או למטרה במסגרת הסמכויות או התפקידים של מוסר המידע או מקבלו;
- אולם לא יימסר מידע כאמור שניתן בתנאי שלא יימסר לאחר.

23ד. (א) גוף ציבורי המוסר דרך קבע מידע בהתאם לסעיף 23ג יפרט עובדה זו על כל דרישת מידע בהתאם לחוק.

חובותיו של גוף ציבורי

- (ב) גוף ציבורי המוסר מידע בהתאם לסעיף 23ג יקיים רישום של המידע שנמסר.
- (ג) גוף ציבורי המקבל דרך קבע מידע בהתאם לסעיף 23ג, והמידע נאגר במאגר מידע, יודיע על כך

לרשם ועובדה זו תיכלל בפרטי רשימת מאגרי המידע לפי סעיף 12.

(ד) גוף ציבורי שקיבל מידע בהתאם לסעיף 23 לא יעשה בו שימוש אלא במסגרת הסמכויות או התפקידים שלו.

(ה) לענין חובת השמירה על סודיות לפי כל דין, מידע שנמסר לגוף ציבורי מכוח חוק זה, כמוהו כמידע שאותו גוף השיג מכל מקור אחר, ובנוסף יחולו על הגוף המקבל גם כל ההוראות החלות על הגוף המוסר.

23. (א) מקום שמידע שמותר למסרו לפי סעיפים 23 או 23 מצוי על גבי אותו קובץ עם מידע אחר (להלן – מידע עודף), רשאי הגוף המוסר את המידע למסור לגוף המקבל את המידע המבוקש עם המידע העודף.

(ב) מסירת מידע עודף לפי סעיף קטן (א) מותנית בקביעת נוהלים שיבטיחו מניעת שימוש בלשהו במידע עודף שנתקבל; נוהלים כאמור ייקבעו בתקנות וכל עוד לא נקבעו בתקנות, יקבע הגוף המבקש נוהלים כאמור בכתב, וימציא לגוף המוסר עותק מהם, לפי דרישתו.

מסירה מותרת אינה 123. מסירת מידע המותרת לפי חוק זה לא תהווה פגיעה בפרטיות ולא יחולו עליה הוראות סעיפים 2 ו-8.

23. שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי להתקין תקנות בדבר סדרי מסירת מידע לענין מסירת מידע מאת גופים ציבוריים.

23. (בוטל).

פרק ה': שונות

דין המדינה 24. חוק זה חל על המדינה.

25. (א) אדם שנפגע בפרטיותו ותוך ששה חדשים לאחר הפגיעה מת בלי שהגיש תובענה או קובלנה בשל אותה פגיעה, רשאים בן-זוגו, ילדו או הורהו, ואם לא השאיר בן-זוג, ילדים או הורים – אחיו או אחותו, להגיש, תוך ששה חדשים לאחר מותו, תובענה או קובלנה בשל אותה פגיעה.

(ב) אדם שהגיש תובענה או קובלנה בשל פגיעה בפרטיות ומת לפני סיום ההליך, רשאים בן-זוגו, ילדו או הורהו, ואם לא השאיר בן-זוג, ילדים או הורים – אחיו או אחותו, להודיע לבית המשפט, תוך ששה חדשים לאחר מותו, על רצונם להמשיך בתובענה או בקובלנה, ומשהודיע כאמור יבואו הם במקום התובע או הקובל.

התיישנות 26. תקופת ההתיישנות של תביעה אזרחית לפי חוק זה היא שנתיים.

27. על הליכים משפטיים בשל פגיעה בפרטיות יחולו הוראות סעיפים 21, 23 ו-24 לחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

28. במשפט פלילי או אזרחי בשל פגיעה בפרטיות אין להביא ראיה או לחקור עד בדבר שמו הרע של ראיות על שם רע, הנפגע או בדבר אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו.

29. (א) בנוסף לכל עונש וסעד אחר רשאי בית המשפט, במשפט פלילי או אזרחי בשל הפרה של הוראה מצוים נוספים מהוראות חוק זה, לצוות במפורט להלן, לפי הענין:

(1) על איסור הפצה של עתקי החומר הפוגע או על החרמתו; צו החרמה לפי פסקה זו כוחו יפה

כלפי כל אדם שברשותו נמצא חומר כזה לשם מכירה, הפצה או החסנה, גם אם אותו אדם לא היה צד למשפט; ציווה בית המשפט על החרמה, יורה מה ייעשה בעתקים שהוחרמו;

(2) על פרסום פסק הדין, כולו או מקצתו; הפרסום ייעשה על חשבון הנאשם או הנתבע, במקום, במידה ובדרך שקבע בית המשפט;

(3) על מסירת החומר הפוגע לנפגע;

(4) על השמדת מידע שנתקבל שלא כדין, או לאסור על שימוש במידע כאמור או במידע עודף בהגדרתו בסעיף 23ה, או להורות לגבי המידע כל הוראה אחרת.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע החזקת עותק של פרסום בספריות ציבוריות, בארכיונים וכיוצא באלה, זולת אם הטיל בית המשפט, בצו החרמה על פי סעיף קטן (א)(1), הגבלה גם על החזקה כזאת, ואין בהן כדי למנוע החזקת עותק של פרסום בידי הפרט.

29א. (א) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף 5, רשאי בית המשפט לחייבו לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, בלא הוכחת נזק; **הייתה הפגיעה בפרטיותו של קטין, רשאי בית המשפט לחייב הפוגע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום האמור, בלא הוכחת נזק.** חיוב בפיצוי לפי סעיף קטן זה הוא כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו.

פיצוי בלא הוכחת נזק

(ב) (1) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי סעיף 4, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, בלא הוכחת נזק.

(2) במשפט כאמור בפסקה (1) שבו הוכח כי הפגיעה בפרטיות נעשתה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור באותה פסקה, בלא הוכחת נזק.

(3) **במשפט כאמור בפסקה (1) בו נקבעה פגיעה בפרטיותו של קטין, רשאי בית המשפט לחייב הפוגע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום האמור בסעיף (1), בלא הוכחת נזק. הוכח כי הפגיעה הייתה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום האמור בסעיף זה, בלא הוכחת נזק.**

(ג) לא יקבל אדם פיצוי בלא הוכחת נזק לפי סעיף זה, בשל אותה פגיעה בפרטיות, יותר מפעם אחת.

(ד) הסכומים האמורים בסעיף זה יעודכנו ב-16 בכל חודש, בהתאם לשיעור השינוי במדד החדש לעומת המדד הבסיסי; לענין זה –

”מדד” – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

”המדד החדש” – מדד החודש שקדם לחודש העדכון;

”המדד הבסיסי” – מדד חודש מאי 2007.

30. (א) פורסמה פגיעה בפרטיות בעתון כמשמעותו בפקודת העתונות (להלן – עתון), ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל הפגיעה האדם שהביא את הדבר לעתון וגרם בכך לפרסומו, עורך העתון ומי שהחליט בפועל על פרסום אותה פגיעה בעתון, ובאחריות אזרחית ישא גם המוציא לאור של העתון.

אחריות בשל פרסום בעתון

(ב) באישום פלילי לפי סעיף זה תהא זאת הגנה טובה לעורך העתון שנקט אמצעים סבירים כדי למנוע פרסום אותה פגיעה ושלא ידע על פרסומה.

(ג) בסעיף זה, ”עורך עתון” – לרבות עורך בפועל.

31. פורסמה פגיעה בפרטיות בדפוס, למעט בעתון בעל תדירות הופעה של ארבעים ימים או פחות המוצא לאור על פי רשיון תקף, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל הפגיעה גם מחזיק בית הדפוס כמשמעותו

אחריות של מדפיס ומפיץ

בפקודת העתונות שבו הודפס הפרסום, ומי שמוכר את הפרסום או מפיץ אותו בדרך אחרת, ובלבד שלא ישא באחריות אלא אם ידעו או חייבים היו לדעת שהפרסום מכיל פגיעה בפרטיות.

31א. (א) העושה אחד מאלה, דינו – מאסר שנה:

- (1) מנהל, מחזיק או משתמש במאגר מידע בניגוד להוראות סעיף 8;
- (2) מוסר פרטים לא נכונים בבקשה לרישום מאגר מידע כנדרש בסעיף 9;
- (3) אינו מוסר פרטים או מוסר פרטים לא נכונים בהודעה המלווה בקשה לקבלת מידע לפי סעיף 11;
- (4) אינו מקיים את הוראות סעיפים 13 ו-13א לענין זכות העיון במידע המוחזק במאגר מידע, או אינו מתקן מידע על פי הוראות סעיף 14;
- (5) מאפשר גישה למאגר מידע בניגוד להוראות סעיף 17א(א) או אינו מוסר לרשם מסמכים או תצהיר בהתאם להוראות סעיף 17א(ב);
- (6) אינו ממנה ממונה על אבטחת מידע בהתאם להוראות סעיף 17ב;
- (7) מנהל או מחזיק מאגר המשמש לשירותי דיוור ישיר, בניגוד להוראות סעיפים 17ד עד 17ו;
- (8) מוסר מידע בניגוד לסעיפים 23 עד 23ה.

(ב) עבירה לפי סעיף זה אינה טעונה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות.

31ב. מעשה או מחלל בניגוד להוראות פרקים ב' או ד' או בניגוד לתקנות שהותקנו לפי חוק זה יהווה עוולה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש].

32. חומר שהושג תוך פגיעה בפרטיות יהיה פסול לשמש ראיה בבית משפט, ללא הסכמת הנפגע, זולת אם בית המשפט התיר מטעמים שיירשמו להשתמש בחומר, או אם היו לפוגע, שהיה צד להליך, הגנה או פטור לפי חוק זה.

33. בפקודת הנזיקין [נוסח חדש], סעיף 34א – בטל.

34. בתוספת לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, אחרי פסקה (12) יבוא:
" (13) עבירות על חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981."

35. הוראות חוק זה לא יגרעו מהוראות כל דין אחר.

36. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, בכל ענין הנוגע לביצועו, ובין השאר –

- (1) תנאי החזקת מידע ושמירתו במאגרי מידע;
- (2) תנאים להעברה של מידע אל מאגרי מידע שמחוץ לגבולות המדינה או מהם;
- (3) כללי התנהגות ואתיקה לבעלים, למחזיקים או למנהלים של מאגרי מידע ולעובדיהם;
- (4) הוראות לענין ביעור מידע עם הפסקת פעולתו של מאגר מידע.

36א. (א) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע –

- (1) אגרות בעבור רישום מאגר מידע ועיון בו לפי חוק זה;
- (2) אגרה, לתקופה שיקבע, בעבור מאגר מידע הרשום בפנקס (להלן – אגרה תקופתית), למעט מאגר מידע שבבעלות המדינה, ורשאי הוא לקבוע שיעורים שונים של אגרות תקופתיות לפי סוגים

של מאגרים, וכן את מועדי התשלום של האגרה התקופתית, ותוספת אגרה לאגרה תקופתית שלא שולמה במועדה.

(ב) בספי אגרות שנגבו לפי סעיף זה ייועדו לרשם וליחידת הפיקוח לצורך פעולתם לפי חוק זה.

(ג) לא שולמה האגרה התקופתית או תוספת האגרה לאגרה התקופתית, לפי הענין, בתוך שישה חודשים מהמועד שנקבע בתקנות לתשלום תוספת האגרה, יותלה רישומו של המאגר בפנקס עד לתשלום.

37. תחילתו של פרק ב' ששה חדשים מיום פרסומו של חוק זה.

תחילה

ביבליוגרפיה

מאמרים בעברית

- אלעד אורג "זכות לזהות מידע" **עיוני משפט** לג 423 (2010).
- שלומית אלמוג ואריאל בנדור "טובת ילדים, זכויות אדם" **ספר דמיר: על המשפט, ממשל וחברה** 93 (יואב דותן ואריאל בנדור עורכים, 2005).
- ניבה אלקין-קורן ומיכאל בירנהק "הקדמה: משפט וטכנולוגיות מידע" **רשת משפטית: משפט וטכנולוגיית מידע** 11 (ניבה אלקין-קורן ומיכאל בירנהק עורכים, 2011).
- מירן בוניאל-ניסים ומיכל דולב-כהן "פנים אל פנים (face-to-face) עם 'ילדי הפייסבוק' (Facebook): כיצד ילדים תופסים את השימוש ברשת החברתית פייסבוק" **מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית** כא 79 (2013).
- מיכאל בירנהק "שליטה והסכמה מדעת: הבסיס העיוני של הזכות לפרטיות" **משפט וממשל** יא 9 (2007).
- רבקה בר-יוסף "ילדות בסביבה החברתית המשתנה של סוף האלף השני" **מגמות** מ 368 (2000).
- אהרן ברק "זכויות אדם מוגנות והמשפט הפרטי" **ספר קלינגהופר על המשפט הציבורי** 163, (יצחק דמיר עורך, 1993).
- רות גביזון "איסור פרסום הפוגע בפרטיות – הזכות לפרטיות וזכות הציבור לדעת" **זכויות אזרח בישראל – קובץ מאמרים לכבוד חיים ה' כהן** 177 (רות גביזון עורכת, 1982).
- דן גבתון "לאיזה תלמיד החוק דואג? – חוק זכויות התלמיד: תרומתו ותפקידו בראי הפסיקה" **משפט ועסקים** יד 767 (2012).
- תמר גדרון "פרסום מידע פרטי: בחינה יישומית של הזכות לפרטיות במבט השוואתי", **עלי משפט** ח 133, 146 (תש"ע).
- רות זפרן "בירור אבהות על פי חוק מידע גנטי (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008 – בא לתקן יצא מקלקל" **חוקים** ג 191 (2011).
- ענת כהן ולאה עייני "דפוסי שימוש בפייסבוק בקרב בני-נוער וזיקה להליכים חינוכיים", **ספר כנס צ'ייס למחקרי טכנולוגיות למידה 2012: האדם הלומד בעידן הטכנולוגי** 8 (י' עשת-אלקלעי, א' כספי, ס' עדן, נ' גרי, י' יאיר, י' קלמן עורכים, 2012).
- רוברט ליכט-פטרן "קבלת החלטה בעניינה של ילדה – לקראת השלמה בין טובת הילדה לבין זכויות הילדה" **זכויות הילד והמשפט הישראלי** 429 (תמר מורג עורכת, 2010).
- דפנה למיש, רבקה ריב"ק ורותם אלוני "ילדים ישראלים גולשים באינטרנט: מפאניקה מוסרית להורות אחראית" **מגמות** מו (2-1) 137 (2009).
- תמר מורג "עשרים שנה אחרי: תפיסת זכויות הילד על פי האמנה בדבר זכויות הילד" **זכויות הילד והמשפט הישראלי** 15 (תמר מורג עורכת, 2010).

משה משעלי, יריב פאר ואוהד פורן "מנגנוני שמירה טכנולוגיים המותאמים להגנה ברשתות החברתיות

כרכיב משלים בתיווך הורי פרואקטיבי" **פסיכולוגיה**

עברית, <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3094>.

חנוך פלום "סגנונות תצורת הזהות בהתבגרות", **מתבגרים בישראל: היבטים אישיים, משפחתיים**

וחברתיים, 123 (חנוך פלום עורך, 1995).

יחיאל ש' קפלן "זכויות הילד בפסיקה בישראל – ראשית המעבר מפרטנליזם לאוטונומיה" **המשפט** ז 303

(2002).

יחיאל קפלן "זכות הילד לתבוע את הוריו בגין התעללות נפשית" **מגמות בקרימינולוגיה: תאוריה,**

מדיניות ויישום, לכבוד ד"ר מנחם הורוויץ בהגיעו לגבורות 463 (מאיר חובב, לסלי סבה ומנחם אמיר

עורכים, 2003).

יובל קרניאל "הילדה שלך והנסיך הלבן" **פנים – תרבות חברה וחינוך** 30 (2004) נמצא ב:

<https://www.itu.org.il/?CategoryID=579&ArticleID=2052>

בנימין שמואלי "בין רייטינג לזכויות הילד, בין סופר נני, בית ספר למוסיקה ומאסטר שף ילדים ל- Kid

Nation: אסדרת השתתפותם של ילדים בתוכניות מציאות (ראליטי) " **דין ודברים** ח 491 (2015).

ספרים בעברית

גדי אבידן, חן למפרט, גיש עמית הקול השותק – **מבט אחר על ילדים בבית-הספר** (2005).

אריק ה. אריקסון **ילדות וחברה – פסיכולוגיה של האדם בתמורות הזמן** (מתרגם אורי רפ, 1998).

מיכאל בירנהק **מרחב פרטי: הזכות לפרטיות בין משפט לטכנולוגיה** (2010).

אהרן ברק **פרשנות במשפט-פרשנות חוקתית** (1994).

אלי הלם **דיני הגנת הפרטיות** (2003).

דונלד ו' ויניקוט **הילד, משפחתו וסביבתו** (מתרגמת יהודית כפרי, 2004).

דונלד ו' ויניקוט **עצמי אמיתי, עצמי כוזב** (עורך עמנואל ברמן, 2009).

בלהה כהנא **חובות של הורים בנזיקין כלפי ילדיהם וסוגיות בנזיקין בהקשר לקטינים וצדדים**

שלישיים (2008).

פנינה ליפשיץ-אבירם **הסכמה מודעת של קטין לטיפול רפואי** (2006).

אלן סרוף, רוברט קופר וגאני דהארט **התפתחות הילד – טבעה ומהלכה** (הדר יעקובסון ונילי לנדסברגר

מתרגמים, 1998).

מישל פוקו **לפקח ולהעניש – הולדת בית הסוהר** (דניאלה יואל מתרגמת, 2015).

ז'אן פיאז'ה **שש מסות על ההתפתחות הנפשית** (מתרגם אליהו פורת, 1992).

נילי קרקו אייל **דוקטרינת ההסכמה מדעת בחוק זכויות החולה, תשנ"ו 1996** (2008).

מאמרים באנגלית

Mustafa Achoui & Marwan Dwairy, *Parental Control: A Second Cross-Cultural Research on Parenting and Psychological Adjustment of Children*, 19 J. CHILD. FAM. STUD. 16 (2010).

Susan B. Barnes, *A Privacy Paradox: Social Networking in the United States*, FIRST MONDAY (2006), <http://firstmonday.org/article/view/1394/1312#author>.

Gaia Bernstein & Zvi Triger, *Over-Parenting*, 44 U.C. DAVIS L. REV. 1221 (2011).

Edward J. Bloustein, *Privacy as an Aspect of Human Dignity: An Answer to Dean Prosser*, 39 N. Y. U. L. REV. 962 (1964).

danah boyd & Alice Marwick, *Social Privacy in Networked Publics: Teen's Attitudes, Practices and Strategies* (2011), available at SSRN: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1925128.

danah boyd, *Why Youth (Heart) Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life*, in YOUTH, IDENTITY AND DIGITAL MEDIA 120 (David Buckingham ed., 2008).

David Buckingham, *Introducing Identity*, in YOUTH, IDENTITY AND DIGITAL MEDIA 3 (David Buckingham ed., 2008).

M. Ryan Calo, *Against Notice Skepticism in Privacy (and Elsewhere)*, 87 NOTRE DAME L. REV. 1027, 1033 (2012).

M. Ryan Calo, *The Boundaries of Privacy Harm*, 86 IND. L. REV. 1131 (2011).

Wanda Cassidy, Margaret Jackson & Karen N. Brown, *Sticks and Stones Can Break My Bones, But How Can Pixels Hurt Me? – Students' Experiences with Cyber-Bullying*, 30 SCH. PSYCHOL. INT. 383 (2009).

Julie E. Cohen, *Examined Lives*, 52 STAN. L. REV. 1373, 1435 (2000).

Lynn M. Daggett, *Student Privacy and the Protection of Pupil Rights Act as Amended by No Child Left Behind*, 12 UC DAVIS J. JUV. L. & POL'Y 51 (2008).

Jacquelynne S. Eccles, *The development of children ages 6 to 14*, THE FUTURE OF CHILDREN, 9(2) (1999), available at: https://www.princeton.edu/futureofchildren/publications/docs/09_02_02.pdf.

Nathan Fisk, *"... When no one is hearing them swear" – Youth Safety and the Pedagogy of Surveillance*, 12 SURVEILL. SOC. 566 (2014).

Robert Gellman, *Fair Information Practices: A Basic History*, (2014), available at SSRN: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2415020

Bruce C. Hafen, *Children's Liberation and the New Egalitarianism: Some Reservations about Abandoning Youth to Their "Rights"*, 3 BYU. L. REV. 605 (1976).

Stuart N. Hart, *From Property to Person Status: Historical Perspective on Children's Rights*, 46 AM. PSY. 53 (1991).

Alexis Hiniker, Sarita Y. Schoenbeck, Julie A. Kientz *Not at the Dinner Table: Parent's and Children's Perspectives on Family Technology Rules* (2016), available at: http://media.wix.com/ugd/aof093_3ca344c37a2a4271a32a8670eeec5abf.pdf.

Chris J. Hoofnagle, Jennifer King, Su Li, & Joseph Turow, *How Different are Young Adults from Older Adults When it comes to Information Privacy Attitudes and Policies?* (2010), available at SSRN: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1589864.

Sook-Jung Lee *Parental Restrictive Mediation of Children's Internet Use: Effective for What and for Whom?*, 15 NEW MEDIA & SOC. 466 (2012)

Mary John, *Achieving Respect for Children's Views in Education*, in CHILDREN'S RIGHTS IN EDUCATION 134 (Stuart N. Hart, Cynthia Price Cohen, Martha Farrell Erickson & Malfrid Flekkoy eds., 2001).

Jonathan Kahn, *Privacy as A Legal Principle of Identity Maintenance*, 33 SETON HALL. L.J. 371 (2003).

Sonia Livingston, *Taking Risky Opportunities in Youthful Content Creation: Teenagers' Use of Social Networking Sites for Intimacy, Privacy and Self-expression*, 10 NEW MEDIA & SOC. 393, 404 (2008).

Sonia Livingstone & Ellen Helsper, *Balancing Opportunities and Risks in Teenagers' Use of the Internet: The Role of Online Skills and Internet Self-Efficacy*, 12 NEW MEDIA & SOC. 309 (2010).

Sonia Livingston, *Children's Privacy Online: Experimenting With Boundaries Within and Beyond the Family*, in COMPUTERS, PHONES, AND THE INTERNET: DOMESTICATING INFORMATION TECHNOLOGY 132 (R. Kraut, M. Brynin, & Kiesler, Sara, eds. 2006).

Sonia Livingstone & Ellen J. Helsper *Parental Mediation of Children's Internet Use*, 52 J. BROADCAST ELECTRON MEDIA 581 (2008).

Alice E. Marwick, Diego Murgia-Diaz, John G. Palfrey, *Youth, Privacy and Reputation*, Berkman Center Research Publication No. 2010-5, Harvard Public Law Working Paper No. 10 (2010).

Karyn D. McKinney, *Space, Body, and Mind: Parental Perceptions of Children's Privacy Needs*, 19 J. FAM. ISSUES 75 (1998).

Gary B. Melton, *Minors and Privacy: Are Legal and Psychological Concepts Compatible?*, 62 NEB. L. REV. 455 (1983).

Gustavo S. Mesch & Guy Beker *Are Norms of Disclosure of Online and Offline Personal Information Associated with the Disclosure of Personal Information Online?*, 36 HUM. COMMUN. RES. 570, 576 (2010).

Peter Nikken & Jeroen Jansz *Developing Scales to Measure Parental Mediation of Young Children's Internet use*, 39 LEARN. MEDIA. TECHNOL. 250 (2014) .

Lotem Perry-Hazan & Michael Birnhack, *Privacy, CCTV, and School Surveillance in the Shadow of Imagined Law*, 50 LAW & SOC. REV. 415 (2016).

Melissa Prober, *Please Don't Tell My Parents: The Validity of School Policies Mandating Parental Notification of a Student's Pregnancy*, 71 BROOK. L. REV. 557 (2005).

William L. Prosser, *Privacy (a Legal Analysis)*, 48 CAL. L. REV. 388 (1960).

Rivka Ribak, *Privacy is a Basic American Value: Globalization and the Construction of Web Privacy in Israel*, 10 COMM. REV. 1 (2007).

Tonya Ronny, *Trusting Children: How do Surveillance Technologies Alter a Childs' Experience of Trust and Responsibility?* 7 SURVEILL. SOC. 344, 354 (2010).

Neil M. Richards, *Four Privacy Myths in A WORLD WITHOUT PRIVACY?* (Austin Sarat, ed. 2015).

Hagit Sasson & Gustavo Mesch *Parental Mediation, Peer Norms and Risky Online Behavior among Adolescents*, 33 COMP. HUM. BEHAV. 32 (2014).

Paul M. Schwartz, *The EU–U.S. Privacy Collision: A Turn to Institutions and Procedures*, 126 HARV. L. REV. 1966 (2013).

Paul M. Schwartz & Daniel J Solove, *The PII Problem: Privacy and a New Concept of Personally Identifiable Information*, 86 N.Y.U. L.Q. REV. 1814 (2011).

Benjamin Shmueli & Ayelet Blecher-Prigat, *Privacy for Children*, 42 COLUM. HUMAN RIGHTS L. REV. 759 (2011).

Robert Slonje & Peter K. Smith, *Cyberbullying: Another Main Type of Bullying?* 49 SCAND. J. PSYCHOL. 147 (2008).

Tal Soffer & Anat Cohen *Privacy Perception of Adolescents in a Digital World*, 34 B. SCI. TECHNOL. SOC. 145 (2015).

Daniel J. Solove, *Privacy Self-Management and the Consent Dilemma*, 126 HARV. L. REV. 1880 (2013).

Kaveri Subrahmanyam & Patricia Greenfield, *Online Communication and Adolescent Relationships*, 18 FUTURE OF CHILDREN 119, 124–123 (2008).

Joseph Turow, Lauren Feldman, and Kimberly Meltzer, *Open to Exploitation: American Shoppers Online and Offline* (2005), available at:

http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1035&context=asc_paper.

Maja van der Velden & Khaled El Emam, *"Not all my friends need to know": A Qualitative Study of Teenage Patients, Privacy, and Social Media*, 20 J. AM. MED. INFORM. ASSOC. 16 (2013).

Emily Gold Waldman, *Show and Tell?: Students' Personal Lives, Schools, and Parents*, 47 CONN. L. REV. 699 (2015).

Samuel Warren & Louis Brandeis, *The Right to Privacy*, 4 HARV. L. REV. 193 (1890).

Brad S. Weinstein, *A Right with No Remedy: Forced Disclosure of Sexual Orientation and Public Outing under 42 U.S.C. 1983*, 90 CORNELL L. REV. 811 (2005).

James Q. Whitman, *The Two Western Cultures of Privacy: Dignity Versus Liberty*, 113 YALE L.J. 1151 (2004).

Steven L. Willborn, *Consenting Employees: Workplace Privacy and the Role of Consent*, 66 LA. L. REV. 975 (2006).

Zheng Yan, *Age Differences in Children's Understanding of the Complexity of the Internet*, 26 J. APPL. DEV. PSY. 385 (2005).

ספרים באנגלית

DANAH BOYD, *IT'S COMPLICATED: THE SOCIAL LIVES OF NETWORKED TEENS* (2014).

ROGER BROWNSWORD & MORAG GOODWIN *LAW AND THE TECHNOLOGIES OF THE TWENTY-FIRST CENTURY*, 175 (2012).

THOMAS I. EMERSON, *THE SYSTEM OF FREEDOM OF EXPRESSION*, 545 (1970).

RACHEL HODGKIN & PETER NEWELL, *IMPLEMENTATION HANDBOOK FOR THE CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD* (2002).

MIZUKO ITO, SONJA BAUMER, MATTEO BITTANTI, DANAH BOYD, RACHEL CODY, BECKY HERR-STEPHENSON, HEATHER A. HORST, PARTICIA G. LANGE, DILAN MAHENDRAN, KATYNKA Z. MARTINEZ, C.J. PASCOE, DAN PERKEL, LAURA ROBINSON, CHIRSTO SIMS, & LIAS TRIPP, *HANGING OUT, MESSING AROUND, AND GEEKING OUT – KIDS LIVING AND LEARNING WITH NEW MEDIA* (2010).

JOHN PALFREY & URS GASSER, *BORN DIGITAL: UNDERSTANDING THE FIRST GENERATION OF DIGITAL NATIVES* (2008).

ARTHUR RIPSTEIN, *FORCE AND FREEDOM: KANT'S LEGAL AND POLITICAL PHILOSOPHY* (2009).

דין ישראלי

הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון מס' 9), התשס"ז-2007 ה"ח 230 (התקבל בכנסת ביום 19.6.2007).

חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981.

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960.

חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979.

חוק הגבלת הפרסומות והשיווק של מוצרי טבק, התשמ"ג-1983.

חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א – 1981.

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962.

חוק העונשין, התשל"ז-1977.

חוק זכויות התלמיד, התשס"א-2000.

- 112 -

European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms,
Nov. 4, 1950, ETS 5; 213 UNTS 221.

European Commission *Article 29 Working Party – Opinion 2/2009 On the Protection of
Children's Personal Data (General Guidelines and the Special Case of Schools)* (2009),
available at:

http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2009/wp160_en.pdf.

Regulations (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council (27.4.16)

פסיקה ישראלית

דב"א (ארצי) 4-70/97 אוניברסיטת ת"א נ' ההסתדרות הכללית החדשה, האגף לאיגוד מקצועי (פורסם
בנבו, 17.6.98).

ת"א (שלום ת"א) 62077-07 אילן ישעיהו נ' אביטל עמר (פורסם בנבו, 13.09.10).

בעש"מ 6843/01 בן דוד נ' נציב שירות המדינה, פ"ד נו(2) 918 (2002).

בג"ץ 2481/93 דיין נ' מפקד מחוז ירושלים, פ"ד מח(2) 456 (1994).

דנ"א 7015/94 היועמ"ש נ' פלונית, פ"ד נ(1) 48, 103 (1995).

בג"ץ 466/07 ח"כ זהבה גלאון יו"ר מר"צ-יחד נ' היועמ"ש (פורסם בנבו, 11.1.12).

ע"א 1211/96 כהן נ' נשיונל קונסלטנטס, פ"ד נב(1) 481 (1998).

ע"א 3798/94 פלוני נ' פלונית, פ"ד נ(3) 133 (1996).

ע"א 2266/93 פלוני, קטין נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221 (1995).

ע"א 488/77 פלוני נ' היועמ"ש, פ"ד לב(3) 421, 434 (1978).

ע"א (מחוזי-ת"א) 2319/08 פלוני ואח' נ' פלונית, 22 (פורסם בנבו, 01.06.2011).

בג"ץ 6650/04 פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי נתניה (פורסם בנבו, 14.05.2006).

ע"מ (מחוזי ת"א) 1327/06 פלונית נ' אלמוני 24 (פורסם בנבו, 20.12.2007).

ת"א (שלום ת"א) 59627/06 ריבה נ' בוצ'צ'ו (פורסם בנבו, 19.11.2008).

פסיקה זרה

Case C-131/12 *Google Spain and Google v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD)*
[2014]

Katz v. United States, 389 U.S. 347 (1967).

Roe v. Wade, 410 U.S. 113 (1973).

Sterling v. Borough of Minersville, 232 F.3d 190, 192 (3d Cir. 2000)

עבודות לתארים מתקדמים

סאני כלב, *חזרה מהסכמה לויתור על פרטיות – המקרה של הורים וילדים*, (עבודת גמר השקולה
לעבודת גמר לתואר "מוסמך במשפטים", אוניברסיטת ת"א – הפקולטה למשפטים, 2015).

- 114 -

European Commission, *Self-regulation for a Better Internet for Kids*, available at: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/self-regulation-better-internet-kids>.

European Commission, *Better Internet for Kids: CEO Coalition 1 year on*, (2014), available at: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/61973>.

DLA, DATA PROTECTION LAWS OF THE WORLD, available at: <https://www.dlapiperdataprotection.com/#handbook/world-map-section>.

Gina Keating, *Disney CEO bullish on direct Web marketing to consumers*, REUTERS (23.07.2009), available at: <http://goo.gl/ofWcjy>.

Carlo Pittz, *European data protection law and minors – no legal certainty* (2014), available at: <http://germanitlaw.com/european-data-protection-law-and-minors-no-legal-certainty> ./.

Stephen Shankland, *McNealy: Chipper about chips*, ZDNET (25.2.2003), available at: <http://www.zdnet.com/article/mcnealy-chipper-about-chips/> .

Hayley Tsukayama, *Google, Khan Academy join in Student Privacy Pledge* The Washington Post (20.01.15), available at: <http://www.washingtonpost.com/blogs/the-switch/wp/2015/01/20/google-khan-academy-join-in-student-privacy-pledge/> .

סקרים, חוברות, דוחות וניירות עמדה

איגוד האינטרנט הישראלי "טיפים לשמירה על הילדים במרחב הווירטואלי", נמצא ב: https://safe.org.il/parents_teachers_info/%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%99%D7%9D/parent-tips.

איגוד האינטרנט הישראלי, סקר המרכז לאינטרנט בטוח, (2015), נמצא ב: <http://data.isoc.org.il/data/580>.

אינה בלאו "ממצאי סקר השימוש ביישומי האינטרנט, התנהגות ולמידה ברשת בקרב ילדים ובני נוער: "כן לגלישה בטוחה, "לא" לשימוש כפייתי" (2011), נמצא ב: http://www.openu.ac.il/research_center/chais2011/download/blau-maaravi.pdf

בזק, "החיים בעידן הדיגיטלי: דוח בזק למצב האינטרנט בישראל לשנת 2015", נמצא ב: http://www.bezeq.co.il/media/PDF/internetreport_2015.pdf

גיא נגר "סקר בנושא פשיעה/בריונות ברשת", ינואר 2015, http://mops.gov.il/Documents/Publications/CrimePrevention/CyberBullying_Jan2015.pdf

הרשות למשפט ולטכנולוגיה במשרד המשפטים, טיוטת כללי אתיקה והתנהגות לבעלי מאגרים האוספים מידע על קטינים (2011), <http://www.justice.gov.il/Units/ilita/Pirsumim/docsforcomments/Documents/minorsdataposition.pdf>

אתי וייסבלאי "הגנה על קטינים מפני תכנים מזיקים באינטרנט", (3.10.06), נמצא ב: <https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/mo1581.pdf>

כנסת ישראל, מרכז המחקר והמידע "השתתפות ילדים בתוכניות מציאות ופרסומות" (2013).

מערכת וואלה "אפליקציית סיקרט הודיעה על סגירה" וואלה (30.4.15), נמצא ב:

<http://tech.walla.co.il/item/2850205>

משרד המשפטים, הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה חלק כללי (הלית אורן-רשף ותמר פלד-אמיר עורכות, 2003).

חננאל רוזנברג "מדיה, ילדים ובני נוער: נתוני צריכה, הרגלי שימוש ופרקטיקות חברתיות", **התקשורת בישראל – סדרי יום, שימושים ומגמות** (עורכים רפי מן ואדי לב-און, 2015). נמצא ב:

<http://aunmedia.org/sites/default/files/research/mr2015/MediaReport2015%20Ch7.pdf>

חגית ששון, רפי ארז וצביה אלגלי "תפיסות ועמדות כלפי התנהגויות בסיכון ברשת האינטרנט בקרב ילדים ומתבגרים" (2012), נמצא

ב: http://data.isoc.org.il/sites/default/files/tpysvt_vmdvt_klpy_htnhgvvyt_sykvn_brsht_hytrnt_bqrb_uldym_vmtbgrum-1.pdf

Andrea Dürager & Sonia Livingstone *How can parents support children's internet safety?* EU KIDS ONLINE, available at:

<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20III/Reports/ParentalMediation.pdf>.

Federal Trade Commission, *Privacy and Data Security Update 2014*, (2014), available at: <http://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/privacy-data-security-update-2014/privacydatasecurityupdate-2014.pdf>.

Information Commissioner's Office, *Questions raised over children's websites and apps*, available at: <https://ico.org.uk/about-the-ico/news-and-events/news-and-blogs/2015/09/questions-raised-over-children-s-websites-and-apps/>.

Global Cyber Security Capacity Centre *A New Privacy Paradox: Young People and Privacy on Social Sites* (2014), available at: <http://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/A%20New%20Privacy%20Paradox%20April%202014.pdf>

Anke Görzig, *Who bullies and who is bullied online? A study of 9-16 year old internet users in 25 European countries* (7.2011), available at: [http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIReports/BullyingShort.pdf](http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIReports/BullyingShort.pdf).

Sonia Livingstone *No More Social Networking for Young Teens?*, available at: <http://blogs.lse.ac.uk/mediapolicyproject/2015/12/18/no-more-social-networking-for-young-teens/>.

Sonia Livingstone, Giovanna Mascheroni, Kjartan Ólafsson & Leslie Haddo, *Children's online risk and opportunities: Comparative findings from EU Kids Online and Net Children Go Mobil* (11.2014), available at:

http://eprints.lse.ac.uk/60513/1/_lse.ac.uk_storage_LIBRARY_Secondary_libfile_shared_repository_Content_EU%20Kids%20Online_EU%20Kids%20Online-Children%27s%20online%20risks_2014.pdf

McAfee, *The Digital Divide: How the Online Behavior of Teens is Getting Past Parents* (6.2012), Available at: <http://www.mcafee.com/us/resources/misc/digital-divide-study.pdf>.

Office De La Protection Du Consommateur, *Advertising Directed to Children under 13 Years of Age*, (2012) available at: https://www.opc.gouv.gc.ca/fileadmin/media/documents/consommateur/sujet/publicite-pratique-illegale/EN_Guide_publicite-moins-de-13-ans-vf.pdf.

Office of the privacy commissioner of Canada, *Privacy Legislation in Canada*, available at: https://www.priv.gc.ca/resource/fs-fi/02_05_d_15_e.asp.

Office of the privacy commissioner of Canada, *The Digital Privacy Act – Summary of key changes to the Personal Information and Electronic Documents Act*, available at: https://www.priv.gc.ca/resource/fs-fi/02_05_d_63_s4_e.pdf.

Office of the privacy commissioner of Canada, *Collecting from kids? – Ten tips for services aimed at children and youth* (12.2015), available at: https://www.priv.gc.ca/resource/fs-fi/02_05_d_62_tips_e.pdf.

Pew Research Center *Parents, Teens and Digital Monitoring*, (2016), available at: http://www.pewinternet.org/files/2016/01/PI_2016-01-07-Parents-Teens-Digital-Monitoring-FINAL.pdf.

Joseph Savirimuthu *EU General Protection Regulation Article 8: Has Anyone Consulted the Kids?*, available at: <http://blogs.lse.ac.uk/mediapolicyproject/2016/03/01/eu-general-data-protection-regulation-article-8-has-anyone-consulted-the-kids/>.

Surveillance Technologies and Children – Report prepared by the Research Group of the Office of the Privacy Commissioner of Canada (2012), available at: https://www.priv.gc.ca/information/research-recherche/2012/opc_201210_e.pdf.

The Protection of Children Online – Recommendation of the OECD Council Report on risks faced by children online and policies to protect them (2012), available at: <https://www.oecd.org/sti/ieconomy/childrenonline-with-cover.pdf>.

The White House, *Fact Sheet: Safeguarding American Consumers & Families* (12.01.15), available at: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/01/12/fact-sheet-safeguarding-american-consumers-families>.